

Sravan.

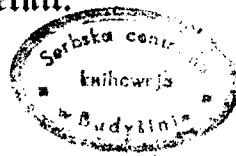
**Katholska protyka
za Hornju Łužicu**

na lěto

1891.

Schtři a dwachth lětnik.

F. R.

W Budyšinje.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.

W kommissiji M. Smolerja.

Čižichčej Smolerjec knihicziščezernje w maczicžnym domje w Budyšinje.

I. Lěto 1891 je wšchědne lěto a ma 365 dnow.

II. Róčne protyčene znamjenja.

- 1) Njedzelski pišmiš: D. | 3) Epakty: XX.
2) Złota liczba: 11. | 4) Wobwod stónca: 24.

III. Začmičo

Stónčka budže lěta pola nas jeno jene widzjeć:

6. junija popołdnju wot 5 h. 56 m. hač do 7 h. 25 m. Pšči cjinž so třecjina stónčka začmi.

Dale budže měšacž začmity a to cyła 23. meje pola nas wot popołdnju 5 h. 39 m. hač do wječzor 9 h. 15 m. Dospołne začmicy traje wot wječzor 6 h. 47 m. hač do 8 h. 7 m.

Druhe začmicy měšacž, tež zasy přichěžnyne, budže w nocy wot 15. hač do 16. nowembra. Započatk je w 11 h. 32 m., kónc w 3 h. 1 m. Dospołne začmicy traje wot 12 h. 35 m. hač do 1 h. 58 m.

IV. Štyri lětne časy.

- 1) Malčžo zastupi 20. mērc a wječzor w 10 h. Džeń a nóc so runataj.
- 2) Lěčžo zastupi 21. junija wječzor w 6 h. Naj-
blějši džeń a najkrótscha nóc.
- 3) Nazyma započnje so 23. septembra dopołdnja w 9 hodž. Džeń a nóc so runataj.
- 4) Zyma so započnja 22. decembra rano w 10 h. Najkrótschi džeń a najblějšcha nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) We poseže: 18., 20. a 21. februara.
- 2) Po swjatkach: 20., 22. a 23. meje.
- 3) Nazymu: 16., 18. a 19. septembra.
- 4) W abwencje: 16., 18. a 19. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

 boran,	 law,	 tšelnik,
 był,	 knježna	 kozoróž,
 dwójnikaj,	 maša,	 wódnny muž,
 raš,	 šchorpion,	 ryhje.

VII. Póstne dny.

1) Połny póst (+*): za džeń jedynkróčne dospołne nasyčjenje z wostajenjom mjasnych jědžow.

Połny póst je: popjelnu srjedu, wšitke pjatki 40 dnowšeho posta, srjedu a pjatk suchich dnow, poslednje 3 dny martrownoho tydženja a patoržicu, a lěta hišćeje 14. augusta.

2) Wšchědny póst (+): same wostajenje mjasnych jědžow.

Wšchědny póst je na wšitkich wšchědnych pjatkach cyłoho lěta.

3) Woloženy póst (*): za džeń jedynkróčne dospołne nasyčjenje z dowolnosću mjasnych jědžow.

Woloženy póst je: wšchě džekawe dny 40 dnowšeho posta, hdyž połny póst (hl. pod 1) njeje, sobotu suchich dnow, wigilije přiched swjatkami, s. Pětrom a Pawołom a Wšchitimi Swjatyimi.

3 cyła ma so katolski kšheščan w nastupanju posta toho dzeržecž, šchtož kóžde lěto biskop w pastyrškim lišće (njedzeli quinquagesima) postaja.

VIII. Wukład někotrych přikrótšenjow.

1) Pola „sřhadženja a šhowanja“ měšacž na-
makajš: šhow. dop., to rěka: šhowanjo dopołdnja,
sřhadž. pop., to je: sřhadženjo popołdnju, sřhadž. dop.,
to je: sřhadženjo dopołdnja, šhow. pop. to rěka: šhowanjo
popołdnju, h. je hodžina, m. minuta.

2) Pola „hermantow“ rěka znamješchto * šfótny,
znamješchto † pak kłamarški a šfótny hermant. Hdžež
nicžo njeje stajene, tam je jenož kłamarški hermant.

3) W protyčy swjatyh rěka: bž. bamž, b. biskop,
wč. cyrkwinški wuczeč, m. martraš abo martraška,
kr. kral abo kralowna, w. wuznawač, k. knježna,
wu. wudowa, mē. mēšchnik, šluž. šlužomna, pu.
puštnik.

Šiwasthe přikrótščenja so lohcy zrozemja.

IX. Wukład swjedžeńskeje protyki.

Swjedženje z tolstym łacjonškim pišmom czišchžane su pšchikazane swjate dny.

Swjedženje z tolstym němskim pišmom czišchžane su małe swjate dny.

Swjedženje ze wšchědnym ale šchěrščim pišmom czišchžane su cyrkwinške swjate dny.

X. Jutrowna tabela.

Lěto.	Popjelna srjeda.	Zutry.	Swjatti.	1. njedžela abwenta.
1891	11. febr.	29. mērc a	17. meje	29. nov.
1892	2. mērc a	17. hapr.	5. junija	27. nov.
1893	15. febr.	2. hapr.	21. meje	3. dec.
1894	7. febr.	25. mērc a	13. meje	2. dec.
1895	27. febr.	14. hapr.	2. junija	1. dec.
1896	19. febr.	5. hapr.	24. meje	29. nov.
1897	3. mērc a	18. hapr.	6. junija	28. nov.
1898	23. febr.	10. hapr.	29. meje	27. nov.
1899	15. febr.	2. hapr.	21. meje	3. dec.
1900	28. febr.	15. hapr.	3. junija	2. dec.

1891. Januar,

wulki rójt,
ma 31 dnow.

Dny	Porjedžena protyfa.	☉		Nebješte žnanjen.	☾		
		šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.	
1 Schtwórtf	Wobréz. Jéz.	8	54	3	☾	pop. dop.	
2 Pjatt	† Matarius, a.	8	54	4	☾	11 37 11 43	
3 Sobota	Genovefa, f.	☾	8	54	5	☾	dop. 11 57
Njedžela po nowym lécze. Scž.: Józef so z Jězusom do Nazaretha wróćzi. Mat. 2, 19—23.							
4 Njedžela	Rigobert, b.	8	54	6	☾	12 47 pop.	
5 Póndžela	Telesfor, bž., m.	8	54	7	☾	1 58 12 29	
6 Wutora	3 Krale	8	44	8	☾	3 14 12 49	
7 Erjeda	Lucian, m.	3	44	10	☾	4 32 1 15	
8 Schtwórtf	Severin, a.	8	34	11	☾	5 52 1 50	
9 Pjatt	† Julian, m.	8	34	12	☾	7 8 2 39	
10 Sobota	Agatho, m.	☾	8	24	14	☾	8 15 3 44

1. njedžela po f. 3 Kralach. Scž.: Dwanacjelětny Jězus w templu. Lut. 2, 42—52.

11 Njedžela	Hugin, bž.	8	24	15	☾	9 7 5 4	
12 Póndžela	Ernst, a.	8	14	17	☾	9 46 6 32	
13 Wutora	Veronika, f.	8	14	18	☾	10 14 8 1	
14 Erjeda	Gilarius, wcz.	8	04	19	☾	10 37 9 27	
15 Schtwórtf	Pawoł, 1. puštn.	7	59	4 21	☾	10 56 10 50	
16 Pjatt	† Marcellus, bž.	7	58	4 23	☾	11 13 dop.	
17 Sobota	Antonius, a.	☾	7	57	4 24	☾	11 31 12 11

2. njedžela po f. 3 Kralach. Scž.: Jězus wuštrowi hejtanowoho syna. Mat. 8, 1—13.

18 Njedžela	Mjeno Jéz.	7	57	4 25	☾	11 50 1 29
19 Póndžela	Ranut, fr., m.	7	56	4 27	☾	pop. 2 46
20 Wutora	Fab. a Bořez.	7	55	4 29	☾	12 38 4 2
21 Erjeda	Hańža, f.	7	54	4 31	☾	1 11 5 13
22 Schtwórtf	Vincenc, m.	7	53	4 32	☾	1 54 6 17
23 Pjatt	† Slub. f. Mar.	7	51	4 34	☾	2 46 7 12
24 Sobota	Timothej, b.	7	50	4 36	☾	3 47 7 56

Njedžela Septuagesima. Scž.: Winicať najimuje dželaczerjom. Mat. 20, 1—16.

25 Njedžela	Wobr. f. P.	☾	7	49	4 38	☾	4 53 8 30
26 Póndžela	Polycarp, b.	7	48	4 40	☾	6 1 8 56	
27 Wutora	Jan Rhr., b.	7	47	4 41	☾	7 10 9 18	
28 Erjeda	Raymund P., w.	7	46	4 42	☾	8 18 9 34	
29 Schtwórtf	Otilija, f.	7	44	4 44	☾	9 26 9 50	
30 Pjatt	† Martina, f.	7	43	4 45	☾	10 33 10 4	
31 Sobota	Pětr z Kol., w.	7	41	4 47	☾	11 43 10 18	

Hermanki a skótné wiki
pytaj zady na stronomaj 17 a 18.

I. Cyrkwinska protyfa.

1. Bichkazany swjaty džen z něšchorom.
5. Do Božeje mišče poswjeczenjo wody, seje a frydy. Zapoczatt swjeczenja domow.
6. Bichkazany swjaty džen Wozjewjenja Jězusowoho. Do Božeje mišče so woruč a mara swjeczi.
18. Cyrkwinski swjaty džen.
19. W Rhrósczanstkej wosadže a tež druždže tam a sem lubjenty póstny džen f czełczi swj. martrarja Bořzana za zwarnowanjo pšched morom a strašnej chorólczu.
20. Lubjenty swjaty džen z něšchorom w Rhrósczanstkej, Njebjelczanstkej, Radwořstkej a Kulowstkej wosadže, w flosčtrje Marijnej Swězbdže a w Ržencze. — W Rhrósczicach a Njebjelczicach wotpuřt bratstwa swj. Bořzana. — W Kulowje titularny swjedžen bratstwa „fšelnikow“ z dospołnym wotpuřtom za sobustawy bratstwa „fšelnikow“ a „stapulira“; tež swjedžen towarštwa „Jězusowoho džeczattstwa“ z dospołnym wotpuřtom a Božej mišchu za wotemrjete sobustawy.
21. Cyrkwinski swjaty džen. W Rhrósczicach we 8 h. Boža mišča za bratstwo swj. Bořzana.
25. Cyrkwinski swjaty džen.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni bėrtf 3. jan. pšhip. 11 h. 10 m.
- ☾ Młody mějacžf 10. jan. pop. 4 h. 22 m.
- ☾ Přeni bėrtf 17. jan. rano 7 h. 15 m.
- ☾ Połny mějacžf 25. jan. rano 1 h. 25 m.

III. Wjedro po mēsačkowym přem.

Nowe lěto zastupi wořebje 3. jan. ze zymutymi wětram. 10. jan. lubi rjany čas. 17. jan. pať hrozj z wichorami. 25. jan. pšchinjeje wulku žymu, řhba zo so džen přjedy wětr wot pođnja wobroćzi.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Nowe lěto. — 2. Zantag = Bohntag, wuplaczējo mždy. — 3. Wot 2. hač do 10. zapišowanjo pšow. — 7. Dowolenjo kwaynuć wjēselow. — 10. hač do 31. pšpēzi dawf. — 25. Płaczi kwas.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Febr.,

malý rôž,

na 28 dnov.

Dny.	Porjedená protyka.	○		Měsještě znamien.	☽	
		škad. h. m.	škow. h. m.		škad. h. m.	škow. h. m.
Njedzela Sexagesima. Scz.: Šymjo na wschelaforej roli. Luf. 8, 4—15.						
1 Njedzela	Ignac, b.	7	40 4 48	☾	dob.	10 33
2 Póndzela	Čiřt. f. M. ☾	7	38 4 50	☾	12 54	10 50
3 Wutora	Blážij, b.	7	36 4 52	☾	2 9	11 13
4 Srjeda	Šandrij K., b.	7	35 4 54	☾	3 26	11 43
5 Šhtwórtk	Agatha, f.	7	33 4 56	☾	4 42	pop.
6 Pjatk	† Dorotheja, f.	7	32 4 57	☾	5 54	1 18
7 Sobota	Romuald, a.	7	30 4 59	☾	6 53	2 31

Njedzela Quinquagesima. Scz.: Jezus wuhoji štepocho. Luf. 18, 31—43.

8 Njedzela	Jan z Math., w.	7	28 5 1	☾	7 38	3 56
9 Póndzela	Šaplona, f. ☾	7	27 5 3	☾	8 11	5 28
10 Wutora	Šcholastika, f.	7	25 5 4	☾	8 37	6 59
11 Srjeda	†* Popj. srjeda	7	23 5 6	☾	8 58	8 27
12 Šhtwórtk	* Erhard, b.	7	21 5 8	☾	9 17	9 51
13 Pjatk	†* Franc S., wcz.	7	19 5 10	☾	9 34	11 14
14 Sobota	* M. Japan.	7	17 5 12	☾	9 53	dob.

1. nedzela posta (Invocavit). Scz.: Djabol Jezusa špntuje. Mat. 4, 1—11.

15 Njedzela	Šyrill A., w. ☽	7	15 5 14	☾	10 15	12 35
16 Póndzela	* Juliana, f.	7	14 5 16	☾	10 40	1 52
17 Wutora	* Anafasius, m.	7	12 5 17	☾	11 11	3 5
18 Srjeda	†* Simeon, b.	7	10 5 19	☾	11 52	4 12
19 Šhtwórtk	* Šabin, mě., m.	7	8 5 21	☾	pop.	5 10
20 Pjatk	†* Eucher., b.	7	6 5 23	☾	1 39	5 56
21 Sobota	* Maximian, b.	7	4 5 24	☾	2 43	6 32

2. nedzela posta (Reminiscere). Scz.: Štchetrainjenjo na Zaborje. Mat. 17, 1—9.

22 Njedzela	Štol f. Š. w A.	7	2 5 26	☾	3 52	7 1
23 Póndzela	* Petr. D., wcz. ☺	7	0 5 28	☾	5 0	7 23
24 Wutora	* Matij, i.	6	58 5 30	☾	6 9	7 41
25 Srjeda	* Viktorinus, m.	6	56 5 31	☾	7 16	7 56
26 Šhtwórtk	* Nestor, b.	6	54 5 33	☾	8 24	8 10
27 Pjatk	†* Leander, b.	6	52 5 34	☾	9 32	8 25
28 Sobota	* Roman, a.	6	50 5 36	☾	10 43	8 39

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjaty džen. — Do Božeje miše swjeczenjo swjećkow a wobtkab.
- Cyrtwiniski swjaty džen. Po Božeje miše swjeczenjo swjećkow f czeseži swi. Blážija a johnowanjo škijow.
- We Radworju mėšačna nedzela bratřtwa Jezusoweje šmiertneje štřtkowceže za wu-prošchenjo zbožneje šmjerceže.

Pschi p.: Radworjke bratřtwa „Jezusoweje šmiertneje štřtkowceže“ džeři žjawnu zřromadnu cyrtwinisku pobožnošč:

- kóždu pjatk rano,
 - kóždu přenju nedzeli mėšaca popofdnju,
 - kóždu nedzeli po suchich dnach popofdnju,
 - nedzeli po wišchěch dnach a pjatu nedzeli posta, na kotřymajž duomaj je dospolny wotpuř.
- Popofdnju ždali šo wštřtku pycha z woltarjow. Šatážanjo křajnych wjeřelow.
 - Popjelna srjeda. Cyrtwiniski swjaty džen; do Božeje miše swjeczenjo popjela a potřušchenjo z nim. Polny póřt, t. r. za džen jednykrócne dospolne nahęcenjo z wštajenjow mjajnych jedžow. Tařti póřt je tudž z* woznamjenjeny. Započatk řchtyřchęžidnowřtkoh o posta a jutrowneje špowjedže.
 - Woložený póřt, t. r. za džen jednykrócne dospolne nahęcenjo z dowolnoščju mjajnych jedžow. Tařti póřt maja z wuwzadžow nedžel wřše dny 40dnowřtkoh posta, na kotřychž polny póřt njeje, dale šoboty wo suchich dnach a wigilije přchd swjatkami, přchd swjedženjami: swjateju Petra a Pawola, swj. Marije donjehješwazča a wišchě Šwjatyh. Tónle póřt je tudž z* woznamjenjeny.
 - Š Drježdžanach w dwórřkej cyrtwi dopofdnja w 1/2 9 hodž. serbřke řemřche z předowanjom.
 20. Póřt suchich dnow (kwatember). Polny póřt.
 - Swjaty džen z předowanjom.

II. Měšačkowe přeměňjenja.

- ☾ Póřeni břitřf 2. febr. rano 5 h. 40 m.
- ☾ Mřodny mėřacžf 9. febr. rano 3 h. 10 m.
- ☽ Přeni břitřf 15. febr. wječřor 7 h. 27 m.
- ☺ Polny mėřacžf 23. febr. wječřor 8 h. 16 m.

III. Wjedro po mėšačkowym přem.

Maty rôžf započnje řaž wulki z wichorom. Druha polojca mėřaca móže lohcę řjenje byęž, jeli pofbñřhi abo wječřornřiřhi wětřřf na 14. a 22. febr. njeřtaža.

IV. Špomunjenja hódne dny.

- Přeni termin křalowřřřch dawkow.
- Wuzwolny džen Joho Šwjatosčeže bamža Leona XIII. (1878).

V. Domjace přřšpomnjenja.

1891. Měrc,

nalětniř,
ma 31 dnow.

Dny.	Porjedgeņa protyka.	☉		Pobjeřte znamjen.	☾	
		řhadž. h. m.	řhow. h. m.		řhadž. h. m.	řhow. h. m.
3. njedžela pořta (Oculi). Scž.: Žezus wuhna žłoho ducha. Łuf. 11, 24—29.						
1	Njedžela	Albin, b.	6 48	5 38		11 56 8 55
2	Póndžela	* Simplicius, bž.	6 46	5 40		dop. 9 15
3	Wutora	* Kunigunda, C	6 44	5 42		1 10 9 40
4	Erjeda	* Razimir, ř.	6 41	5 44		2 26 10 14
5	Sčtwórtk	* Gerasim, puřt.	6 39	5 46		3 37 11 1
6	Pjatk	†* Fridolin, a.	6 37	5 47		4 40 pop.
7	Sobota	* Domařch W.	6 35	5 48		5 30 1 22
4. njedžela pořta (Laetare). Scž.: Nařeženjo 5000 mužj. Jan. 6, 1—15.						
8	Njedžela	Jan w. B., w.	6 33	5 50		6 7 2 50
9	Póndžela	* Francisřka, wud.	6 31	5 52		6 36 4 21
10	Wutora	* 40m. w Seb. ☉	6 29	5 54		6 59 5 51
11	Erjeda	* Rozina, m.	6 26	5 55		7 18 7 20
12	Sčtwórtk	* Řrjehot W., b.	6 24	5 57		7 37 8 47
13	Pjatk	†* Eufrařija, ř.	6 22	5 59		7 55 10 11
14	Sobota	* Mathilda	6 19	6 1		8 15 11 34
5. njedžela pořta (Judica). Scž.: Židža chcedža Žezusa kamjenjowacz. Jan. 8, 46—59.						
15	Njedžela	Longin, řtobt.	6 17	6 3		8 39 dop.
16	Póndžela	* Horibert, b.	6 15	6 4		9 9 12 53
17	Wutora	* Patricius, b. ☾	6 13	6 5		9 47 2 4
18	Erjeda	* Cyrill řer., b.	6 11	6 7		10 34 3 7
19	Sčtwórtk	* Žózef, zařt. ř.	6 9	6 9		11 30 3 57
20	Pjatk	†* 7 bol. ř. W.	6 6	6 10		pop. 4 36
21	Sobota	* Benedikt, abt	6 4	6 12		1 40 5 6
6. njedžela pořta (Palmarum). Scž.: Žezus cžehnje řwatocžnje do řeruzalema. Mat. 21, 1—9.						
22	Njedžela	Bołmonczka	6 2	6 14		2 50 5 30
23	Póndžela	* Otto, puřtniř	5 59	6 15		3 58 5 48
24	Wutora	* Gabriel, arcj.	5 57	6 17		5 6 6 4
25	Erjeda	* Přizj. s. M. ☺	5 55	6 18		6 14 6 18
26	Sčtwórtk	†* Žel. řčtw.	5 53	6 20		7 24 6 31
27	Pjatk	†* Wulfi pjatk	5 51	6 21		8 34 6 46
28	Sobota	†* řutr. sobota	5 49	6 23		9 47 7 2
řutrj. Scž.: Žezus wot morwřch řtanje. Marř. 16, 1—7.						
29	Njedžela	řutrownička	5 46	6 25		11 1 7 19
30	Póndžela	řutr. póndž.	5 44	6 27		dop. 7 42
31	Wutora	řutr. wutora	5 42	6 28		12 16 8 12

I. Cyrkwinska protyka.

14. Rowódnju řo Bože marřy a řwjećata na woltarijad z řijalkowej plachtu zawěřheja.
15. Njedžela cžerpjenja. W Radworju titularny řwjedžen bratřtwa „Žezusoweje řmjerneje řwřtmořče“ a dořpónty wotpuřt.
19. Cyrkwinski řwjaty džen.
20. Cyrkwinski řwjaty džen.
22. Do Božeje mřče řwjećenjo bořminy a wobřhad. Pařřion řwj. Mateja.
24. Pařřion řwj. Marřa.
25. Pařřion řwj. Łufasřa. Řřchřkazany řwjaty džen z něřřporom.
26. Cyrkwinski řwjaty džen. Boža marřa na wulkim woltarju z bělej plachčičku zawěřřena. Tam a řem přenje řwj. woprawjenje džěči. Po „Gloria“ řwřzanejto řwonom. Po Božřch řřžbach woltřwano woltarjom.
27. Boža marřa na wulkim woltarju z cžornej plachčičku zawěřřena. Ceremonije. Wotřrycžo a cželczenjo Žezusowoho řwj. řřžřa. Přědowanjo. Boža mřča z řřchědřřřchěřřhowanym woporom. Pařřion řwj. řana. Wobřhad z Božim Čžřłom ř Božomu rowej. Řřřřpor.
28. Do Božeje mřče řřhnowanjo wohenja, jutrowneje řweřy a řřchěřřřřře woby. Řřřř „Gloria“ wotřwřzanejto řwonom. — Wjećřor Bože horjěřřaczř.
29. Vidi aquam. Dořpónty wotpuřt. Proceřřionj „řřžřerjom“ w řřřřřřřřřřřř, řulowje, řalbicach, řřbjelcřřřřřř, Wotrowje a Radworju.
30. Řřchřkazany řwjaty džen.
31. řwjaty džen. Proceřřionj do Řožanta bu.

II. Měřackowe přeměnjenja.

- ☾ Pořledni bęřřřř 3. měřca wjećřor 8 ř. 35 m.
☉ Mřody měřaczřř 10. měřca řřřřř. 12 ř. 48 m.
☾ Přěni bęřřřř 17. měřca dop. 10 ř. 8 m.
☺ Pořny měřaczřř 25. měřca pop. 2 ř. 10 m.

III. Wjedro po měřackowym přem.

Wř přěnič 10 dnach placzř řřřřř, řřřřř wř druhej položej řebřuara. 10. měřca měřřa deřřčř do řněřa. 17. měřca řřřřř deřřčřuje. Wř 25. měřca řo wjedro řřřřř řřřřřřř.

IV. Spomunjenja hódne dny.

2. Narodny džen ř. řwj. bamřa Leona XIII. (1810).
20. Wjećřor w 10. řobž. započřřř nalěřřa. Džen a nř řo řunataj.
31. Přěni řermin řřřřřě řentj.

V. Domjace řřřřřřřřřř.

1891. Hapryl,

jutrownik,

ma 30 dnów.

Dny.	Porjędzona protyka.	☉		Niejście znanien.	☾	
		skhadz. h. m.	thow. h. m.		skhadz. h. m.	thow. h. m.
1 Srjeda	Hugo, b.	5 39	6 30	☾	1 28	8 53
2 Sčtwórtk	Franc B., w.	5 37	6 32	☾	2 32	9 49
3 Pjatk	† Richart, b.	5 35	6 33	☾	3 25	10 59
4 Sobota	Ɔfidor, b., w.	5 33	6 34	☾	4 5	pop.

1. njedźela po jutrach, bęła njedźela abo mlode jutry (Quasimodogeniti).
Scż.: Jėzus so Domajšej zjawi. Jan. 20, 19—31.

5 Njedźela	Vincenc Ɔ., w.	5 31	6 36	☾	4 36	1 48
6 Póndźela	Sirtus, bż.	5 28	6 38	☾	5 1	3 17
7 Wutora	Herm. Ɔóž., w.	5 26	6 40	☾	5 21	4 45
8 Srjeda	Amancius, b.	5 24	6 41	☾	5 39	6 13
9 Sčtwórtk	Marija Kl.	5 22	6 43	☾	5 56	7 39
10 Pjatk	† Mechthildis, f.	5 19	6 45	☾	6 15	9 5
11 Sobota	Leo w., bż.	5 17	6 47	☾	6 38	10 29

2. njedźela po jutrach (Misericordias). Scż.: Dobry pastyr. Jan. 10, 11—16.

12 Njedźela	Julius I., bż.	5 15	6 48	☾	7 5	11 47
13 Póndźela	Hermenegild, f.	5 13	6 49	☾	7 40	dop.
14 Wutora	Tiburcius, m.	5 11	6 51	☾	8 25	12 56
15 Srjeda	Anastafija, m.	5 9	6 53	☾	9 18	1 53
16 Sčtwórtk	Alfcius, b.	5 7	6 54	☾	10 21	2 36
17 Pjatk	† Anicet, b.	5 5	6 56	☾	11 27	3 9
18 Sobota	Baldin, b.	5 2	6 58	☾	pop.	3 35

3. njedźela po jutrach (Jubilate). Scż.: Jėzus ryczi wo swojim woteridženju.
Jan. 16, 16—22.

19 Njedźela	Zakit. f. Ɔóž.	5 0	6 59	☾	1 46	3 55
20 Póndźela	Theotim, m.	4 58	7 1	☾	2 54	4 12
21 Wutora	Anselm, wcz.	4 57	7 2	☾	4 3	4 27
22 Srjeda	Soter a K., m.	4 55	7 4	☾	5 11	4 40
23 Sčtwórtk	Jurij, m.	4 53	7 6	☾	6 22	4 53
24 Pjatk	† Fidelis S.	4 50	7 7	☾	7 34	5 8
25 Sobota	Mark, scż.	4 48	7 9	☾	8 49	5 24

4. njedźela po jutrach (Cantate). Scż.: Jėzus lubi Duča swjatoho.
Jan. 16, 5—14.

26 Njedźela	Met., Marc., m.	4 46	7 10	☾	10 6	5 46
27 Póndźela	Anastafius, bż.	4 44	7 12	☾	11 20	6 14
28 Wutora	Barwol w kš., w.	4 42	7 14	☾	dop.	6 51
29 Srjeda	Pėtr, martrač	4 41	7 15	☾	12 28	7 42
30 Sčtwórtk	Katyrna S., f.	4 39	7 16	☾	1 24	8 47

I. Cyrkwinska protyka.

23. Cyrkwinski swjaty džen.
26. Cyrkwinski swjaty džen. Próstny wobřhad.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

☾ Posledni bėrtk 2. hapr. rano 7 h. 28 m.
☾ Mlody měsačk 8. hapr. wječor 9 h. 55 m.
☾ Přeni bėrtk 16. hapr. w noč 2 h. 48 m.
☾ Potny měsačk 24. hapr. rano 6 h. 3 m.

III. Wjedro po mēsačkowym přem.

Zapoczatk hapryla pschicžerja wėtry a deshcze. 7. hapryla t. j. pschod mlodym mēsačkom wječor fedžbuj na wėstf: jeli tēdom z połnočy abo z wječora duje, budže pschicžodne 8 dnów rjenje, jeli pak z połdnja abo krotkošo wječora, budže deshcžowacz. 16. hapryl trašči ze zhmnyimi deshcžemi. Połny mēsačk pschicžeri so z motrymi wėstfami.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Přeni termin dawka za wopalenjstu poškadnicu. — 6. Dowolenjo kwapnyh wjeslow. — 23. Narodny džen Ɔ. M. krala Alberta. (1828.) — 30. Přeni termin bořhodnoho dawka.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Meja,

róžownik,

ma 31 dnów.

Dny.	Porjędzona protyka.	☉		Miesiące gnany.	☾	
		śhadż. h. m.	řhom. h. m.		śhadż. h. m.	řhom. h. m.
1 Pjatt	† Fil. a S., j. ☾	4 37	7 18	☾	2 7	10 4
2 Sobota	Athanasij, w.	4 35	7 20	☾	2 40	11 28

5. njeđzela po jutrach (Rogate). Scż.: Jezus napomina ł modlenju. Jan. 16, 23—30.

3 Njeđzela	Mat. s. řchija	4 33	7 21	☾	3 5	pop.
4 Póndzela	Monika, w.	4 31	7 23	☾	3 25	2 19
5 Wutora	Pius V., bż.	4 29	7 25	☾	3 43	3 45
6 Srjeda	Jan. pšch. ł. wr.	4 27	7 26	☾	4 1	5 10
7 řchwórtk	Boże stpéco	4 26	7 28	☾	4 18	6 35
8 Pjatt	† Zjemj. s. M. ☾	4 24	7 30	☾	4 38	7 59
9 Sobota	řrjeh. z M., b.	4 23	7 31	☾	5 2	9 23

6. njeđzela po jutrach (Exaudi). Scż.: Duch řwjaty, potojiczer. Jan. 15, 26—16, 4.

10 Njeđzela	Antonius, b.	4 21	7 32	☾	5 33	10 37
11 Póndzela	Mamert, b.	4 20	7 34	☾	6 13	11 40
12 Wutora	Pantrac, m.	4 18	7 36	☾	7 5	dop.
13 Srjeda	Servac, m.	4 16	7 37	☾	8 5	12 32
14 řchwórtk	Bonifac, m.	4 14	7 39	☾	9 12	1 11
15 Pjatt	† řfidor, ról. ☾	4 13	7 40	☾	10 21	1 39
16 Sobota	* Jan Rep., m.	4 11	7 42	☾	11 31	2 1

řwjatki. Scż.: řchtóz Wořa lubuje, joho kaźnje dopjelnja. Jan. 14, 23—31.

17 Njeđzela	řwjatkown.	4 10	7 43	☾	pop.	2 18
18 Póndzela	řwjatk. p.	4 9	7 45	☾	1 47	2 34
19 Wutora	řwjatk. wut.	4 8	7 46	☾	2 56	2 47
20 Srjeda	†* Bernhard, S.,	4 7	7 47	☾	4 5	3 1
21 řchwórtk	Felig R., w.	4 5	7 48	☾	5 18	3 14
22 Pjatt	†* Julija, ł.	4 4	7 50	☾	6 33	3 30
23 Sobota	* řesiderij, bż. ☾	4 2	7 51	☾	7 50	3 50

1. njeđzela po řwjatkach. Scż.: Jezus wupóřzela japořchtow. Mat. 28, 18—20.

24 Njeđzela	Najswj. Troj.	4 1	7 53	☾	9 7	4 15
25 Póndzela	řrjehóř VII, bż.	4 0	7 54	☾	10 19	4 49
26 Wutora	řilip M., wuz.	3 59	7 55	☾	11 21	5 36
27 Srjeda	Madlena ř.	3 57	7 57	☾	dop.	6 38
28 řchwórtk	Boże Célo	3 56	7 58	☾	12 9	7 53
29 Pjatt	† řheodosija, m.	3 55	7 59	☾	12 45	9 15
30 Sobota	řerdin. III. ☾	3 54	8 0	☾	1 12	10 40

2. njeđzela po řwjatkach. Scż.: Wulfa wjećeť. řuf. 14, 16—24.

31 Njeđzela	Angela M., ł.	3 53	8 1	☾	1 32	pop.
-------------	---------------	------	-----	---	------	------

I. Cyrkwinska protyka.

1. řwjaty dzeň z přédowanjom. Rano w 6 h. wotřhad procesiona z řhróřezic do řilipsdorfa; w 5 hodż. Wořa mřcha.
3. řwjaty dzeň. — W řerbřtej cyrkwi w Budyřchinje titularny řwjedzeň řoboźneje řednoty ł czeřzeji řwjateje Marije, Maczerje dobreje rady a wotpuřf.
- 4., 5. a 6. Wobřhady řchizownoho tydźenja.
7. řchitazany řwjaty dzeň. Po řczenju řzadlenjo horjeřtacza, jutrowneje řwečy a zaweřřenoho řchija.
10. W řrjeźđžanach we dńóřtej cyrkwi dopódnja 1/29 hodż. řerbřte kemřche z přédowanjom.
15. Rano 1/26 h. wotřhad procesiona z řwotrowa do řrupki, w 5 hodż. Wořa mřcha.
16. Sobota pšcheb řwjatkami. řigilny (woloženy) pšf. řobnowjenjo dupy.
18. řchitazany řwjaty dzeň.
19. řwjaty dzeň. řroceřiony do řóžanta du. 20., 22. a 23. řšf řuchich dnów (kwatember).
20. a 22. řolny pšf (jenotróčnje naryčzenjo a řbźerženjo mjařnych řeđžow).
23. Woloženy pšf. — řchipođnju kónc jutrownoho ř. wopravnjenja.
24. Asperges me.
28. řchitazany řwjaty dzeň ze řwjeczenjom pšcheb 8 dnów. řwjedzeňski wobřhad z řoźim řeželom ł řchyrjom wotřtkam.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☾ řošledni běřtk 1. meje pšchp. 2 h. 49 m.
- ☾ Młody měřaczł 8. meje rano 7 h. 13 m.
- ☾ řřeni běřtk 15. meje wjećžor 8 h. 2 m.
- ☾ řolny měřaczł 23. meje wjećžor 7 h. 24 m.
- ☾ řošledni běřtk 30. meje wjećžor 7 h. 52 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

Wakpóra wěřčezi jara pšcheměnjaty czař. Na młody měřaczł pšchwjedu wěřny deřčezł. řcheb 15., 23. a 30. meje cżit tak kaź řym cži za 7. řaprył radžil, a móžeř pšchey na wóřom dnów wjedro do czařa řhonicž.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Wakpóra.
23. řaczłiczo měřaczta.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Junij,

smajnik,
ma 30 dnov.

Dny.	Porjedbena protyfa.	☉		Nebiste znamen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhom. h. m.		šhadž. h. m.	šhom. h. m.
1 Póndžela	Zuvenc	3 53	8 2	☾	1 50	1 27
2 Wutora	Marcellin, m.	3 52	8 3	☾	2 6	2 50
3 Erjeda	Paula, m.	3 51	8 4	☾	2 23	4 13
4 Schtwórtf	Dok h. Bož. Čž.	3 50	8 5	☾	2 42	5 35
5 Pjatk	† Majš. wutr. Š.	3 50	8 6	☾	3 3	6 57
6 Sobota	Norbert, b. ☉	3 49	8 7	☾	3 30	8 17

3. njedžela po swjatkach. Ščž.: Žhubjena mowca. Luf. 15, 1—10.

7 Njedžela	Robert, a.	3 49	8 8	☾	4 6	9 27
8 Póndžela	Wilhelm, b.	3 48	8 9	☾	4 52	10 23
9 Wutora	Prim. a Š., m.	3 48	8 10	☾	5 49	11 7
10 Erjeda	Marhata, fr.	3 47	8 11	☾	6 54	11 40
11 Schtwórtf	Barnabaš, j.	3 47	8 11	☾	8 4	dop.
12 Pjatk	† Jan Š., w.	3 47	8 12	☾	9 14	12 4
13 Sobota	Anton B., w.	3 46	8 13	☾	10 24	12 24

4. njedžela po swjatkach. Ščž.: Bohaty popad rybow. Luf. 5, 1—11.

14 Njedžela	Bafilij, w., b. ☾	3 46	8 13	☾	11 32	12 40
15 Póndžela	Vitus, m.	3 46	8 14	☾	pop.	12 54
16 Wutora	Beno, b.	3 46	8 14	☾	1 49	1 7
17 Erjeda	Montan, m.	3 46	8 15	☾	2 59	1 21
18 Schtwórtf	Marš. a M., m.	3 46	8 15	☾	4 13	1 35
19 Pjatk	† Juliana Š., f.	3 46	8 16	☾	5 29	1 53
20 Sobota	Silverius, bž.	3 46	8 16	☾	6 47	2 16

5. njedžela po swjatkach. Ščž.: Sprawnosčž farizejom. Mat. 5, 20—24.

21 Njedžela	Moišius, G., w.	3 46	8 16	☾	8 3	2 45
22 Póndžela	10,000 woj. ☉	3 46	8 17	☾	9 10	3 27
23 Wutora	Ediltruda, f.	3 46	8 17	☾	10 5	4 24
24 Erjeda	Mar. f. Jana f.	3 46	8 17	☾	10 45	5 36
25 Schtwórtf	Wilhelm, a.	3 47	8 17	☾	11 15	6 59
26 Pjatk	† Jan. a Paw., m.	3 47	8 17	☾	11 38	8 25
27 Sobota	* Ladislaw, f.	3 47	8 17	☾	11 57	9 51

6. njedžela po swjatkach. Ščž.: Raspečenjo 4000 muži. Mat. 8, 1—9.

28 Njedžela	Leo II., bž.	3 48	8 17	☾	dop.	11 15
29 Póndžela	Pétra P. j. ☾	3 48	8 17	☾	12 13	pop.
30 Wutora	Wop. f. Pawoła	3 49	8 16	☾	12 30	1 59

I. Cyrkwinska protyka.

4. Cyrkwinski swjaty džen. Popoldnju wobšhad ž Božim Čžetom.
5. Cyrkwinski swjaty džen.
16. Cyrkwinski swjaty džen f. Bena, patrona diócezy a serbstoho kraja.
24. Swjaty džen.
27. Wigilny poš.
29. Wšitazany swjaty džen. Došpólny wotpušć dla kšješčžanškeje wučžby.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsačž 6. jun. pop. 5 h. 24 m.
- ☾ Přeni bértf 14. jun. pšcip. 1 h. 32 m.
- ☉ Pošny měsačž 22. jun. rano 6 h. 10 m.
- ☾ Pošledni bértf 29. jun. rano 1 h. 14 m.

III. Wjedro po měsáčkowym přem.

Młody měsačž pšcipowjedža rjane wjedro, přeni bértf pak wjele deščežža. 22. jun. wětr ž deščežžom mjeta. Kónc měsaca wobradži nam čžopje wjedro.

IV. Spomnjenja hódne duy.

6. Žáčžnicžo stóncžka.
21. Wječžor w 6 hodž. žapočžž f. lécžža. Najdłějšči džen ž najtróščeje noci.
27. Šydom špancow.
30. Druhi termin krajneje renty.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Julij,

praznik,
ma 31 dnov.

Dny	Porjedžena protyka.	☉				Najbolje znamen.	☾			
		skhadž.	khov.	h.	m.		skhadž.	khov.	h.	m.
1 Erjeda	Theobald, pušt.	3	50	8	16		12	47	3	20
2 Schtwórtf	D. j. Mar.	3	51	8	16		1	7	4	41
3 Pjatt	† Anatolij, bisk.	3	51	8	15		1	32	6	0
4 Sobota	Prokop, abt.	3	52	8	15		2	3	7	12

7. njeđžela po swjatkach. Sež.: Profetowje we wolowczech draščah. Mat. 7, 15—21.

5 Njeđžela	Droh. krej Jez.	3	53	8	14		2	44	8	13
6 Póndžela	Dominiĳa, m. ☉	3	54	8	14		3	37	9	2
7 Wutora	Pulcheria, f.	3	55	8	13		4	39	9	39
8 Erjeda	Kilian, m.	3	56	8	13		5	48	10	7
9 Schtwórtf	Beronika, f.	3	57	8	12		6	59	10	28
10 Pjatt	† Rufina, 7br., m.	3	58	8	11		8	9	10	46
11 Sobota	Brikcius, m.	3	59	8	10		9	18	11	0

8. njeđžela po swjatkach. Sež.: Njespravny nuknicař. Luk. 16, 1—9.

12 Njeđžela	Jan Gualb., a.	4	0	8	10		10	26	11	14
13 Póndžela	Anaflet, b., m.	4	1	8	9		11	34	11	26
14 Wutora	Bonavent., w. ☽	4	2	8	8		pop.	11	40	
15 Erjeda	Hendrich II., f.	4	3	8	7		1	52	11	56
16 Schtwórtf	S. Mar. Karm.	4	4	8	6		3	7	dop.	
17 Pjatt	† Alexij, w.	4	5	8	5		4	24	12	16
18 Sobota	Kamill L., w.	4	6	8	4		5	40	12	42

9. njeđžela po swjatkach. Sež.: Jezus plaka na Jeruzalem. Luk. 19, 41—47.

19 Njeđžela	Vincenc B., w.	4	8	8	3		6	52	1	17
20 Póndžela	Marhata, m.	4	9	8	2		7	53	2	7
21 Wutora	Bragedeš, f. ☺	4	10	8	1		8	40	3	14
22 Erjeda	Mar. Madl.	4	12	8	0		9	15	4	35
23 Schtwórtf	Apollinar, b.	4	13	7	58		9	41	6	3
24 Pjatt	† Khrystina, f.	4	15	7	57		10	2	7	32
25 Sobota	Jakub, jap.	4	16	7	56		10	20	8	59

10. njeđžela po swjatkach. Sež.: Farizej a cionik w templu. Luk. 18, 9—14.

26 Njeđžela	Gana, m. j. M.	4	17	7	55		10	37	10	24
27 Póndžela	Pantaleon, m.	4	18	7	54		10	53	11	47
28 Wutora	Nazar, m. ☾	4	19	7	52		11	12	pop.	
29 Erjeda	Martha, f.	4	21	7	50		11	35	2	31
30 Schtwórtf	Abdon, Sen., m.	4	22	7	49		dop.	3	50	
31 Pjatt	† Ignac L.	4	24	7	47		12	4	5	3

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjaty džen. ProceSSIONy do Kóžanta du.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Po starej Wišćinjankej protyčy Marhaty.
- Swjedžen škapultra.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Swjaty džen. Kernuscha w Špitalsu.
- Swjaty džen.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Rano 1/26 hodž. wotšhad processiona z Budyščina do Rumburka.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Měsny měšacžk 6. jul. rano 4 h. 57 m.
- ☽ Přeni bérttk 14. jul. rano 6 h. 27 m.
- ☺ Pótny měšacžk 21. jul. pop. 2 h. 52 m.
- ☾ Pósledni bérttk 28. julija rano 5 h. 30 m.

III. Wjedro po mēsačkowym přem.

Na mēsny měšacžk chce deščezit pščekapowacž. Za 14. t. m. pšhicžerti wētr deščezit. Wot 21. je njewēšte wjedro. 28. pšchimofuje.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Zapocžatt pšhcžich dnov.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. August,

žnienc,

ma 31 dnov.

Dny.	Prerjedžena protyka.	☉		Vsejesto inamjen.	☾	
		škadž. h. m.	šom. h. m.		škadž. h. m.	šom. h. m.
1 Sobota	Pêtr w rječz.	4 26	7 46		12 41	6 7
11. njedžela po swjatkach. Seč.: Jezus wuhoji hluchoněmošo. Mark. 7, 31—37.						
2 Njedžela	Alfons z L., wcz.	4 27	7 44		1 30	7 0
3 Póndžela	N. f. Schžep.	4 29	7 42		2 28	7 39
4 Wutora	Dominič, w. ☉	4 30	7 41		3 35	8 10
5 Erjeda	S. Marj. n. ju.	4 31	7 40		4 45	8 33
6 Schtwórtk	Šhekr. Rhr.	4 32	7 38		5 56	8 50
7 Pjatk	† Natusch, b.	4 34	7 36		7 5	9 5
8 Sobota	Largus, m.	4 36	7 34		8 14	9 19
12. njedžela po swjatkach. Seč.: Mitofcijny Samaritan. Luf. 10, 23—37.						
9 Njedžela	Rhétan, w.	4 37	7 32		9 21	9 33
10 Póndžela	Kawrjenc, m.	4 39	7 30		10 29	9 46
11 Wutora	Sufanna, f., m.	4 41	7 28		11 38	10 0
12 Erjeda	Klara, f. ☾	4 42	7 26		pop.	10 17
13 Schtwórtk	Hippolit, m.	4 44	7 24		2 3	10 40
14 Pjatk	†* Euseb., mész.	4 46	7 22		3 18	11 10
15 Sobota	D. n. w. s. M.	4 47	7 21		4 32	11 51
13. njedžela po swjatkach. Seč.: 10 wufadni. Luf. 17, 11—19.						
16 Njedžela	Gyacinth, mész.	4 48	7 19		5 37	dop.
17 Póndžela	Joach., n. f. M.	4 50	7 17		6 31	12 50
18 Wutora	Helena, f.	4 51	7 15		7 11	2 4
19 Erjeda	Ludwik, b. ☺	4 53	7 13		7 41	3 30
20 Schtwórtk	Bernard, w.	4 55	7 11		8 4	5 2
21 Pjatk	† J. Franc. w Gh.	4 56	7 9		8 23	6 33
22 Sobota	Timothej, m.	4 58	7 7		8 41	8 2
14. njedžela po swjatkach. Seč.: Nichtó njemóže dwěmaj kuzjomaj služicž. Mat. 6, 24—33.						
23 Njedžela	Fil. Ben., w.	5 07	5		8 58	9 29
24 Póndžela	Bartrom, jap.	5 17	3		9 17	10 54
25 Wutora	Ludwik, f.	5 27	1		9 39	12 18
26 Erjeda	Sebalb, w. ☾	5 46	59		10 5	pop.
27 Schtwórtk	Jožef Kal., w.	5 56	57		10 40	2 55
28 Pjatk	August, b., wcz.	5 76	54		11 25	4 3
29 Sobota	Jan fšch. ščajny	5 96	52		dop.	4 58
15. njedžela po swjatkach. Seč.: Młodženc w Naimje. Luf. 7, 11—16.						
30 Njedžela	Jandž. pěstón.	5 106	50		12 21	5 41
31 Póndžela	Naimund N., w.	5 126	48		1 26	6 13

I. Cyrkwinska protyka.

- W Kłóštrje Marijnej Gwězdže a w Rumburku došpólny wotpušk „Porciunkula“.
- Cyrtwiniski swjaty džen.
- Swjaty džen.
- Wigilny póšt.
- Wišitazany swjaty džen. Do Božeje mšče swjećenjo želow.
- W Radworju došpólny wotpušk a fermuška. W Brunowje došpólny wotpušk.
- W Kłóštrje Mar. Gwězdže došpólny wotpušk.
- Swjaty džen. W Njebjelčicach došpólny wotpušk brastwa f. Woščjana.
- Cyrtwiniski swjaty džen.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsačž 4. aug. wječzor 6 h. 10 m.
- ☾ Přeni bértk 12. aug. w nočy 10 h. 9 m.
- ☺ Pótny měsačž 19. aug. w nočy 10 h. 26 m.
- ☾ Posledni bértk 26. aug. pšcip. 1 h. 7 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

Polnóčne a wječorne mésziki pšchod młodym měsačkom pščinjesu rjany, suchy čas, polnóčne abo trótko-wječorniške pak deščěžitowy. 12. a 19. budže wuwjedrjene. 26. da so do deščěžowanja.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Druhi termin kralowstich dawkow.
- Kónc pšchěžich dnov.
- Mjentny S. Mik. biskopa Ludwika.
- Wuzwolny džen Budyšchtoho tachanta Ludwika (1890).

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Sept., póznjeńc, ma 30 dnów.

Dny.	Porjędzona protyka.	☉		Najbjeſte znamjen.	☾	
		ſthadž. h. m.	ſhow. h. m.		ſthadž. h. m.	ſhow. h. m.
1 Wutora	Egidij, a.	5 13	6 46	☾	2 34	6 38
2 Erjeda	Schczepan, k.	5 14	6 44	☾	3 44	6 58
3 Schtwórtk	Serapija, k., m. ☉	5 16	6 42	☾	4 55	7 13
4 Pjatk	† Rozalija P., k.	5 18	6 39	☾	6 3	7 27
5 Sobota	Lawrij, Juſt.	5 19	6 37	☾	7 12	7 39

16. njeđzela po ſwjatkach. Scż.: Jėzus muſtrowi wodukawocho.
Mat. 14, 1—11.

6 Njeđzela	Albin, b.	5 21	6 35	☾	8 19	7 52
7 Póndzela	Regina, k.	5 23	6 32	☾	9 28	8 6
8 Wutora	Nar. s. Mar.	5 24	6 30	☾	10 37	8 22
9 Erjeda	Gorgon, m.	5 26	6 28	☾	11 49	8 41
10 Schtwórtk	Mikł. T., męſch.	5 27	6 26	☾	pop.	9 7
11 Pjatk	† Prot. Hyac. ☽	5 28	6 24	☾	2 16	9 42
12 Sobota	Guido, w.	5 30	6 22	☾	3 24	10 31

17. njeđzela po ſwjatkach. Scż.: Najwjeteſza kaźnja w załonju.
Mat. 22, 34—46.

13 Njeđzela	Mjeno ſ. Mar.	5 32	6 20	☾	4 21	11 37
14 Póndzela	Pow. ſ. kſch.	5 33	6 17	☾	5 5	dop.
15 Wutora	Nikomedes, m.	5 35	6 15	☾	5 39	12 56
16 Erjeda	* Korn., Cypr.	5 37	6 12	☾	6 4	2 25
17 Schtwórtk	Zacż. bł. ſ. Fr.	5 38	6 10	☾	6 25	3 56
18 Pjatk	† Domasch W. ☽	5 40	6 7	☾	6 43	5 28
19 Sobota	* Januar, m.	5 42	6 5	☾	7 1	6 58

18. njeđzela po ſwjatkach. Scż.: Jėzus muſtrowi wieczniwocho. Mat. 9, 1—8.

20 Njeđzela	7 bol. ſ. Mar.	5 43	6 3	☾	7 19	8 27
21 Póndzela	Matej, j.	5 44	6 1	☾	7 39	9 55
22 Wutora	Mauric, m.	5 46	5 59	☾	8 5	11 21
23 Erjeda	Thekla, k.	5 47	5 57	☾	8 38	pop.
24 Schtwórtk	S. M. wuſ. jat.	5 49	5 54	☾	9 20	1 56
25 Pjatk	† Wiktor, m. ☽	5 51	5 52	☾	10 13	2 56
26 Sobota	Juſtina, m.	5 53	5 50	☾	11 15	3 44

19. njeđzela po ſwjatkach. Scż.: Kralowſka kwaſna hoſzczina. Mat. 22, 1—14.

27 Njeđzela	Koſ., Dam., m.	5 54	5 47	☾	dop.	4 19
28 Póndzela	Wjacł., m.	5 56	5 45	☾	12 24	4 45
29 Wutora	Michał, arcj.	5 57	5 43	☾	1 34	5 5
30 Erjeda	Sieron., męſch.	5 58	5 41	☾	2 44	5 22

I. Cyrkwinska protyka.

5. Rano w 1/26 moſtkad processiona z kłóſcitra Mar. Swęzdy do Krupki. W 5 hodż. Woża miſcha.
8. Pſchikazany ſwjaty dzeń. Processiony do Kó-żanta du.
13. Cyrkwinski ſwj. dzeń. — Titularny ſwjedżeni ſerboſteje cyrkwoje w Budyſchinje. — Też ſwj. Marije mjena.
14. Cyrkwinski ſwjaty dzeń.
16. a 18. Poſt ſudich dnów (quatember; pokny poſt).
19. Wolożeny poſt.
20. Cyrkwinski ſwj. dzeń.
21. Swjaty dzeń.
27. W Drjeđżanach w dwórkiej cyrkwi dopolndja 1/29 hodż. ſerboſte kemsche z předomaniom.
28. Z Budyſchina dze procession do Filipſborfa. Rano w 5 hodż. Woża miſcha.
29. Swjaty dzeń.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☉ Młody mějacżk 3. sept. dop. 9 h. 14 m.
- ☽ Přeni bértk 11. sept. pſchip. 12 h. 5 m.
- ☽ Potny mějacżk 18. sept. rano 6 h. 2 m.
- ☾ Poſledni bértk 25. sept. w nočy 12 h. 5 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

- Młody mějacżk z wjedrom jara pſcheměnja.
11. sept. ma loſcht deſchczitowacz. K tomu ſtowarſcha ſo 18. sept. hiſchče ſylne wětry. 25. pał ſo zaſh wuwjedri.

IV. Spomnjenja hódne dny.

7. Narodny dzeń S. Mik. biſtopa Ludwika (1831).
23. Dopolndja w 9 hodż. zapoczatk nazymy. Dzeń a noc ſo runaty.
30. Druhi termin doſhodnoho dawka. Tſeczji termin krajneje renty.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Oktob., winowc, ma 31 dnów.

Dny.	Porządzena protyka.	☉		Niejeste Janjen.	☾	
		śhadż. h. m.	řhow. h. m.		śhadż. h. m.	řhow. h. m.
1	Schtwórtk	Remigius, b.	6 05	39	☿	3 54 5 35
2	Pjatk	† Otho, b.	6 25	36	♄	5 2 5 48
3	Sobota	Józef z R., w. ☉	6 35	34	♃	6 10 6 0

20. njeđzela po swjatkach. Scż.: Jězús wustrowi kralowskoho syna.
Jan. 4, 46—53.

4	Njeđzela	Kozar. f. Mar.	6 55	32	♃	7 18 6 14
5	Póndzela	Blacid, m.	6 75	29	♄	8 28 6 28
6	Wutora	Bruno, w.	6 95	27	♄	9 40 6 46
7	Erjeda	Mark, b.	6 105	25	♄	10 53 7 9
8	Schtwórtk	Brigitta, w.	6 125	23	♄	pop. 7 40
9	Pjatk	† Dionys, b., m.	6 135	21	♄	1 15 8 22
10	Sobota	Franc B., w. ☾	6 155	19	♄	2 15 9 20

21. njeđzela po swjatkach. Scż.: Njemilny wotrocżk. Mat. 18, 23—35.

11	Njeđzela	Gereon, m.	6 165	17	♄	3 3 10 32
12	Póndzela	Maximilian, b.	6 185	14	♄	3 39 11 54
13	Wutora	Eduard, fr.	6 205	12	♄	4 5 dop.
14	Erjeda	Kallist, bż.	6 225	10	♄	4 28 1 22
15	Schtwórtk	Theresija, knj.	6 245	8	♄	4 46 2 51
16	Pjatk	† Sawoł, a.	6 255	6	♄	5 3 4 21
17	Sobota	Sadwiga, w. ☺	6 275	4	♄	5 20 5 51

22. njeđzela po swjatkach. Scż.: Daiski pjenjez. Mat. 22, 15—21.

18	Njeđzela	Lukasch, scż.	6 285	2	♄	5 39 7 21
19	Póndzela	Pětr z A., w.	6 305	0	♄	6 2 8 50
20	Wutora	Jan z R., w.	6 324	58	♄	6 32 10 18
21	Erjeda	Wó r j c h a, m.	6 334	56	♄	7 10 11 39
22	Schtwórtk	Rordula, f., m.	6 354	53	♄	8 1 pop.
23	Pjatk	† Severin, b.	6 374	51	♄	9 2 1 41
24	Sobota	Kasael, arcj. ☾	6 394	49	♄	10 10 2 21

23. njeđzela po swjatkach. Scż.: Jairowa dżowka. Mat. 9, 18—26.

25	Njeđzela	Krispin, m.	6 414	47	♄	11 22 2 50
26	Póndzela	Gwarist, b.	6 424	46	♄	dop. 3 12
27	Wutora	Florenc, f.	6 434	44	♄	12 33 3 29
28	Erjeda	Šm., Jud.	6 454	42	♄	1 42 3 44
29	Schtwórtk	Eufebija, f.	6 474	40	♄	2 51 3 56
30	Pjatk	† Theodorit, m.	6 494	38	♄	3 59 4 9
31	Sobota	* Wolfgang b.	6 514	36	♄	5 8 4 21

I. Cyrkwinska protyka.

- Też swj. Franc. z Ašj. — Swjedżeni Kulow-
šćeje wosady. — Přeni wotpuřk w Kulowje.
W Radworju swjedżeni poswjeczenja cyrkwoje
a fermuscha.
- W Kulowje swjedżeni poswjeczenja cyrkwoje,
fermuscha a druhi wotpuřk.
- W Botrowje a w Kłóštrje Marijnej Ğwězdze
fermuscha.
- Cyrkwinski swjaty dżeni.
- W Křróšćicach swjedżeni poswjeczenja cyrkwoje
a fermuscha.
- Swjaty dżeni.
- Wigilny pošć.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody mějacżk 3. okt. w nočy 1 h. 56 m.
- ☾ Přeni bėriřk 10. okt. w nočy 11 h. 55 m.
- ☺ Pořny mějacżk 17. okt. pop. 2 h. 43 m.
- ☾ Pořeni bėriřk 24. okt. pop. 2 h. 54 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

Přenja polojca oktobra budze jara rjana a
lubozna, druha pař njewěřta, přcheměnjata.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Druhi termin dawka za wopaleńřtu pořkad-
nicu.
- Dżeni nastupjenja na trón Zořo Majeřtosćeje
krala Alberta (1873).

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Novmb.,

nazhmit,

ma 30 dnov.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		☽ Mjeseče namjen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhom. h. m.		šhadž. h. m.	šhom. h. m.
24. njeđžela po swjatkach. Scž.: Wičhor na morju. Mat. 8, 23—27.						
1 Njeđžela	Wšitey sw. ☉	6 53	4 34	☽	6 17	4 35
2 Póndžela	Wšchē kh. dušche	6 55	4 32	☽	7 29	4 51
3 Wutora	Hubert, bisk.	6 56	4 30	☽	8 42	5 13
4 Srjeda	Karl B., m.	6 58	4 28	☽	9 57	5 42
5 Schtwórtk	Zach. a Hilžbj.	7 04	4 27	☽	11 8	6 20
6 Pjatk	† Leonhard, a.	7 14	4 26	☽	pop.	7 13
7 Sobota	Willibrord, b.	7 34	4 24	☽	1 2	8 19
25. njeđžela po swjatkach. Scž.: Pjanka mjež psheñcu. Mat. 13, 24—35.						
8 Njeđžela	4 frón. martr.	7 54	4 22	☽	1 41	9 36
9 Póndžela	Theodor, m. ☽	7 74	4 21	☽	2 9	11 0
10 Wutora	Handrij A., w.	7 84	4 19	☽	2 33	dop.
11 Srjeda	Měrczin, b.	7 104	4 18	☽	2 50	12 26
12 Schtwórtk	Měrczin, bž.	7 124	4 16	☽	3 7	1 52
13 Pjatk	† Stan. Koft., w.	7 144	4 14	☽	3 24	3 19
14 Sobota	Livin, m.	7 154	4 13	☽	3 41	4 46
26. njeđžela po swjatkach. Scž.: Žonopowe zorno. Mat. 15, 31—35.						
15 Njeđžela	Herta, t.	7 164	4 12	☽	4 1	6 15
16 Póndžela	Othmar, a. ☽	7 184	4 11	☽	4 27	7 44
17 Wutora	Gryehor, džiwčž.	7 204	4 10	☽	5 1	9 10
18 Srjeda	Otto, a.	7 224	4 8	☽	5 47	10 27
19 Schtwórtk	Hilžbjeta, w.	7 244	4 7	☽	6 45	11 30
20 Pjatk	† Felix z B., w.	7 254	4 6	☽	7 52	pop.
21 Sobota	Wopr. j. M.	7 274	4 4	☽	9 4	12 52
27. a poslednja njeđžela po swjatkach. Scž.: Zapušćenjo Jeruzalema. Mat. 24, 15—35.						
22 Njeđžela	Cecilija, t., m.	7 294	4 3	☽	10 18	1 17
23 Póndžela	Klimant, bž. ☽	7 304	4 2	☽	11 29	1 36
24 Wutora	Zan w. kšch., w.	7 314	4 2	☽	dop.	1 51
25 Srjeda	Rhatrna, t., m.	7 334	4 1	☽	12 38	2 5
26 Schtwórtk	Konrad, b.	7 344	4 0	☽	1 46	2 16
27 Pjatk	† Mikasius, b., m.	7 363	59	☽	2 53	2 28
28 Sobota	Krefcenc, m.	7 383	58	☽	4 3	2 42
1. njeđžela abdentu. Scž.: Žnamjenja psched sudnym dnom. Luk. 21, 25—33.						
29 Njeđžela	Saturnin, b., m.	7 393	57	☽	5 14	2 58
30 Póndžela	Handrij, jap.	7 413	56	☽	6 28	3 17

I. Cyrkwinska protyka.

1. Pšchitazany swjaty džen.
2. Cyrkwinski swjaty džen.
8. W Radworju a Kulowje dospołny wotpušć „po morwach“. — W Mjesečelcicach a Waczonju wopomnječo poswjećenja cyrkwie a fermušča.
11. Swjedžen Mjesečelčanŕke wofady.
15. W Budyščinje w tachantskej cyrkwi wopomnječo poswjećenja cyrkwie a fermušča.
22. W Kalbicech wopomnječo swjećenja cyrkwie a fermušča.
23. W Budyščinje lětne wopomnječo za Žana Leifentritta, přerjeho samostatneho tachanta.
25. Swjedžen Kalbiczanske wofady.
29. Stónčenjo kwojnych wjeselow. — W Drež-džanach w dwórstkej cyrkwi dopołdnja 1/2 9 h. herbŕke kemšče z předomanjom.
30. Swjaty džen.

II. Měsačkowe přemějenja.

- ☉ Mlody mějacžk 1. nov. wječž. 7 h. 30 m.
- ☽ Přeni bérčk 9. nov. rano 4 h. 44 m.
- ☽ Pošty mějacžk 16. nov. rano 1 h. 14 m.
- ☽ Pošeni bérčk 23. nov. rano 9 h. 24 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

November započnje so rjany, kšiba zo so wěšć předy wot pođnja abo kóifoho wječžora wobrocži, ičtož na deščezŕ pokazuje. 9. nov. ma wěšć deščezŕ. 16. so zach wumjedri. 23. počnje z kšwilemi sněh pšchelétowacz.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. We Worflecah a Kšanecah fermušča.
8. W Bžeri a někotrych wsach wokolo Budyščina fermušča.
15. W Žuricah fermušča. — Začmiezjo mějacžka.

V. Domjace přispomnjenja.

1891. Dec.,

hodovník, ma 31 dnov.

Dny.	Porjedená protyka.	☉		Měsíce znamen.	☾	
		řhadž. h. m.	řhov. h. m.		řhadž. h. m.	řhov. h. m.
1 Wutora	Eligius, b. ☉	7 42	3 56	♈	7 43	3 43
2 Srjeda	Vibiana, f., m.	7 44	3 55	♈	8 57	4 18
3 Šchwórtf	Franc Kav., w.	7 45	3 54	♈	10 5	5 7
4 Pjatt	† Borhora	7 46	3 54	♈	11 1	6 10
5 Sobota	Pětr Khr., b.	7 48	3 53	♈	11 43	7 25

2. njeđzela adventa. Sez.: Jan sezele i Žezusej. Mat. 11, 2—10.

6 Njeđzela	Mikławsch, b.	7 49	3 53	♈	pop.	8 47
7 Póndzela	Ambrosij, b.	7 50	3 52	♈	12 39	10 11
8 Wutora	Nj. p. s. M. ☽	7 51	3 52	♈	12 58	11 35
9 Srjeda	Valeria, f., m.	7 52	3 52	♈	1 14	dop.
10 Šchwórtf	Přch. laur. d.	7 53	3 52	♈	1 29	12 58
11 Pjatt	† Damas, bž.	7 54	3 52	♈	1 45	2 23
12 Sobota	Epim., m.	7 55	3 52	♈	2 4	3 48

3. njeđzela adventa. Sez.: Jan swědči wo Žezusu. Jan. 1, 19—28.

13 Njeđzela	Lucija, f., m.	7 56	3 52	♈	2 26	5 14
14 Póndzela	Spiridion, b.	7 57	3 52	♈	2 55	6 41
15 Wutora	Khrystiana, f. ☺	7 58	3 52	♈	3 34	8 2
16 Srjeda	†* Eusebij B., b.	7 59	3 52	♈	4 27	9 13
17 Šchwórtf	Lazar, b.	8 0	3 52	♈	5 30	10 8
18 Pjatt	†* Ež. f. M. n. p.	8 1	3 53	♈	6 43	10 48
19 Sobota	*Nemesij, m.	8 1	3 53	♈	7 57	11 18

4. njeđzela adventa. Sez.: Jan předuje potutu. Luk. 3, 1—6.

20 Njeđzela	Khrystian, m.	8 2	3 53	♈	9 11	11 40
21 Póndzela	Domasch, jap.	8 3	3 54	♈	10 22	11 56
22 Wutora	Flavian, m.	8 3	3 54	♈	11 30	pop.
23 Srjeda	Viktorija, f., m. ☾	8 4	3 54	♈	dop.	12 23
24 Šchwórtf	†* Ğad. a Ževa	8 4	3 54	♈	12 38	12 35
25 Pjatt	Boži dž. n. J.	8 4	3 55	♈	1 46	12 47
26 Sobota	Ščėpan, m.	8 5	3 55	♈	2 56	1 2

Njeđzela po hodžoch. Sez.: Simeon a Ğana. Luk. 2, 33—40.

27 Njeđzela	Jan, jap.	8 5	3 56	♈	4 8	1 20
28 Póndzela	Njew. džěcž.	8 5	3 57	♈	5 23	1 43
29 Wutora	Domasch K., b.	8 5	3 58	♈	6 38	2 14
30 Srjeda	Rainer, b.	8 5	3 59	♈	7 50	2 57
31 Šchwórtf	Sylvester, bž. ☉	8 5	4 0	♈	8 52	3 56

I. Cyrkwinska protyka.

4. Cyrkwinski swjaty džen.
6. Cyrkwinski swjaty džen.
8. Přichitazany swjaty džen. — W Kulowje titularny swjěbžen swj. Marijneho towarštwa knježnow z došpólnym wotpuiskom za sobuštawu. — W Budyšinje w serbskej cyrkwi došpólny wotpuisk.
- 16.—24. W Kadworju wšědnje po jutnjach „novena“ k čěseři Maczerje Božeje.
16. a 18. Póšt suchich dnov (quatember, polny póšt).
19. Woloženy póšt.
21. Swjaty džen.
24. Wigilny póšt (patoržica).
- 24.—25. Boža nóc, w potnoch Boža mřcha.
25. Přichitazany swjaty džen.
26. Přichitazany swjaty džen. Požohnowanjo žitom.
27. Swjaty džen. Po přėdowanju požohnowanjo a wudžělenjo wina swjatoho Jana.
28. Cyrkwinski swjaty džen.
31. Džatna wječžorna pobožnosć za dofontjane lěto w Budyšinje w tachantkej cyrkwi w 7 hodž. a w Křóscicah w 6 hodž.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsačk 1. dec. přichip. 12 h. 43 m.
- ☽ Přėni běrtk 8. dec. wječž. 6 h. 11 m.
- ☺ Polny měsačk 15. dec. přichip. 1 h. 51 m.
- ☾ Póšeni běrtk 23. dec. rano 6 h. 36 m.
- ☉ Młody měsačk 31. dec. rano 4 h. 18 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

December přichinjese sněh. Na f. Mariju mamy nowy sněh wocžafowacž; rjane wjedro móža jeno potnočne wěštki přichitawječ. Polny měsačk hrozny ž wjach sněhom. 23. dec. da wichory wocžafowacž. Lěto stónči ž wulkej žymy, po poldnišich wěštkach pať ž mlym pocžajom.

IV. Spomnjenja hódne dny.

22. Rano w 10 hodž. započatk žymy. Najkrótšiji džen ž najdlějšej noci.
24. Patoržica.
31. Šchwórtf termin krajnjeje renty.

V. Domjace přispomnjenja.

Čas Božich službow w serbskej Łužicy a susodnych wosadach.

	Čas, přichetupa Božich službow		Njedźele; f. dny			Džěławe dny			
	za nedźele a swj. dny.	za džěławe dny.	w zymje	w lěće.	popoł. dnju.	načto.	w lěće.	na zymje.	w zymje.
Budyšin	tachantska	1. apryla, 1. oktobra.	5 a 9	2		5 a 9	6 a 9		
	serbska		$\frac{1}{2}8$ a 9	$\frac{1}{2}1$					
Khróšćicy	1. nedź. po jutrach, 24. augusta.	1. nedź. po jutrach, po Michal.próždnicach.	$\frac{1}{4}7$ a 9	$\frac{1}{4}6$ a 8	2	$\frac{3}{4}6$	$\frac{3}{4}7$	7	
Njebjelčicy	po 1. meje, po 29. septembri.		9	8	$\frac{1}{2}2$	$\frac{1}{2}7, 7$	6	$\frac{1}{2}7, 7$	7
Radwor	jutry, nedź. po 29. septbr.	nedź. po Michale, po jutrach.	9	8	2	6		7	
Ralbicy	jutry, 21. septembra.	jutry, 21. septembra.	6 a 9	5 a 8	2	7, $\frac{1}{2}7$	6	$\frac{1}{2}7, 7$	$\frac{1}{4}8, 8$
Wotrow		1. meje, 1. oktobra.	9		2	7	$\frac{1}{2}7$	7	$\frac{1}{2}8$
Schpitał			9		2	$\frac{1}{2}7$		8	
Marijna Hwězda .			$\frac{1}{2}7$ a $\frac{1}{4}10$	$\frac{1}{2}2,$ $\frac{1}{2}3, 3$		6 a 7 a $\frac{3}{4}9$			
Róžant	jutry, 14. septembra.	po 1. oktobru, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	$\frac{1}{4}7$		7	
Baczoń	1. nedź. po jutrach, 24. augusta.		9	8	2				
Hajnicy	po jutrach, po Michale.		9	8					
Zdźer	1. meje, po 29. septembri.		9	8	$\frac{1}{2}2$				
Lubij			9						
Worflecy			$\frac{1}{2}8$	7, $\frac{1}{2}8$		$\frac{1}{2}8$			
Kulow		24. febr., jutry, nedź. po 4. sept., 1. nedź. nov.	5 a 8		2	$\frac{1}{2}6$ a $\frac{1}{4}8$	5 a $\frac{1}{4}7$	$\frac{1}{2}6$ a 6 a $\frac{1}{4}8$	
Štanjow			8 a $\frac{1}{4}10$ a 10	$\frac{1}{2}8$ a 9 a	$\frac{1}{2}3$	$\frac{1}{2}8$	7	$\frac{1}{2}8$	8
Na swj. Haninej Horje pola Lobendau-a						fóždu woturu 7			
Krupfa			$\frac{1}{2}7$ a $\frac{1}{2}10$	6 a 9	$\frac{1}{2}3,$ róžne časny a wigilije 3	6 a 9		$\frac{1}{2}7$ a $\frac{1}{2}10$	
Georgswalde			7, $\frac{1}{2}9$ a 10	$\frac{1}{2}3$		6 a 7		7 a 8	
Žilipsdorf		1. apryla, 1. novembra.	6, 7 a 9	$\frac{1}{2}2$ a 4		$\frac{1}{2}6, 6$ a 8		$\frac{1}{2}6, 6$ a $\frac{1}{2}8$	
Rumborf	klóštyrska		6 a $\frac{1}{2}9$	$\frac{1}{2}5$		6 a $\frac{1}{2}9$			
	farfska		7, $\frac{1}{2}9$ a $\frac{1}{2}10$	$\frac{1}{2}3$		$\frac{1}{4}8$			

Přichyp: Futnje su w Budyschinje a w Khrósczicach rano w 5 hodžinach; w Radworju w 1/26 hodž.; w Kalbicach, w Kóženčje a w Krupcy w 6 hodž.; w Georgswaldže w 1/27 a w Skanknowje w 7 hodž., ale jeno wschědne dny. — W serbskej cyrkwi w Budyschinje na srjedach a pjatkach w posćeje we 8 rano. — W Radworju su na njepršifazanych swjatyh dnach w léče w 7 a w zymje w 8 hodž. kemsche. — W Kalbicach na pjatkach w posćeje w 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dopođnja we 8. — W Marijnej Hwězdze na sobotach rano 6, 7 a 8. — W Kóženčje sobotu (přechz cyte léto z wumzaczom adventa) we 8. — W Baczonju su kóždu druhu a schtwórtu njeđzelu a kóždu 2. swjaty džen rócžnych časow, w Zdžeri su kóždu přenju njeđzelu mějaca, w Lubiju kóždu třecju a w Hajnicach kóždu druhu a schtwórtu njeđzelu mějaca Bože služby. — W Georgswaldže je kóždu 1. pjatk w mějacu, w léče 1/28 a w zymje w 6 wječor pobožnosć najš. Wutrobny Jezusoweje a w tydženju wschěch khudych dušchow kóždu wječor w 6 hodž. pobožnosć.

Mejski něšpor

je	na njeđzelach a přifazanych swj. dnach	wschědne dny
Budyschin (serbski a němski po rjadu)	7	1/28
Khrósczicy	1/24	6
Njebjelčicy (jeno na so- botach, njeđzelach a přif- fazanych swj. dnach)	1/28	8
Radwor	1/28	1/28
Wotrow	7	1/28
Schpital (jedyn džen a jedyn nic)	8	8
Marijina Hwězda	7	7
Kóžant	5	7
Baczoń (jeno wutoru, schtwórtk a sobotu)		7
Worflecy	1/28	1/28
Zdžer (jeno srjedu a pjatk)	8	8
Kulow	8	8
Delnje Sulšchecy	8	8
Skanknow (póndželu, srjedu a pjatk)	1/28	1/28
Krupka	7	7
Georgswalde (póndželu, srjedu a pjatk)	1/28	1/28
Filipsdorf	7	7

Bože služby w saskich herbskich krajach.

1) Stajne Bože služby maja: Drježdžany (dwórfska cyrkej, w pryncowym hrodže, Nowe Drježdžany, Friedrichstadt, Sózefininy wustaw, 2 schulskej kapali), Annaberg, Cwikawa, Freiberg, Hubertusburg, Rhennica, Lipsk, Mišyno, Pěrna, Blawno, Radeberg, Rotschönberg, Reichenbach a Greiz (kóždu 2. a 4. njeđzelu), Altenburg, Wechselburg a Sebnica.

2) Missionste Bože služby maja: Auerbach (4 krócž), Bistopicy (4 kr.), Bräunsdorf (8—9 kr.), Deuben kóždu poslednju njeđzelu mějaca, Döbeln (6 kr.), Kupjel Elster (w léče), Frankenberg (2 kr.), Gera (z wjetša kóždu 4. njeđzelu mějaca), Grimma 1. a 3. njeđž. (24 kr.), Großenhain (6 kr.), Hajnichen (4 kr.), Hartenstein (4 kr.), Hoheneck (8 kr.), Hohnstein (8 kr.), Koldica (2 kr.), Königstein (kóždu 1. mějacznu njeđzelu a rócžne časny), Leisnig (4 kr.), Markranstädt (4 krócž), Mittweida (12 kr.), Marienberg (10 kr.), Neustadt (4 kr.), Ořchaz (3 kr.), Pilnicy (cyte léčjo), Riesa (3 kr.), Rochsburg (někotry krócž), Roßwein (2 kr.), Sayda (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg pola Annaberka (6 kr.), Schwarzenberg pola Zwikawy (2 kr.), Sonnenstein (něšto krócž), Stollberg (4 kr.), Stolpin (2 kr.), Voigtsberg (12 kr.), Waldheim (16 kr.), Wurcyn (8 kr.).

Nóždy serbski bur tež tač hlupny njeje!

Njedawno sedžeske sobotu popođnju jedyn bur z wofolnosće Budyschina tam w hofejencu k zlotomu jehnjecju přiši swojim karancžu piva. Běchu pak runje teždom tež kesserjo w Budyschinje a jedyn z nich bě w jehnjecju tež na pije. Tutón chycyše naschoho serbskoho burika za blazna poměč a schězi-vasche joho ze wschelatimi blaznistimi ryczemi a słowami. Bur njewotmožnyše pak jomu nicžo, tač zo so to tamnomu wostudži. Šdžž pak běšče burit swój karancž wupróždnił, itany, poplaca kumschtarja přschěželnje na ramjo a praji: „Posthaječe, luby kněz kesserjo, ja wschaf wasch blazyn nješym, ale jutse wječor přschidnu zash do Budyschina, zaplaczu pola džimadłoweje kasy hrivnu, póndu do džimadla a potom změju wjeselo, zo budžecze wy cyty wječor přsched mojimaj woczomaj mój blazyn. Potom džěšče a poruczi so kumschtarjej. M. K.

Falbowe wěšdženja wo wjedrje.

1. rjadownje: 9. februara, 10. měrca, 8. haryla, 8. meje, 19. augušta, 18. septembra, 17. oktobra, 16. novembra.
2. rjadownje: 10. januara, 25. měrca, 24. haryla, 23. meje, 6. junija, 21. julija, 3. oktobra, 1. novembra, 15. decembra.
3. rjadownje: 25. januara, 23. februara, 22. junija, 6. julija, 4. augušta, 3. septembra, 1. decembra, 31. decembra.

Hermani a škótné wiki.

(dop. = dopoldnja; pop. = popoldnju; h. = hermant; f. = konjace wiki; sw. = šwinjace wiki; w. = wołmowe wiki; l. = lenowe wiki; snamješko * rěka škótné wiki, snamješko † pať hermant a škótné wiki; hdžej nicžo pódla nješteji, tam je jenož hermant.)

NB. Dofelž so hermantki druhdy pšchepoložuju, su zmnylki móžne.

Majki rójk.

2. Kuland*, Lipf (hac do 15.).
7. Njeswacžidlo* l.
8. Kamjeńc*.
12. Kinspórt*.
19. Biskopicy*.
21. Dobrilug sw.
22. Kamjeńc (dop.)*.
26. Drježdžany (nowe město)* f., Łufow* f.
28. Łufow.

Majki rójk.

2. Kulow*, Kinspórt*, Damna*, Grabin* f., Gashnt f., Luban*.
3. Luban*.
4. Njeswacžidlo* l., Radeberg*, Jarow, Luban*.
5. Stara Darbnja*.
6. Kuland*, Kalawa sw.
7. Kalawa* f.,
9. Wojerecy, Brodyt, Zhorjelc, Wołtrowe, Kalawa.
11. Wulki Hajn* f. a dešť. wiki, Parcow*.
12. Kamjeńc*, Wulki Hajn.
13. Zhorjelc horncejske wiki.
14. Drjowf*.
16. Šródf, Biskopicy*, Gubin* f., Grožiščjo*.
17. Barščejt f., Grožiščjo.
20. Wětošow sw.
21. Wětošow* f., Ortrand*.
23. Róžborf, Luborazt f., Stolpin, Nowosalc, Dobrilug*, Wětošow.
24. Dobrilug.
25. Nowe Město* f., Radeburg*, Dobrilug sw.
26. Radeburg.
27. Lubin sw.
28. Lubin* f., Łufow* f., Žitawa.

Měrc.

2. Rychwald†, Galschtrow†, Žitawa* f., Stančnow† f., Pšchibuz†, Zahan†, Lubin, Łufow.
3. Bart*, Łaz†, Kuland*, Eisenberg*.
4. Njeswacžidlo* l., Kuland, Wóspórt*, Luban*.
5. Kamjeńc*, Žly Komorow sw., Witow*.
6. Žly Komorow* f., Witow.
7. Žly Komorow, Miščno* l., Trébule† f. l.

Měrc.

9. Dubc†, Biskopicy*, Rychbach†, Picno†, Grabin* f., Drježdžany.
10. Bjarnacžizy*, Grabin.
11. Stolpin*, Zem† f., Jarow* f.
13. Čžerwjena Woda†, Stara Darbna, Lubnjow sw.
14. Lubnjow* f.
15. Miščno.
16. Wojerecy*, Mužakow†, Lubij* f., Polčnica*, Lubnjow, Kóštkow* f., Bjarnacžich.
17. Gashnt f., Kóštkow.
18. Kumbórf, Górow.
19. Zhorjelc*, Běštow*.
20. Kalawa sw, Běštow.
21. Budyšchin†, Ortrand* f., Kalawa* f.
23. Kulow†, Budyšchin, Luborazt f., Ortrand, Gubin* f., Łufow* f.
24. Barščejt*.
25. Nowe Město* f.
31. Džžejt, Čžerachow†.

Apryl.

1. Njeswacžidlo*, Parcow*.
2. Kamjeńc (dop.)*.
3. Kuland*.
4. Stara Darbna*.
6. Wóspórt*, Kinspórt*, Rhočzebuž† f., Bóctow, Drježdžany (nowe město)* f., Lipf (hac do 2. meje).
8. Stolpin*, Radeberg (dop.)*.
9. Radeberg (pop.).
11. Drjowf*.
13. Galschtrow*, Mišcoraz†, Drjowf, Brodyt†.
14. Krawof†.
15. Damna*.
17. Žly Komorow sw., Wětošow sw.
18. Žly Komorow* f., Wětošow* f.
20. Kafeč, Biskopicy*, Žly Komorow, Wětošow.
21. Jarow w.
23. Dobrilug*.
24. Jarow* f.
27. Wojerecy†, Kulow*, Luborazt f., Biskopicy, Radmėrič†, Łufow* f.
28. Łufow.
29. Polčnica*, Nowe Město.
30. Kamjeńc*, Běštow.

Měja.

1. Bart†, Běštow, Kalawa sw.
2. Kuland*, Kalawa* f.
4. Lubij† f., Kamjeńc (pop.)*†, Kuland, Kalawa, Gubin† f.
6. Njeswacžidlo*, Łufow* f., Nowe Město* f., Wěteńca†, Zem† f.
8. Pšchibuz†, Lubin sw., Grožiščjo, Łufow.
9. Lubin* f., Trébule† f., Witow*.
11. Wóspórt*, Šródf, Kinspórt*, Biskopicy*, Gashnt†, Lubin, Witow, Stančnow† f., Zahan†.
12. Barščejt† f., Eisenberg†, Kinspórt (pop.).
13. Radeburg*, Dobrilug sw.
14. Rhočzebuž* f. a wošfowe wiki.
19. Kulow†, Wołbramecy†, Čžbalin†.
21. Łufow*.
22. Čžerwjena Woda†,
24. Miščno.
25. Picno†.
28. Kamjeńc*, Rhočzebuž* f., Kalawa w.
29. Lubnjow, sw., Stara Darbna.
30. Wojerecy w., Lubnjow* f., Stara Darbna*.

Junij.

1. Zhorjelc†, Wulki Hajn* f. a dešť. wiki, Lubnjow.
2. Wulki Hajn.
3. Njeswacžidlo*, Lubin w., Górow*.
4. Kamjeńc*, Rhočzebuž* f., Ortrand* f., Kalawa w.
5. Kuland*, Ortrand, Zhorjelc horncejske wiki.
6. Lubin* f.
8. Luban†.
9. Rhočzebuž w., Luban†.
10. Dobrilug sw., Luban†.
11. Rhočzebuž* f., Kalawa w.
12. Šródf w.
15. Rychwald†, Grabin* f., Radeberg*.
16. Grabin.
17. Parcow*, Damna*, Grabin w.
18. Rhočzebuž* f., Damna.

Junij.

22. Šuczina†, Mužakow†, Galschtrow*, Gubin* f., Gashnt† f., Kóštkow* f.
23. Bart*, Kóštkow.
24. Bjelečjin†, Wojerecy*, Brodyt†.
25. Rhočzebuž* f.
26. Žly Komorow sw.
27. Žly Komorow* f.
29. Róžborf†, Drjowf*, Luborazt† f., Žly Komorow, Rychbach†, Drježdžany, Jarow† f.
30. Drjowf.

Julij.

1. Njeswacžidlo*.
2. Hulfa, Rhočzebuž* f., Dubc†.
3. Kuland*, Kalawa sw.
4. Trébule† f., Kalawa* f.
6. Džžejt, Biskopicy*, Grožiščjo*, Drježdžany (nowe město)* f., Kalawa.
7. Barščejt*, Grožiščjo.
9. Rhočzebuž* f.
11. Lubin* f., Łufow* f.
13. Łufow* f., Łufow.
15. Dobrilug sw.
20. Lubij* f., Polčnica*.
21. Polčnica.
22. Radeburg*.
24. Krawof* f.
25. Jarow* f.
27. Wóspórt†, Pšchibuz*, Nowy Gersborf.
30. Kamjeńc*.

August.

1. Budyšchin†.
3. Kulow†, Damna*, Budyšchin.
5. Njeswacžidlo*, Witow* Górow, Wěteńca†.
6. Kamjeńc (dop.)*.
7. Čžerwjena Woda†, Žly Komorow sw.
8. Žly Komorow* f., Lubin* f.
10. Kinspórt*, Gubin* f., Dobrilug*, Zahan†.
11. Łaz†, Bari*, Dobrilug.
12. Zem† f.
14. Wětošow sw.
15. Wětošow* f., Kuland*.
17. Polčnica*, Kuland, Wětošow, Gashnt†, Grabin*, Stančnow† f., Kumbórf.
18. Grabin.

- August.**
19. Radeberg (dop.)*
 20. Beřkow*
 21. Beřkow.
 24. Wóřport†, Ğródf†, Ğalschtrow†, Ğrodýt†, Ğhorjelc†.
 26. Nowe Měřto* †.
 27. Ğtara Ğarbna*.
 28. Ğhorjela hornčejřke wiki, Ğubnjow řw., Ğtara Ğarbna.
 29. Ğtrand* †, Ğubnjow* †, Ğrandččž*.
 30. Miřchno.
 31. Ğojerec†, Ğtrand, Ğřebule* †, Ğubnjow, Ğubaň†, Ğufow* †.

- September.**
19. Ğtrand* †, Ğubin* †, Ğrjow†, Miřchno* †.
 21. Ğart†, Ğužafow†, Ğrjow†, Ğamjeňa (dop.)†, Ğitoraz†, Ğychbach†. Ğrožiččžo*, Ğubin, Ğořtrowc, Ğipř† (ħacž do 17. okt.).
 22. Ğrožiččžo.
 23. Ğolčžnica*.
 24. Ğhocžebuz* †, Ğolčžnica.
 26. Ğojerec řw., Ğufow řw.
 28. Ğojerec†, Ğřebule† †. †. Ğalschtrow*, Ğubin† †, Ğiřtopich, Ğrabina* †, Ğowolale.
 29. Ğjeleczin†, Ğrabina.
 30. Ğrabina řw.

- Oktober.**
15. Ğhocžebuz* †, Ğiřkow*.
 16. Ğiřkow.
 18. Ğjeřwaczidlo deřt., Ğuczřw. a Ğmol. wiki.
 19. Ğóřport*, Ğalschtrow*, Ğrodýt†, Ğychwald†, Ğrježdžany, Ğinřpóř†.
 20. Ğinřpóř†.
 21. Ğórow.
 22. Ğhocžebuz* †, Ğtrand* †, Ğ23. Ğětořchow řw., Ğtrand.
 24. Ğětořchow* †.
 26. Ğieno††, Ğětořchow, Ğjarnaczich† Ğadmerich†.
 27. Ğulři Ğajn* †. a deřt. wiki.
 28. Nowe Měřto, Ğobrilug řw., Ğadeberg (pop.)*.
 29. Ğamjeňa (dop.)*, Ğhocžebuz* †, Ğeřkow*, Ğadeberg.
 30. Ğeřkow, Ğtara Ğarbna.
 31. Ğrjow†, Ğuland*.

- November.**
13. Ğly Ğomorow řw., Ğubin řw.
 14. Ğly Ğomorow* †, Ğubina* †, Ğitawa.
 16. Ğóřport†, Ğly Ğomorow, Ğubin, Ğtořpin, Ğitawa††, Ğrabina* †.
 19. Ğamjeňa (dop.)*.
 23. Ğóřport†, Ğulow*, Ğitoraz†, Ğobrilug*.
 24. Ğobrilug.
 25. Ğadeburg*, Ğem†† †.
 26. Ğamjeňa (dop.)*,
 27. Ğalawa řw.
 28. Ğalawa* †.
 30. Ğřhibuz†, Ğařyn† †.

- September.**
1. Ğufow, Ğubani.
 2. Ğjeřwaczidlo*, Ğubani.
 3. Ğobrilug řw.
 4. Ğuland*.
 5. Ğinřpóř†, Ğufow* †.
 7. Ğhocžebuz† †, a Ğarpjace wiki, Ğřhibuz†, Ğóřtkow* †, Ğiřtopich*, Ğulři Ğajn* †, a deřtowa wiki, Ğufow, Ğitawa* †.
 8. Ğotbramec†, Ğulři Ğajn†, Ğóřtkow.
 9. Ğtořpin*, Ğamna*, Ğadeburg*, Ğem†† †.
 10. Ğadeburg, Ğamna.
 11. Ğalawa řw.
 12. Ğalawa* †.
 14. Ğžčž†, Ğarow††, Ğalawa.
 16. Ğarow*, Ğadeberg (dop.)*.
 18. Ğubina řw.

- Oktober.**
1. Ğamjeňa (dop.)*, Ğhocžebuz* †, Ğrafow†, Ğarow řw.
 2. Ğuland*.
 5. Ğuczžina†, Ğulow†, Ğěrachow†, Ğamna*, Ğatec†, Ğuborař† †, Ğródf†.
 6. Ğeřenberg* †.
 7. Ğjeřwaczidlo* †, Ğěteňca†.
 8. Ğhocžebuz* †.
 9. Ğžorna woda†.
 10. Ğubc†.
 12. Ğubij††, Ğiřtopich*, Ğóřtkow* †, Ğybalin†, Ğlanekow††, Ğumborř†, Ğahaň†.
 13. Ğariččž† †, Ğly Ğomorow řw., Ğóřtkow.
 14. Nowe Měřto* †, Ğly Ğomorow*.

- November.**
2. Ğródf†, Ğufow* †, Ğuland*, Ğrježdžany (nowe měřto)* †.
 3. Ğart†, Ğufow.
 4. Ğjeřwaczidlo* †.
 5. Ğamjeňa (dop.)*, Ğhocžebuz* †.
 6. Ğubnjow řw.
 7. Ğubňřchin†, Ğřebule† †. †. Ğubnjow* †, Ğufow*.
 9. Ğubňřchin, Ğychbach†, Ğubina††, Ğrožiččžo*, Ğubnja.
 10. Ğaž†, Ğrožiččžo.
 11. Ğolčžnica*, Ğubani*.

- December.**
2. Ğjeřwaczidlo* †.
 3. Ğamjeňa (dop.)*.
 4. Ğuland*.
 5. Ğufow řw.
 7. Ğžčž†, Ğrjow†, Ğrodýt†, Ğamna*.
 9. Ğeřenberg*.
 10. Ğamjeňa (dop.)*, Ğrožiččžo.
 11. Ğtara Ğarbna.
 12. Ğojerec†.
 14. Ğuborař† †, Ğiřtopich*, Ğródf božodžělc†. Ğ.
 15. Ğariččž božodžělc†. Ğ.
 16. Ğobrilug řw., Ğumborř†, Ğuland božodžělc†. Ğ.
 17. Ğužafow†, Ğubij božodžělc†. Ğ.
 19. Ğřebule Ğ. a †.
 21. Ğulow†.

Wuczah ze řakřkoho řakonja, dořhodny dawř nastupacoho.

řlaffa:	řetny dořhóđ:	dawř:	řlaffa:	řetny dořhóđ:	dawř:
1.	řřčž 300—400 řř.	50 řř.	12.	řřčž 1900—2200 řř.	30 řř.
2.	" 400—500 "	1 řř.	13.	" 2200—2500 "	38 "
3.	" 500—600 "	2 "	14.	" 2500—2800 "	48 "
4.	" 600—700 "	3 "	15.	" 2800—3300 "	59 "
5.	" 700—800 "	4 "	16.	" 3300—3800 "	76 "
6.	" 800—950 "	6 "	17.	" 3800—4300 "	94 "
7.	" 950—1100 "	8 "	18.	" 4300—4800 "	114 "
8.	" 1100—1250 "	11 "	19.	" 4800—5400 "	136 "
9.	" 1250—1400 "	14 "	20.	" 5400—6300 "	162 "
10.	" 1400—1600 "	17 "	21.	" 6300—7200 "	189 "
11.	" 1600—1900 "	22 "			

Zapis duchownych.

(W decembru 1890.)

A. 3 budynjskie diocesy.

Soho miłoscź, najdosjtojnijši knieź Ludwik Wahl, biskop Kutuski, japoschtoski wikar w kralestwje sakskim, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łużicy, tachant kapitra swj. Pëtra w Budyschinje, dr. theol., bamžowski prälat atd. rodź. we Waldsee we Württembergskej 7. sept. 1831, wuswjeczeny 9. aug. 1856, wuzwolony na tachanta 28. aug. 1890, na biskopa swjeczony 20. jul. 1890.

1) W Budyschinje: a) w konsistoriu: f. Jakub Kuczanek, can. cap. senior; f. can. Hermann Blumentritt, konsistoriski assessor a direktor seminaru; b) w serbskej cyrkwi: f. can. Michał Górnik, farać; f. Jakub Skala, kaplan; f. Jakub Rjeńcź, 2. kaplan (sobu za Hajnicy); c) w tachantskej cyrkwi: f. Jurij Kummer, dopokdn. předać, f. Jurij Libsch, katechet; d) direktor tachantskeje wučerńnje: f. Franc Löbmann.

2) W Brunowje: w tu khwilu nihto njeje.

3) W Brunawje: f. Adolf Brendler, farać.

4) W Huscy: f. Engelke, kaplan.

5) W Khrósczicach: f. can. Jakub Werner, farać; f. Jakub Scholta, 1. kaplan; f. Filip Rězat, 2. kaplan (sobu za Baczoń).

6) W Königshainje: f. Pawoł Reime, farać.

7) W Marijnej Hwěźdže: f. Vincenc Bielkind, propst; f. Alexander Hirschfel, kaplan; f. Malachias Stingl, kaplan; f. Benedikt Chejnowskij, kaplan.

8) W Marijnym Dole: f. Wjacław Toischer, propst; f. Sawrenc Enzmann, kaplan.

9) W Rjebjelczicach: f. Mikł. Wjedrich, admin.

10) W Nowym Leutersdorffje: f. August Rönisch, administrator.

11) W Radworju: f. Mikłamsch Żur, administr.

12) W Raibicach: f. August Kubasch, farać.

13) W Reichenawje: f. Jan Hornig, farać.

14) W Róžencze: f. Tadej Natusch, administrator.

15) W Schpitalu: f. Jan Nowak, administrator.

16) W Seitendorffje: f. can. Karl Junge, farać; f. Michał Wjesela, kaplan.

17) W Schërachowje: f. Józef Keil, farać; f. Julius Junge, kaplan.

18) We Worflecach: Tu khwilu nihto njeje.

19) We Wostrowcu: f. can. Anton Müller, farać; f. Franc Czornak, kaplan.

20) We Wotrowje: f. can. Jak. Herrmann, farać.

21) W Žitawje: f. can. Franc Kral, farać; f. Anton Zentner, kaplan.

Přichisp.: W Prazy w serbskim seminaru: f. Jurij Luscžanski, präses.

B. 3 drježdžanske diocesy.

1) W Drježdžanach: a) kralowske dwórskie duchownstwo: f. can. Jakub Buk, 1. dwórski kaplan a präses konsistoria; f. Eduard Machaczek, 2. dwórski kaplan, wikariatski radžiczer; f. Józef Dienst, 1. dwórski předać, wikariatski radžiczer. b) We Starých Drježdžanach: f. Pëtr Will, farać a superior, konsistorialny radžiczer; kaplanojo: f. Józef Müller, 1. katechet; f. Richard Halm, direktor progymnasia a präsekt; f. Oskar Manfroni, wučer na progymnasiu; f. Józef Schönberner, 2. katechet; f. Jakub Bart, 3. katechet a swjedženiski rańšchi předać; f. Jurij Kral, 4. katechet. c) W Nowých Drježdžanach: f. Anton Buk, farać. d) We Friedrichstadtu: f. Pëtr Kreczmer, farać a konsistorialny radžiczer. e) We Józefinijnym wustawje: f. Hendrich Infalt, kaplan. f) Pola pryncy Jurija: Eberhard Klein, dwórski kaplan. g) Wojeński farać: f. Karl Maaz.

2) W Altenburgu: f. Wilh. Sparla, administr.

3) W Annabergu: f. Alex. Hartmann, farać.

4) We Ewikawje: f. Heinrich Salm, farać; f. Hackethal, kaplan.

5) W Freibergu: f. Anton Pattoni, administr.

6) W Hubertusburgu: f. Mikł. Wowczek, farać.

7) W Rhemnich: f. Jan Keipert, farać; f. Anselm Kozinger, 1. kaplan; f. Alb. Reime, 2. kapl.

8) W Lipsku: f. Józef Suhr, farać a superior; f. Handrij Duczman, farać; f. Hubert Schmittmann, 1. kaplan; f. Ludwik de Lafalle, 2. kaplan.

9) W Mišchnje: f. Ferdinand Fischer, admin.

10) W Pěrnje: f. Józef Plewka, farać.

11) W Plawnje: f. Paul Hensel, kaplan.

12) W Radebergu: f. August Nowak, farać.

13) W Reichenbachu: f. Paul Kaiser, kaplan.

14) W Rothschönbergu: f. Blažek, kaplan.

15) We Wechselburgu na woppyče: f. can. Palm.

16) W Żebnich: f. Paul Richter, farać.

C. 3 wrótsławskie diocesy.

W Kulowje: f. Robert Krause, farać; f. Theodor Saefel, kaplan.

Noghladuj so!

Najvažnišči podavk zašdzenocho lěta je tón, zo dyrhjesche stóncznje Bismark ze žiawnoho žiwjenja wotstupicz. Ze zamyslom praju „dyrhjesche“, dolež Bismark sam dzeržesche so knježenja kaž kšěšč a bē za wēšče hšěče dženja kancler byl a najradšcho hač do smjercze wostał, hdy by po joho woli šcho. Wē-li so jomu we zwonkownej politicy wjele, haj skoro wšchitko radžilo, we znuškownych naležnoszczach mēšesche mačo zboža. Wosebje dyrbi so to wo „socialnym praščenju“ prajicz. Bismark, kiž bē zwonkownych njepršcheczelow z mječzom a wolojom pršchewinyl, hcyšche runje tał z krutej moco znuškownych šchecziwnikow znicžicz: k tomu bē začoň pršchecziwo socialistam, kiž je tekko lē ze wšchej swojej wótrošču a njesmilnoszczu štkowal a — wuštkowal? — Socialnych demokratow je tał pršchibyl, zo bu nadobo nimale 40 socialističich wotpóšancow do němštoho sejma wuzwolennyh. Žasnšcho drje so z ničim dopořazacz njechodži, kał wopacžna Bismarkowa znuškowna politika bē. Ale hinašchoho kónca to tež mēčz njemōžesche. Šdyž bē w kulturkampsje knježerstwo same prawa katholickeje cyrkwyje, prawa, kotrež su wot Boha samoho, prawa, kotrež su lētstotki wšchēm kšchecžaniam swjate, zacpěwato, hdyž bē kōždomu domolene, ze šlowom a pišmom mēšchnikow, bškopow, bamža, haj wšcho hancicz, šchož je katholickam drohe a swjate, potom je bjez džiwa, zo so z mnohich wutrobow wēra a kšchecžanške zmyslenjo zhubuje. Šdyž je kōždomu, kiž je „študowal“ abo postudowal, dowolene, nic jeno, zo smē sam wēricz, šchož so jomu špodoba, ale tež swoje nahlady wo kšchecžanškich wērnoszczach rozšchērječ a wucžicz, zo cžlowjek ničjo druge njeje kšhba dospočnišche žwērjo, potom je bjez džiwa, zo so tajke blyudy z wyschšchich studowaných woršchtow džen a hšubšcho do nižšchich woršchtow a do cyłoho ludu cžšchēča a šaknu. Tak bu mnohim wutrobam nic jeno wēra do Boha, ale z nej tež wšcha nadžija na Boha a wēčzne žiwjenje a lubošcz k Bohu a k bližšchomu pał z džela, pał docyła rubjena. A kał hcyło swēdomjo bjez wēry do wēčznoho sudnika kšchēče cžlowjeka wot žłoho wotdžeržecz? Šcho potajškim pomha, někotrych socialnych demokratow z kraja wupokazacz, hdyž so w kraju šamym kužoły blyudnych wucžbow, njewēry a njespojnosče njezatykuj! Šdyž cži, kiž su z časnymi kubłami mjenje žohnowani, z wēriwym wōčžkom njewidža, kał njebjeski Wōtč same šlije na polu rjeiššcho draščji, džiłi kral Salomon we wšchej swojej pyšche bē, kał wón same ptacžki njebja, kiž njesyja a nježnjeja, našycza: potom je bjez džiwa, zo je jich wutroba polna zawišče pršchecziwo bohatty. Ale tež nawopak, hdyž bohaczi nje-wjedža, zo dyrbja šej ze swojim mamonom pršcheczelow w njebjesach dobyčz, zo njesmēdža jón k tomu nałožecz, zo bydju wšchēm lōšchtam swojoho mjasa a wšchēm požadoščam swojeje wutroby polēkowali, potom je bjez

džiwa, zo so cžlowjestwo džen a bóle do dweju stronow, njepršcheczelow a — njepršcheczelow, šchēčepi.

Tež we starych čajach je so ludej złe a snadž hōrje hač nētkle wjedlo, ale wón mēšesche we hšubofim kšchecžanškim pršchewēdčenju krtu zepjeru a nadžijejo so njebjeskocho myta nješesche šchēčepnje swój kšchiz. Wo tym swēdčza same pēšnje našchoho ludu, n. pršch.:

Bōh tón Knjez ma wšchoho doščz,
Šyrotow, wudowow nima doščz! Abo:

My pał hčemy swój kšchiz šchēčepnje dale nošyc
A pršchi tym štajnje Boha prošyc,
Zo by nam dał po tutym kšchizu
Wšchoho doščz w njebjeskim paradizu!

Njech su tež hšěče mnohe druge winy, zo socialistjo pršchibjeraja, hšlowna wina je tola ta, zo je njewēra pršchibjerala. Nad ludom bjez wēry ničto dofnježicz njemōže!

Młody kēžor Wilhelm II. je sebi za krotki čas nic jeno doma, ale tež w cuzbje na swojich pučzowanjach pršchihiloscz a lubošcz dobył. Njematy dopořaz wulkeje jamostatnosče bē to, zo sebi žwēri, wjetšha Bismarka ze služby puščicz. Na joho mēšto bu general z Caprivi za kanclerja němštoho kēžorstwa a pršchēšybu pruškocho ministerstwa powołany. Tež je kēžor wot centra namjetowany a w sejmje pršchiwzaty začoň bjez komdženja podpisał, zo katholiccy duchowni, hdyž su hač do 27. lěta jemu z tšjoch wyschšchich swjeciznow dostali, jako wojacy služicz njetrjebaja. Zo je to wulki dobytk, kōždy z radošču pršchipōzuawa.

K wuradžanju nowych srēdow pršchecziwo socialističskim mucženjam bē němški kēžor wosebity kongres do Berlina powołał, na kotryž tež sama Francowžka zastupnikow, mjez nimi šlawnje znatoho žuleša Simona, pošta. Kēžor joho wosebje wuznamjenjesche, šchož je so Francowzam njemalo špodobalo. Bamžej bē kēžor program wuradžowanjow pršchipōstał a z tym zaslužby swjatocho Wōtca wo tutym nastupanju pršchipōznał a hałle z krotka je — kaž so nētk z wjetšha pršchidawa — Belgičkomu bškopoj mēšta Brügge žiawnje wuznał, zo nastupajo socialne praščenje bamžej dospoťnje pršchihosuje.

Za kraj, kiž bēchu Němcy w Africu dobyli, kiž pał je Němsta z džela Šendželškej pršchewoštajika, dosta Němška maču, ale we wójškich časach wažnu kupu Šelgoland niže Šamburka.

W Rakuskej pošpyta minister hrabja Taaffe Čzechow a Němcow wujednacž, ale kaž so nētk zda, je so joho pošpyt hubjenje radžil. Wina je z wjetšha to, zo knježerstwo Němcow podpjeruje a tež špravne žadanja Čzechow njepršchizwola a tak wšchu domēru na jenej stronie zhubiwa. Mjez tym zo maja wjele mjenje zdželanu Mladžarajojo swój šamsny štat, Polacy a Štalšcy znuškowno zastojnišku rycž we swojim kraju, njedca knježerstwo Čzecham ani teje pršchizwolicz. — Rakuscy bškopja su so w prēnej komorje sejma we Winje a

we wosebitym zhomadnym pastyrskim liście krucze a jasnje za to wuprajili, zo dyrbi so schula zas po wuznaczu wery dzelicz. Hacz budze to hnydom pomhacz, je jara dwelomne, ale na tuto waschnjo z najmjenšcha lud džen a bóle spóznawa, sčto je nuzne, a to je hižo dobytk. — Zo hišćeje biskopja wschoho wulwa zhubili njejsu, je tež z toho widzecz, zo su w Hornjej Rakuskej katolikojo jara derje do krajnoho sejma wolili a liberalnych zbili. Sič biskop dr. Doppelbauer pak bě tež kruty a krasny pastyrski list wudał, w kotrymž napomina, zo dyrbja jeno dobrych kšćejezanstich mužow wolicz. W Rakuskej wosebje hišćeje katolske ludowe nowinarstwo kšetro pobrachuje. Zapoczatti tam su, a budze-li so tak dale wuwicacz, smemy nadziju na lěpsche časy měcz.

We **Wuherskej** bě hjez mała kulturne wojowanjo wudyriko. Tola po najnowšich powjeszczach chce so knježestwo zjednac, hdyž je bamž rozjudził, zo maja wuherscy biskopja a duchowni prawje. Kalwinski minister Tisza je po dołhim ščpatnym knježenju wotstupicz dyrbjal a kaž so zda, je joho naslědnik hrabja Szapary, kiž je, kaž praja, dobry katolik, z najmjenšcha trochu křmnašči.

W **Italskej** knježa abo lěpje zakhadzeja Crispi a joho towaršchojo dale a bychu cyrkwi a bamžej najradšcho tež posledni zbytk prawow a swobody wzali. Tak bu nowy zakon pscheczišćezany, zo wschě fundacyje, kiž su cyrkwi wotkazane, stat do rukow dostanje. Zo je so z tym nic jeno žiwym, ale tež wotemrjetym wulka kšiwida stala, to italskich hjezbóžnikow njemyli. Hewak je po clym swěće poslednja wola zemrjetych swjata a njedótknomna. Ale psched italskim rubježnistwom tež mormi wěsči njejsu! Z tajkim zakhadženjom sej italske kralestwo same swój row ryje.

Bamž je tež w tutym lěće wjele cšerpjecz měł a jo pschecziwo njesprawny pocišćezowanjam wuprajil. Wězo Wóh swojich swěrych druždy dołho pruhuje, ale skónčnje budze dobyće cžim krasnišće a stawnišće. Za to pak je bamž pola swojich swěrych, haj pola samych protestantow džen a wjac nahladnosće dobył, kaž smy z džela hižo naspomnili. To bě tež wosebje we Schwajcarskej widzecz. Bamž bě schwajcarskoho biskopa Mermilloda za kardinala pomjenował a tuta cšesč bu wot samoho schwajcarskoho knježestwa z wulkej radošću powitana.

Francowzka wustajenca lonschoho lěta bě so jara wubjernje radžila. Tohodla njezměja Americženjo mēra, doniž jich njejsu pschetrechili. Hewak je w Francowzkej wscho pschi starym, ale nic pschi dobrym wostało. Wo Boulangeru (Bulangžej) je lědma hišće sčto slyšćeč a republika steji po šdaczu kruczišcho hacz hdy prjedy.

Za to su w **Brasiliji** w Južnej Americy kšjora Pedro wotšadžili, kotryž je do Europy cšetnył. To su swobodni murjerjo dokonjeli, kiž běchu cly kraj pod-

ryli. Nětk maja tam republiku, ale na kak dołho? Z najmjenšcha so tamnišchi katolikojo hrjebacz počnu, zo bychu njesprawny hjezbóžny spsch wotšchajli. Šěžorowa džowka, kiž bě z dobom herbina tróna, je jara derje katolscy zmyslena a bě halle njedawno wot bamža złotu róžu dostala.

Tež w **Portugalskej** a **Španiskej** poča so potom muczic, tola w Španiskej z najmjenšcha njezměje w bližšich času za krala zlych ščěžowkow, dokelž je nowe ministerstwo konservativne. Tam bě kholera wudyrika a zakhadza tam hišće hacz doł.

Z **Afriki** je so komisar němšcho kšjorstwa major Wišsmann dom wrócił. Wón je swoju wěc wubjernje wuwjedł, z džezarjow zbil, kraj zmērowal a — sčtož nam mało wazne njeje — so jara křwalbnje wo katolskich misionarach wuprajil. Za joho zaslužby je joho kšjor do zemjanstwa pozběhnył.

Saksy katolikojo smy swojoho wyschšchoho pastyrja zhubili. 18. mērcu 1890 zemrje w Drježdžanach najdosťojnišči k. biskop dr. Franc Bernert, japoschtołski wikar w sakskich herbškich krajach a tachant w Budyščinje. Hake nazymu bě jomu swjaty Wótc wulotne wuznamjenjo spožčil a joho za asistenta bamžowšcho tróna, domjacoho pralata a romšcho hrabju pomjenował. To tež wschity z wulkej radošću powitachu, pschetož joho zaslužby wo katolsku cyrkej a schulu w Sakskej su wulke. Za njoho bu tóšchto nowych cyrkwjow a schulow z džela natwarjenych, z džela z najmjenšcha započatych, kaž w Baczonju, w Žitawje, w Hajnicach, w Lubiju, w Mišchinje, we Cwikawje, w Sebnicach, w Radeberku a snadž hišće druždže. Tachantka cyrkej w Budyščinje bu dospotnje ponowjena. Katolske žiwjenje w towarštwach a wosadach je so na mnohe waschnjo pschisporjalo. Pschi tym běchu mnohe wulke zadžewki pschewinycz: w Bruskej zakhadžesche kulturne wojowanjo a bě nam zawěsčje indirektnje dosč škódbne, wosebje pak bě stajnje mało mēšchnikow, tak zo njeboh k. biskop, tež byrnje radšcho hcył, wschěch mēstnow wobsadžic njemóžesche. Najebajcy tutych a mnohich družich mjenišchich a wjetšchich zadžewkow je biskop Bernert tola jow wjele za naschu katolsku cyrkej w Sakskej dokonjal. Tute zaslužby a joho ponizne waschnjo a lubosčiwny křarakter su jomu we wutrobach wschěch, kiž su joho znali, džakowne a cšetne wopomnjeczo zawěsčile. Wón bě jo 4. hapyryla 1811 w Grafensteinje w Cžechach narodžil, bu 4. augusta 1834 na mēšchnika swjeczeny, pschidže jako mlody duchowny do Sakskeje, bu 1869 za Budyškoho kanonika a 28. julija 1875 za tachanta pola j. Petra w Budyščinje wuzwoleny a 19. mērcu 1876 za biskopa wuzwjeczeny a zemrje 18. mērcu 1890 w Drježdžanach, hdyž bu tež pohowany.

Za joho naslědnika jako japoschtołskoho wikara w herbškich krajach bu pomjenowany a za tachanta w Budyščinje wuzwoleny najdosťojnišči knjez Ludwik

Wahl, kiž bu w Kölnje na biskopa wuswjećeny. Zoho horliwosć za našču swjatu cyrkej, joho wustojnosć jako wuschiknoho předarja, wjednika towarštwow a joho njewustawaca džělawosć we wšćěch dotalnych zastojnstwach rukuja za to, zo budže hódny naslědnik swojich přjedownikow.

Wón narodzi so 7. septembra 1831 we Waldsee we Württembergstej, bu 9. augusta 1856 na měšćnika wuswjećeny, za něšto lět do Drježdžan jako dwórski kaplan princy Surja powołany, pozdžišcho za kralowstoho dwórskoho předarja a 1884 za přenjoho wikariatnoho radžicžela pomjenowany. Tež dosta wot bamža čježny titul domjacocho prälata a bu njedawno wot Wrótławsteje university za doktora teologije pomjenowany. Bóh zdžerž joho dołho strowoho a žohnuj joho skutkowanjo!

W Zendželskej zemrje kardinal Newman, snadž najwjetšči, zawěšće pał jedyn z najwjetšćich mužow našchoho lěstotka. Wón narodzi so 21. małoho rózka 1801 w anglikanstej wěrje, bě anglikanski duchowny a profesor w Oxfordže, wróći so 1845 w Romje do katolskeje cyrkwy a joho pschikad scěžhowaše na 6000 wosobow. W lěće 1847 bu na katolskoho měšćnika wuswjećeny a je jako sławny wuczenec nimo mery wjele za našču wěc w Zendželskej wuskutkował, tał zo joho Leo XIII. 1879 za kardinala powyšči.

Runjje w tyčle dnjach wumrje Luz, něhdy pschěz dwacyći lět bayerski minister, a jedyn z najhóršćich njepscjećelow katolskeje cyrkwy, kiž je kulturne wojoowanjo wjele zawinył. Tola we swojej smjertnej chorosći so nafaža a njehaše bjež tróšćta swj. cyrkwy wumrjeć, kotruž bě w žiwjenju telko pschěscžehował a wuzna hišće psched smjercu, zo wšcho wěri, sčtož cyrkej wući, haczrunje bě předy pschěczel starokatolikow. Z toho je widžecž, kał wopał su kulturni wojowarjo mēli. Tež Döllinger, profesor we Mnichowje, kiž bamžowstu njezmyslnosć přeješče a z tym indirektnje rozšěrjenjo starokatolikow podpjerowaše, runjež sam nicžo wo nich wjedžecž nochcysche, je něk na prawdže Božej, nakazał pał so njeje, sčtož je jara wobžarowacž. Minimalne w samnym času zemrje tež profesor Hettinger we Würzburgu w Bayerskej, drje najpřeni katolski wuczenec našchoho časa a horliwy zakitowar naškeje cyrkwy.

A předy hacž je tónle nastaw dopisany, budže swěrnj serbski měšćnik a lubosće połny dobry duchow pastyr w khlódnej, wótneje zemi pokhowany, wjele-dostojny knjez kanonikus Mikławš Smoła, farať w Njebjelčicach.

Wón narodzi so 9. meje 1818 we Wotrowje, bu 14. mērcu 1845 na měšćnika wuswjećeny, bě najpředy něhđe poł lēta kaplan w Rönigshainje, potom dołhe lēta kaplan w Halbicach, krótschi čas kaplan w Khróscicach a wot l. 1863 farať w Njebjelčicach.

Lēta 1886 bu za kanonika pola swjatocho Pētra w

Budyschinje pomjenowany. Ze swojej swěrneje džělawosću, ze swojim ponižnym dobrocziwym waschjom we wobšhodže, ze swojim lubosćiwym charakterom, kiž mēr a pschějenosć lubowaše, je sebi njeboh kanonikus njewšćědnju pschikhiłnosć a lubosć wšćěch wosadnikow a tyč, kiž su joho znali, dobył, tał zo zawěšće joho skutkowanjo a wopomnječo žohnowane wostanje. We swojej dołhej chorosći a pschi swojim čježpienju na woczi bě jara scžerpnj a wumrje z najnutrišćim podacjom do wole Božej, derje pschihotowany a ze swj. sakramentami derje wobstarany. Bóh płacž jomu joho lubosć nadobnje!

Serbske burske towarštwow je tež w zaidženym lěće zbožownje skutkowało, mnohi rjany pjenjez serbskim ratarjam zalutowało, mnohe wužitne powuczenjo swojim sobustawam dało. Sčkoda jeno, zo so njeje hišće dale rozšěrilo. Pschetož hlowna wěc je a wostanje, zo so bur z pazorow lichowacych kapitalistow wuswobodži. To pał mōže so jeno potom stacž, hdyž burske pjenjezy jeno zaš w burskich rukach wostanu. Sewał burske wobstacž njemōže a někotryžkuli rjany statof hišće do cuznych rukow pōidže a někotryžkuli dobra kšćečzansta serbska swōjba hišće woshudnje. A kał jara z tym nic jeno jedyn sam, ale z nim tež cyty lud sčkoduje, to so ani wobicicž njehodži. Tuž pschistupecž k Serbskomu burskomu towarštwu!

*

*

Bě hižo dołho, dołho, zo serbskeje wótneje zemje widžal njebēch, tola w myslach noščach ju wšćědnje. Njewurjeknita bě moja radosć, hdyž zaš mōdre hory a hórki wuhladach, kiž ju kaž wěcnije mlōdny wēnc k wječoru a k połodnju wobdawajo debja. Bě mi, kaž hdy bych ze spanja wotucžil, kaž by to, sčtož bēch we stōdkim sonje widžal, na dobo hišće wjele krajnische psched mojim wōczkom bylo. Znajū wšćal tam po dołach, po hōrlach a runinach kōždu scžezku, kōždy pucžil, kōžde ladko a kōždy brjōžk. Wotrowka, Khróscianka, Baczonka a kłóšćtyrka wēža a někotryžkuli lubje znaty domcžk kiwaše mi z nazdala: „Pōj dom!“ A bě mi, kaž bychu mje wšćitcy, wšćitcy moji pschěczeljo, znači a lubi towaršchojo mlōdnych rjeišćich lēt ze swěrneje serbskej prawicu witali . . .

Me ač, mjez tym zo w duchu mnohe lube znate wobicžo nimo džěšče, wutorže mje zymny, lodowy wētr z mojič stōdkich sonow a pomyslich sej: Sčto wē, hacž tež hišće wšćo tał je, tał rjenje luboznje kaž předy něhdy. A wjele zrudnych nazhōnjenjom mi kaž z jenyim hlōsom wotmōwi: „Tež we wjele serbskich wutrobach je wohen kšćečzansteje lubosće wuhajnył a z lubosću je tež mēr a pokoj, Bože žohnowanjo, radosć a zbožo z mnohič serbskich domow so zhubilo.“

Tohodla wróće so k starym dobrym ponižnym waschjam swojich pobožnych přjedownikow! Potom wróći so tež jich zbožo!

Jurij Libš.

Njepschszbchń so.

Powědanczko ze žiwjenja.

1. Žně.

„Suchhej, posledni wóz!“ zaklincza wot wonka.

„Hana“, praji tolsty wiczežny bur k swojej žonje, „bórzy tu su. Džěko je zas na jene lěto dokonjane. Ze pať tež někotru kapku potu a někotry kroschik kšofchtowało. Ale, khort wě, na Schibjenicy njedha tola tež nicžo roscě!“

„Za to pať běšče w Hlinach czim rjeńšče. Wóh luby Ruhez je nas zasy bohacze zohnował, za to so jomu džafujmy!“

„Suchhej, posledni wóz“, klinczesche mjez tym z nowa, a tón krocž hižo bliže.

Tu, tu zawrjeskota wóz, kaž kžěžka do dwora. Brunakaj jachleschtaj, hdyž nahły wujězd horje džěšče, a pomatu a czežko wobwjerzny so kšopaty wóz pšchez dwór k bróžni.

Horjeka sedžeschtaj Cyrha a Hada, najmlódschj džěleci ze žnjenskim wěncem, kotryž mějesche so nad wrotami powšnyč. Hólcy z widkami, holcy z hrabjemi džěchu za mozom.

„Suchhej, posledni wóz!“ wyškasche cyła czežjoda, a prjedy hačž běšchtaj Cyrha a Hada hiščeze dele, wisasche žno žnjenski wěnc na swojim měšče.

„Ze“, hiščeze junu začahnyč a wóz stojesche na hunje.

„Nětk zasobu, wotmjetacž!“ honjesche njedoczakliwje bur.

„Herta a Wórscha pomhajtaj“, wołasche burowka z kuchiny, „mózetaj pšchimjetowacž!“

„Kuba, wupschěhń konje; Wotsfo, budžesč z woza podawacž, a ty Bosčizjo stup na wórschtu“, kazasche bur Měrczin.

Kaž prajene, tak činjene.

Pětr žno džeržesche přeni snop wysche so, zo jomu wowsne zorno a plumi za schiju padachu.

Horjeka hrabaschtej žno Herczinej krutej rucy za snopom, zo byschtej jón Wórschi a Wórscha wotrocžkej pšhicziškaj. —

„Wótcze našč, kiž ty sy w njebjesč“, zaspěwa na dobo deleka cumi hlós.

„Hólče, cziń mi, zo dale pšchinđesč“, zareji bur na hólčžka, „lědma sym nohu do domu stajit, stoji žno tu ta khubžina zasy kaž wroble, kiž su mi položcu wowsa zežrale.“

Ale Hana běšče tež hólčžeca wuhladała.

„Pój Michalko“, zawoła wona mjelcžo z kuchinskich duri, hdyž žno hčysche so wbohi prošček ze sylzoytymaj wóczkomaj wrocžicž, „mašč twarohowu pomaztu, njedželu po kemschach móžesč zasy pšhinč, a mjez tym spěwaj jene Strowa sy Marija.“

Běšče złote zbožo, zo so bur w swojej nužnocze na swoju žonu dohladał njebě.

Snop za snopom lětasche horje; dołho njetrajesche a wóz běšče próždnj, bu z bróžnje storcženy a humo wumjecžene.

„Pójče k wjecžeri“, wołasche žona.

„Wšchittich woczi cžakaja na tebie, o Božo, a ty dawasč jim jědž w prawym cžasu.“

Srjedža za blidom na posčženi sedžesche bur, jomu napscheczo jeho žona. Na prawicy pšchi nanje běchu so Cyrha a kšuzowni hólcy, na rózku blida wotrocžk zehydali. Na tamnej stronje pšchi macžeri běchu Hada a hólčžata a džělami ludžo po rjedže.

Sedžechu kručze, kaž so kšuchaj; pšchetož šchtóz džěla, njedž je. A bur praji: „Žělcze, hewak mi njebudžecze džělacž móc!“ Cyrha a Hada powědaschtej macžeri, kať wysofo běšchtaj horjeka sedžataj a kať wjele snopow běchu na wozu byle. Kšuzomni jedžechu cžishe, mjez tym zo bur pšchi sebi licžesche, kať wjele mohše jomu lětusche žně pšchinječ a kelto stadž budže, wšchě wudawki wotlicziwšchi, sej na boť položicž móc.

Po jědži cžisny bur tobakowu móščen na blido: „Tak, nětk natykasce sej fajfu a jutše je kermuška.“

Sedyn po druhim wuczežechu fajfu a natykaču ju z burowym zelom. Potom porucžichu so najeczi džělami ludžo hačž na drugi dženi, pšchetož burowe słowo běšče pšcheproschenjo njedželu k wobjedu.

2. Bawdak.

Běšče njedželu rano. Stónczko swěcžesche hižo jasnje z módrych njebes, hdyž so w malej wjesnej kžěžcy durje wotewridchu a z nich rychły pachol wustupi.

Wots Sakubasč khwatasche do Božoho domu k swj. sakramentam. Njebě hiščeze w piecžich, a tola dyrbjesche so k tomu mēč, njedhasche-li posledni pšchi spowědnym stole hycž. Woprawdže 20—25 starých a młodych ludži stojachu žno wokoło njoho.

Wón pšchihotowa so pobožnje. Sdyž běšče hotowy, ale hiščeze nic na rjedže, wuczeže swój rózowc a wuspěwa jón za kħude dušče.

Wbohi njekatholiski lud nima nicžo wot mulšeje mocy, kotruž je Šhrystus tón Ruhez w swojej mudrosčzi a miłosčzi na zemi zawostajit, z tym, zo je swojim japoschtolam a jich nastupnikam poknomóc dať, tež najcžežšche hrěchi wodawacž. Njekatholik móže drje swoje hrěchi wobželnosčicž — to je wěčno, ale to je tež wšcho; katholic pať wě, zo je jomu czeža jeho hrěchow wot wutrobny wzata, hdyž je dobru spowědž wotpołożit. K tomu wón wě, zo w spowědnym stole swěčnoho pšhecžela namaka, pšchēd kotrymž móže swoju cytu wutrobu wušypacž, bjez toho, zo by so pšcherady bojecž mēł, jena potrebnosč, kotruž njekatholik spokojeć njemnoje.

Hdyž běšče Mlots z druhimi wješnjanimi k Božomu blidu pobyl a swoje džakprajenjo dofontaj, wróćci so domoj.

Kať mlodomu pacholej džensja snědanjo stodžesche! Me wón mějesche hiščeje druhu winu so radowacž.

„Nano“, praji wón staromu schewcej, kiž runje z fajfu w hubje ze zahrodki pschińdže, kotruž bě pschehladowať, „nano, sy sej pschekladť? Směm so wot nowoho lěta na wiczežne kubko pschistajicž?“

„Čožodla nic“, wotmołwi stary. „Sym sej z maczerju wěc pschemysliť. Na kuble je rjad, bórnje so mi tež bur wot někotroho časa wjac prawje njelubiť.“

„Suchhej“, zawoła wjeseloj mlodženc, „maczi, sy styschała, nowe lěto pocahnu z domu!“

„Pomału, pomału, miščtr Horjenja“, posměwowašče so stary, hačž do nowoho lěta je hiščeje dołha noha.“

Mjez tym zwonjesche kemski.

Na wschěch pucžach bě žiwjenjo. Žónke, holcy, mlodžencowje a mužojo stupachu k Božomu domej, mjez tym zo džěczi wotročenyč pscheškatowachu, zo bychu zo psched ščulu zhromadžite. Wschitcy běchu nje-dželscy zhotowani; pschetož wěrnym kšesczan nima za pschisiojne na knjezowym dnju wschědnu draštu so woblecacž. Cyrkej je pschepjelnjena hačž do poslednjoho města. We ławkach a w kłódbach je hlowa pschi hlowsje. Srjedž rōzi, z kotrymiž je wokať wudebjeny, swěcža so dołhe běke swěcy, z kadnika wustupuja ščere mróćalki, piščezle rža z mócnym hłosom do cyrkwy, a z hubow a wutrobow tyšacow pozběhuje zo kěrlušč: „Te žně ju z Boha domoj, kiž Bóh je wobradžil.“

Lud, kiž so tu modli, je zbožowny, wón wě, zo joho próca njeje podarmo, ale za njebjesa, a tu z Božoho domu njesu sej woni sylnosč a zohnowanjo za nowy tydžen domoj. Na džensiščim dnju pak rełasche, džak prajicž za bohate žně. Tak často běšče z wjedrom že wonhladało, najprjedy dołha suchota, potom stajny deščacž a naposledku bě tola hiščeje wschitko derje ščlo. Rubje a brōžnje běchu polne hačž pod tšěchu. Dostojny měščnik napominašče tohodla swojich wofadnych, něť tež na kłudnych njezabycž, nic jeno ze strachom a małomyšlnosču za časnymi kubkami kójicž; pschetož je tola zasy jasnje wěrnosč staroho słowa widžecž: „Pytajcže najprjedy kralestwo Bože, druge so wam pschiwda.“

Hospoza Hana na wiczežnym kuble starašče so mjez tym za to, zo bychu tež pilni žnjeicy jich džak dostali. Blido bě pschikryte ze swěčatym bělym rubom, a khwatajcy pschihotowašče ščliczi a nože, widliczi a žicy. Potom kałny z widliczkami do swinjacych plecom, kiž so na wóhnju warjachu, hačž njesu hiščeje mjehke, kulki juny na wóhniščezjo, wopta, hačž poliwka njeje pschefelena.

Hana běšče dobra a pětna hospoza, kiž mějesche hlouu a wutrobu na prawym měščje. Běšče hižo ně-

lotre lětko ze swojim Měrczinom ženjena, a dotal mjez nimaj derje ščlo. Džinny patrona běšče Měrczin pschecy byl. Z kuntwory móžesche wjelka ščinicž, — ale hdyž bě so wohen wužehliť, mjezčasche so sam na swoju nahłosč. Tak móžesche kłudoho profšetka suromje wotščasč, hdyž jomu w njeprawym času pschińdže, potom pak da jomu zasy čim tučnišču jałmožnu.

Hana znajesche štabu stronku swojoho mužja a wobkhadžowašče z nim za tym. Mějesche-li wón njeprawy džěn, mjelčesche wona; tež hdyž běšče so hñew wupalit, njepraji wona druhdy ničjo, druhdy porokowašče jomu z měrnym słowczlom.

„Měrczinje, Měrczinje“, praji wona potom, „ty sy čzišče dobry čłowjek, ale ze swojej nahłosču načinišč nam hiščeje njezbožo.“

„Dundyr wě“, mōrczesche wón potom do brody, „njejšym sam so wjacj znať.“

Zona mějesche prawo. Mužowe waschnjo běšče jara strašne. To běšče so wosebje w poslednich měšacach dale jasniščo pokazalo. Słyschachmy prjedy wot staroho schewca, zo so jomu Wicžaz wjacj njelubjesche. Tež joho samsnej žonje nic. Wot pol lěta sem mje-nucej běšče we wšy nowy hajit. Tón bydlešče w kōrczmje, a sydasche tam njeđzelu wječor mjez burami, a pschednosčowašče jim swoje rozšwělene nahłady. Hdyž běšče došč mudrosče k lepšom dawat, zehrachu sej jedyn. Dotal běšče Měrczin kōždy wječor w sednich domach byl, nětko bu w džesacžich, a hdyž joho junu žona pschěšče, zo by tola prjedy domoj pschischoł, dyri z pjascju wo blido a zawoła z płomjenitym wóczlom: „Šlupe žoniščezjo, sy mje dołho došč pod nohomaj města, — wěm jam, ščto mam čžinicž!“ Junu pschińdže wón samo pjany domoj. To njebe so hiščeje ženje stało. Měrczin Wicžaz, kiž na swojim dworje tať kručje na porjad hladašče, kiž běšče dotal hiščeje kōždomu nomopšchitajenomou čzeladnikaj rjelť: „W nocy njesu pola naš žane durje wocžinjene; ščtōž do domu šluscha, je k wječeri domoj“, — tónsamsny Měrczin pschińdže w jednacžich khabłajo a sa-krujo do dwora. Zona dowjedže hewřelacoho mužja po možnosčzi bjez hary do kōža. Ale nazajtra běščtej jeje wóčcy krawej wuplakanej. Kałfi dyrbjesche to hiščeje kōnc wzacž?

Nó, džensja běšče kermuščka, a wona nječasche sej zrudne myšle čžinicž.

Čzeladni z dželawymi ludžimi zehydachu so za blido. Poliwka, howjaze mjaso z křenom a naposledku juščkate pleca z točženyymi neplemi, dwaj wulkej karanať piwa stojachu na blidze. Pschi jedži bě wščo z měrom po praktisim prajenju: „Žes a mjelč je burške prawo, ale njezabudž picž.“

Pschi wopšchestawanjach běšče zabawa pak čžim žiwischa. „Ně“, praji stary Wosčzij, „je wopravdže swój loščť posthacž na naščoho knjeza fararja; ščtōž je džensja

ryczak, tomu muzej tež jeno tak z huby bężešče, a pramo ma; ščto te lęczo nješšmy wuſtoržili a starošč męli, a tola je wſchitto pramje pſchifšćto.“

„Kaž pak tym ja džęſa ſpęwał“, praji ſręnt, „žo ſu wokna ſchęcęcękał“.

„A ja tym ſforo dębawy wot toho: „Tebye my Woħa ſhwalimy!““ džęšće iſeczak.

Žonjaca zabawa naſtupaſće druħe węcų. Ğerta, to bęšće džowka, męješće woſebje wo noweſ fali powędacž, w kajſej bęšće jeje pſchęcęcelnica Ğapla Wón-dracžec džęſa byta. Tak wotmjenješće ſo rycz a wotmołwa me wjeſołoſczi a w męrze, a wſchitto po cęšnoſczi; pſchętož wo tym bęšće wicęžne kubło znate, cęladnicy bęču tam derje wobkędžbowani. Sta-li ſo hdy, zo ſo jenomu z hólcow njeſchifšćtojnų žort wuſuny, dħa hnada jomu, je-li to bur abo burowka wuſtyſchęſhtaj, a to bęšće wina, zo kóždy cęłowjeť rady ſwojoħo ſyna abo ſwoju džowku tam na ſłuźbu da; wone na duſħi ſo njeſkazychu, kaž ſo to w mnoħiħ męšćczanſkiħ domach a Woħužel tež w nie mało burſkiħ ſtaw.

Po wobjedže džęču mužowje na zahrodu.

„Motſo“, wopraſħa ſo bur mlodoħo pachóła, kótroħož žno ſmy pſchi wotmjetowanju wotwa a džęſa rano w cyrkwi widželi, „kať ſtoji, pſchicžehnjeſħ ty?“

„Ğaj, naſħ nan nima nicžo pſchęcęcimo tomu, ale ĺ lętu dęrbju do wojałow.“

„Dęrbifš dħa žno ĺ nowomu lętu do kralowſteje ſuſnje?“ praſħęšće ſo Męrcžin.

„Nę, ſnano mje cęłicže puſħęca; ħewať w no-wembru.“

„Na tať, hač do novembra ſłuźifš węcęcę na wicęžſtwje, tu maſħ zawdať.“

Pſchi tym da jomu ſwętkų toľeť.

„A to ſo nadžijam“, pſchifštaji bur, „zo budžęſħ ſwoju winowatoſč cęłicž“.

To bę wſħo — wo zadđerženju, wo wječžornym zacęinjenju duri njebę žana rycz wjacy.

„To ſo tež nadžijam, zo budžęcę ze mnu ſpó-kojom.“

3. Škulſke žiwjenju.

Na zajtra mocžakowachu na wicęžſtwje žadny wopyt. Mať, najſtarſhi Męrcžinowy ſyn, kiž bęšće w męſcže na ſħulach, bęšće liſť piſak, zo tón džen na próždniny domoj pſchidže. Do žnjow a na žnjach, bęšće piſak, njeħa wón pſchidž, zo njeby nanej a macžeri ĺ wob-čęžnoſczi byť, hdyž mataj nužne džęłacž, tuž bęšće wulke pučžowanjo do cuzųħ krajom a wulkiħ horow cęłicž; zo by doma na pučžu njebyť, ale zo moħť macžeri a nanej džęłacž pomħacž, na to ſo njebę do-pomniť.

Póndžela pſchidže a ſynť tež. Witanjjo bęšće wulke. Tola macž ħładaſće troħu z boła na njobo, jať by jomu prawje njewęriła, hač je to wopravdže

jeje ſyn. Ğzim pſchęcęcelnifški pak bęšće nan. Doleť pod noſom męješće ſtudenta kaťojcžu łopuſħ, na nofu wiſaſħtej dwę ſħłecicy ſforo jať bryle, ale bryle nje-bęchu. Wtoſy, kotrež męješće tať ſčęšane, zo bęšće pſchęž ſriedž ħłowu haſta, ſwęcžachu ſo kaž wuwifšowana ſħłórnja. Na rukomaj męješće ħlina-žolte rukajcy. Mačž myſlešće ſej: pſchę žymu tute rukajcži njemóža byč, pſchętož na ſwęcže je něłke bjež toħo ħorco kaž w pjecų; dęrbja pſchę kuntwory byč. Wyſoki bęty papjerjany kornať njeđa jomu ſo z ħłowu poħłicž. Na noħomaj bęšće ſħłórnicyų wobuty, kotrež njemę-jeſħtej pęcicžkow, za to pak přędku cęłim wjeťħi kónc kaž wolacy roħ, na póduſħomaj bęšħtej pſchęptanej. Ğħolowy bęču woſebje wokóło koleń cęłicž kaž piſchęčakcy, deľeť wokóło pak ſchęroťe lapate. Mačž myſlešće ſej: Ğólčže, hdy by wjedžak, kať wohidny ſy, njeby ſo taj-łile trojiť. Tola myſlešće ſej wona dale: Ščto wę, kajke woni na ſwojih ſħulach maja; hač nimaju pſchi-kaſnjju tajcy ħhodžicž; wſħať žmęju tola potom ſyna knježa, hdyž budže wuſtudowacž, a potom budže ſmęcž zaſy ħhodžicž, kajkiž budže ħycč.

„Witaj domoj, Maťſo, witaj domoj!“ prajeſħtej nan a macž, a macž pſchifštaji hiſħęče: „Poſyďi ſo něłko za blido, zwarju ħorncžľ ħhoſeja, zo by ſo troħu poſylniť, potom budžęſħ namaj powędacž, kať je ſo czi wjedło.“

Ğħoſej pſchinjęſewſħi rjekny macž: „Njewęm kajki je ſo mi radžil, tym warika tať dobry hačž móžach.“ Maťſ wopta a praji: „Ğaj ħhoſej je, ale cyle tať dobry, kaž w męſcže warja, tola njeje.“

Mačž ſej myſlešće: Maťſo, tebye ſu w męſcže ſħwarnje ħłóſchęcžoho nawučžili. Ščto jeno budu jomu ĺ wobjedu a ĺ wječžeri waricž? Ž nicžim druħim, hačž z mjaſom drje ſo njetrębam na blido powędacž, hdyž tón ħhoſej prawy njebę. Ğaj, ħaj, węrne je ſtare pſchifšćowo: Kať, kiž je Wóħ tym buram dať, z mjaſom do męſta je ħnať.

Hdyž bęšħtaj pozdžifšho ſamoj, rjekny Męrcžin ĺ ſwojeľ žonje: „Žwať nam ſwójbnyim łus něłħto druħe ĺ wobjedu. Maťſej ſo njebudže ħycčž za cęle-džace blido ſydacž, ja byħ tež rady pſchi nim byť. Wjež toħo njezmęjemy wſħitcy za jnym blidom ruma.“ Ğana wiješće ĺ tomu z ħłowu. „Ščto budže cęleďž rjec, přjedy ſmy pſchęcų ħromadže a ſamne jedli, a něł na dobo tajke něłħto nowe. Ža z džęcžimi z naj-mjeňſħa njeħam ħinaſħe a druħe jeſčž, hačž cęleďž ma. Ğħętaj-li wóž z Maťſom, dħa je mi prawje, naſħu wſħędnju jęcž mi njewopta.“ „Wojedla dħa cęłiť tať“, wotmołwi Męrcžin.

Po wobjedže džęšće Maťſ ħorje do ſwojeje iſtwų a nan ſobu. To ſebi Męrcžin hačž dotal hiſħęče ženje domoliť njebę, zo by wón domach wotať, hdyž cýła cęleďž wonka na polach džęłaſħe. Tola tón křóčž ſo ſforo ħinať njeħodžešħe; pſchętož džęſ popołdnju bęšće na wicęžſtwje wulka ħjeľada. Tež ħajiť bęšće ĺ tomu

skazany. Horjeka do najstwy bęchu wschē te najrjenjshe węcny w cyłym domje znofshene, a tuta z tym za Mafsomu jstwu pshetworjena. Tu męjeshe so nętko tež swjatoczne witanjo stacz. Hajnk wjedzeshe pschi tym wulke słowo; Maks jomu pshihłosowashe. Stary Męrczin bęshe wschōn spodzgiwany nad hajnkowej a Mafsovej wędmoszczu.

Męz druhim czinjeshē hajnk Męrczina na to kędznoho, zo tola tale jstwa njeje za knjeza Mafsa jara pshihłojna, zo pał by so z njeje z lohłim jara rjana jstwa po męshczanskim waschnju wudżelacz hodżala, hdy by so nęshō na to wazilo. „Na mni njedyrbi leżecz“, męnjeshē Męrczin, „prawo macze, czohodla njedyrbjeli my na wiczeżstwje jstwu njemecz, kiž mōže so z męshczanskim runacz; wschaf k tomu mamy. Sshōž mōža męshczancy prosherjo, to my tež mōžemy, njejsym ja kral na swojim kuble.“ Na to hajnk: „Potom nje-trjebaczē so wjacu hanbowacz kōzdoho tež najwosobni-schoho knjeza we swojim domje powitacz.“ Tež Mafk pomhashē: „Sshō mōže to wjele płaczicz, tajku jstwicżu wuhotowacz, sshōž mōže to wucznicż, to nam na mje-zach naroszczē. Nimo toho džęn z tym ničzo njeje zhbjene. Ale wostanje to pshęcy a za wschē czasy rjane.“

„Raž prajene, tak budže czinjene“, skōnczi Męrczin. „Naschi wjesni burja dyrbja so džiwacz, kajte zmęjemy na wiczeżstwje wobhdlenjo. Ale sshō nam tu węc wobstara? Nascha do toho ničzo njerozemi a ja tež nic.“ Zasy wjedzeshe hajnk mudru radu: „Ja wēm sshō, sobotu pojedže moja žona do męsta, knjez Mafk mōže so sobu wjeszcz, a potom mōžetaj tam nakupicz, sshōž chętaj. Nimo toho ma tapecir nęshō mało pola mje porjedzicz, a je mi slubił, zo za jutřishim kę mni pshihndže, chęczę-li, pošczelu joho sobu k wam.“ „Tole by bylo, derje, tak wostanje pschi tym“, dže Męrczin; „jeno njelutujtaj pjenjezy, zo mi ničzo hu-bjene do domu njeprichinjefetaj; tunja kup, droha kup.“

Nękotre dny minychu so, a jstwicżta bę hacž na najrjenisho wudebjena, nowe tapety, nowe möble, wscho wobarbjene a wumolowane, wosobne gardiny. Wsho mōžeshē bycz, wschaf płaczeshē jstwicżta nękotre scziczka.

Tak rjane bęshe wscho, zo so macž do jstwy stupicz bojeshe. Czim hōle pał ljubeshē so tu Mafkej, hajnkaj a Męrczinej. A za tych džęn wona bęshe. Haj, tym so wjacu z njeje njeshashē, sforo kōzde po-pōdnjo bę tu pschaza. Mafk a hajnk pshiwjedzeshtaj pał tōn pał tamny žadny wopnt.

„Ale sshō jim pshędstajicz“, łamashē sej Męrczin hłowu. „Nano“, pomhashē jomu syn z uazy, „kupczę takle sudł wina, chęmy jōn na bleshki wotczahnycz, a hdyž hoszczom kruch swinjacoho pleca abo zymneje pje-czenje k tomu dacze, dha je to dobre, hdyž ničzo druge nej, to je tež w kōzdych czasu hotowe, njesh sshō pshihndže, hdyž chę. A hdy by tu w kucziku tyska cigarow stala, dha bychmy so pshęcy pokazacz möhli.“

„To je wo spyntanjo“, znapschęczimi nan, „sud wina njemōže konja płaczicz a tyska cigarow nic krumjacu kōžu.“

Maczeri so te nowe hospodarstwo jara njelubeshē, ale sshō sej chęshe. Hajnka njemōžeshē wjacu widzcz; a njemōžeshē doczatatcz, hacž by Mafk zasy na swoju schulu schoł. Tola Mafkej ljubeshē so doma lepje hacž na schulach, njemōžeshē tam bjez toho wjele dobroho woczakowacz, dofelž wuczerjo njebęchu z nim spokojom.

Zunu rjekny k nanej: „Nano, ja męnju, zo sym nętko doscz studowal, kak by bylo, hdy bych nętko doma wostal a tebi pomhac dželacz, ty tež njebudzesch wjacu młōdshi, bychmoj möhłoj hromadže hospodaricz, bychmoj sej pomhatoj.“ Rad tajkej ryczju so nan wēzo kshetro stroži. To jomu njeshashē do hłowy; bęshe tola swo-joho syna knjeza męcz chęł, a nętk męjeshe — staže-noho studentu. Ale sshō czinicż? Ssho pshęcztwo joho woli zasy na schule stacz, to njemōžeshē ničzo pomhacz, njeby tola ničzo z njoho bylo. Tuž na posłedku rad njerad do toho zwoli. Nan a syn hospo-darjeshtaj dale hromadže, nic na polach, ale na naj-stwje, a hajnk pomhashē.

4. Męra.

Na wjesnej drōzy spęwashe so kōzdy džęn z hłosom. Młody lud z dubowym richelom na kłobuch džerzeshe so za rucy a spęwashe z džęla žno z dyhawym hłosom: Saffonski kral nam prajil je wschaf,

Zo kōzdziczki hōle jomu budže wojaf.

Tež Mafk Rudžela, syn bohatoho Wiczaza, bęshe pōbla. „Nō pošczę, hōlczy“, zawoła runje, „chęmy sej jedyn kupicz, ja zapłaczū.“

„Gura, sława tebi!“ wołachu tamni.

To žno bęshe nętk sshtwōrta schłenica, kotruz sej Mafk za lac liny. Nan bęshe jomu rano swętky toleč do kaphy sunyl prajo: „Tu masch pshępiczo, wschaf mamy.“ Syn pał posłuchashē nanej.

Zady wshy po sczeczłach pał khwatashē druzi pachol domoj, zo by swojomu nanej zrudnu powjeszcz pshinjesh, zo dyrbi služicz.

Sylzy stojachu jomu we woczomaj; ale wōn nje-praji dale ničzo hacž: „Ja dyrbju sobu“. Potom bęzeshe won do lesa, zo by macž njeshchaf, kotraž rucy łamashē a z hłosom zapłaka.

„Nō, bęch so tola nadżijac“, džeshē nan zrudny, „zo bęchu mi tola jeniczłoho hōlca wostajili, ja džęn sym tola poł kripła. Tola, Knježe, twoja wola so itan!“

Wjeczor pshinjeshēchu Mafka Rudželu pjanoho domoj. Stary Męrczin njeprifny słowczka, tež nazajtra nic; macž pał wza synka na stromu a wuplaca joho hacž kšęza kinczeshe. Pshęd maczerju męjeshe Mafk respekt; wōn prosheshē žalofczicy wo wodaczō a ljubeshē swja-tocznje, zo so to čas žiwjenja wjacu stacz njejmē.

Maſk njebeſe ſe zły człowiek, ale loſta myſliczka, zo bóle bycz njemóžeſe, kiž wſchudžom ſobu bežeſe. Pſchiindže-li do dobroho towaſtwa, móžeſe z njoho hiſčje neſtcho bycz, hacžrunje beču meſczanſte ſchule abo wjele bóle tamniſe towaſtwa wjele ſkazyje. Pſchiindže-li njeſhmanym towaſtſham do rukow, dha be wſcho zhubjene. Za njoho mejeſe nanowu hubjenu pſchiktad najhórſe ſczehwi.

Na nowe lěto zaſtupi Motſ Sakubaſh na wicjeſtwe do ſlužby. Napominanju ſwojoho nana poſluſchny dawaje ſej wſchu prócu za te neſotre meſacy, kiž tu pſchebnywaje, hiſčje wſch burske džeſa doſpohnje do wuſnycz, kotrež hiſčje njeznajeſe. Hdyž wón na tſjóh Kralow po popołniſchich Božich ſlužbach w ſtarſchim domje zaſtoži, zo by powědał, kaſ je ſo jomu dotal ſcho, rjetny nan: „Čži, zo by ſwoju wěc derje nawuſnył, budžeſh dyrbejcz ze ſwojimaj rukomaj ſej ſwój khleb zaſtužicz, pſchetož ja njezawoſtaju či ničo. A w naſchich čaſach ſo jeno tón pſchěz žiwjenjo namaka, kiž ſwoju wěc rozumi, položcžny džeſacžer k ničoju njeſchiindže.“

Tohoda beſe Motſ kóže ranjo přeni z toža, a hdyž či druzy ſo hiſčje pſcheczahowachu, beſe žno ſo wón wumyl a ſczęſa a kleczeſe pſchi ſwojim ložu a ſpěwaje rauiſe paczerje. Potom džeſe na džeſo.

Wotrocž mejeſe ſwoje wjeſelo nad ryčnym pa-chołom a rozwučowaje joho we wſchich kumſchtach rataiſtwa. Poſazowaje jomu, kaſ dyrbi ſo z kónimi wobſhadžowacz; wučjeſe joho ježdžicz a ječacz, dofelž beſe ſam pola kawalerije ſtał. Toho pſchiſtowo beſe pſchecy: „Pola konja zaleži wſcho na nawučjenju. Sel kón derje pſchiwučjenu, woſtanje ſhmanu; jeli paſ w młodoſczi ſtaženy, njebudže z njoho ženje ničo wjacy, a bórnie ſtary był jaſo Mathuſalem.“

Tež ſtara bura a burowki beſe Motſ we mulkej hnadže. Wón paſ njeſčžini ſej tež ničo z toho, hiſčje we woſmich wječor po wozyczł zelenoho za pſchichodny džen doječž, hdyž beſe wob džen čzežcy džeſa. A hdyž holcy doma njebeču, a žona trjebaſe wodu, hnydom wón neſotre ſany ze ſtudnje do kučnje pſchinjeje. A hdyž wječor cyla ſwójba, ſtarſchej, džečži, čzeledž pſchęd ſtarym ſwj. Marijnym ſwjećatkom po ſtarym, rjanym waſchnju hromadže rózow ſpěwachu, njeležeſe wón kaž Maſk přědu z kóhčžemi na ſawje, tež njeſedžeſe na zadnyh nohach kaž holcy, ale kleczeſe runje, džežzo rózowc w rukomaj a ſpěwaje pomału a pobožnje ſwoje „proſh za naſ hřeſchnikow!“ ſobu.

Na taſe waſchnjo miny ſo lěczo předy hacž ſo dohlada, a hdyž wonka na džiwin winje četwjenje liſczo padaſe, a nazymſe wětry ſchčžerniſchcža nje-čzechu, beſe čaſ, ſo z domom rozžohnowacz. Wobaj, Motſ Sakubaſh a Maſk Rudžela, beſchtaj za artileriju do Drježdžan wuzbėhnjena.

Poſlednju njeđželu ranu doſtačhtaj wobaj hiſčje ſwjate jaſramenty, a džečhtaj popołdnju ke k. fararjei

božemje prajicz. Dobrocžimy knjež wobhladowaje ſej jeju wot horžeſa hacž deleſa, a potom da kóždomu cigarru — přeni krócz — a praji: „Taſ, wój pſchiindžetaj nětk do nowoho ſwěta. Woſtaňtaj pěknaj a čiňtaſ po tym, ſchtož ſtaſ w cyrkwi a w ſchuli namukkoj. Budžetaj dobryh kamradow namaſch, k tym džežtaj ſo; nadeidžetaj paſ tež doſcz towaſchow, na kotrychž ničo njeje, tym dajtaj hič. Hdyž ſo jedyn młodženc taſki ze ſwěta wróczy, kaſkiž je z nanowoho domu wuſchoł, pſchęd tym dyrbi ſej człowiek klobuſ ſczahnycz. Rhodžtaj njeđželu kemſchi; wój drje njebudžetaj pſchecy do cyrkwie komandirowanaj, ale je tola čaſto pſchiležnoſcz k tomu woſtajena, kſcheczanſkej winowatoſczi doſcz čžinič. Njehaňbujtaj ſo za to; je-li ſo człowiekew božitaj, njezměje waj žadyn człowiek zaňcz. A potom nježabudžtaj na paczerje. Swět je zły, a njebudžetaj-li ſo modlicž, budžetaj bórzy ſtaženaj. Njetrežetaj mi dale ničo ſlubicz, hacž zo čcetaj kóže ranjo a wječor rauiſe a wječorne paczerje ſpěwacz. To je móžno, zo je njebudžetaj klecžo ſpěwacz móc, ale ſpěwajtaj je pſchi ſleňanju a wobleňanju. A nětk džitaj w Božim mjenje, joho ſwj. jandžel pſchewodžej waj.“

Stónčnje ſlubi žimaj, zo čce žimaj, je-li junu do reſidency pſchiindže, pola komandera, je-li ſo hodži, ſwobodny džen wuſtufkowacz.

Wječor 30. oktobra kleczeſe Motſ Sakubaſh pſchęd ſwojimaj ſtarſchimaj, wonaj požohnowachtaj a woſchſchichtaj joho, a nan tykny jomu 10 ſlebornych na pucz do ruſi, mjez tym zo macž praji: „Motſo, mež Doha pſchęd woczomaj, nježabudž namaſ, taſ rucže, hacž ſy tam doſchoł, piſacz.“

Za hodžinu khwatachu ſchtyrjo puczowarjo ze wſy k bližſchej ſtacyji pſchi železnicy. Maſk Rudžela beſe tež mjez nimi. Toho macž hladaje dołho za nim, a hdyž joho wjacý widžecz njemóžeſe, beſchtej jeje wóczny wuplakanej. Wona njeňadžiſe ſo ničoſo dobroho.

5. Wojeſke žiwjenjo.

W 6 hodžinach wotjeđe čah do Drježdžan. Motſ njebe hiſčje ſwój živy džen na železnicy ſo wježł. Kaſ woczineſe wón nětko woczli! Žwónčł zazłoni, wozowe durje buču zapraſnjene, loſomotiva zahwižda a přecz džeſe pſchěz rjanu krajinu, paſ pſchěz zelenu haj, potom pſchěz dołhe zaſony kuſow, tu wrjeſtoſaſe čah pſchěz nětaſki moſt, potom zažėđe pod zemju hłuboko do hory nutſ, zo by na tamnej ſtronje zaſy na ſwětko pſchichoč. Hej, kaſ telegrafowe žerdže nimo woſnow pſchelitowachu. A klepot beſe na železnich kolijach, jaſo by čžrjoda njewidžomnyh kowarjow koleſam železne kſchidła pſchiklepowała! Na wſchelaſch ſtacyjach wuſtupowachu puczowarjo, a druzy ſydaču ſo na jih měſta.

„Na, pſchiindu woni tež k artileriji?“ wopraſcha ſo jedyn z khrobnyh hłofom.

Motſ pſchikowny.

„Tak jedźmy hromadze.“

Włotś wobhlada sej swojoho muža bliže; — běšče to spodzinyjny człowjek. Na sčěrofej hłowje sedźesče sčěry niski klobuczki, z kotrohož joho dolhe czerwjene włošy won wisachu. Soho drašta běšče mazana a njezbudžowasche wjele dowěry. W rucy dźeržesche mały człowjek surowy rjetl město kiješča a z kapy hladašče jomu brjuchata bleska palenca.

„Na strowe kamradstwo“, smějesche so wón, blesku wotkamschi, ju jimaj napscheczo dźeržo.

Na dwórnišću w Drježdžanach běšče wulke žiwjenje. Sta młodych ludži zležeju z czaša, mjez tym zo so czerjoda rezervistow do woza kłócjesche, zo bychu so do domowizny wrócili.

Dofelž haſle mějadu so nazajtra rano w kafer- nach zhromadzić, załožicu najprjedy pod wjednistwom swojoho nowoho znatoho, Augusta Majera, w korezmičcy, hdžež pak so nashim pscheczalam na žane wašchnjo nje- lubjesche. Nó, to njeda so pscheměnicz; nóc so tež minty a hdžž Maks nazajtra rano w sedmich motuczi, běšče Włotś Jakubasch hižo kemski pobyl, zo by swoje tsi wojeſke lěta z Božej pomocu započal.

W 8 hodžinach buchu na dworje kafernow mjena rekrutow cžitane a tuczi potom wšchelakim baterijam pschidželeni. Spodzinyje, Maks a Włotś pschidžeschtaj z Augustom Majerom do samnjeje jstwy Nr. 6, a August bu Makšowu fusob, kotryž pak so po możnosći mało wo njoho starasche.

Rekruczi dyrbjachu z feldweblom na komoru, hdžež kóždy helm, tesaſ, kšelbu, sčkórnje a wobleczenjo dosta. Woni pak nješmėdžachu so wot wšchitkich tych krasnosćow tu kšwilu hiščeje ničjo woblecacz, ale smėdžachu sej jeno czapku stajicze. Dyrbjachu najprjedy wufnyč, kaſ so honery cžinja.

Kóždy pschinyje sej swoju kistu do kaſerny a staji ju k swojomu kóžej. Korporal rozwučowasche swojich podanow najprjedy wo tym, kaſ so wojeſke wěcy rjedža. Na druhe ranjo započja so eſercirwanjo.

Sčtož běšče dostojny farat Dólcžanſtimaj mto- džencomaj prajil, wupokaza so jako prawe. Namakaschtaj dobrych, pěkných towaršćow, ale tež tajkich, na kotrychž ničjo njebė.

Włotś Jakubasch stowaršchi so z Augustom bliže. August Majer drje běšče so kšětro zanjerodžil. Wón běšče poslednje lěta jako tyšćerſki w Berlinje džeal. Soho starškej běščej hižo młodej wumrjelej, a to bė wina, zo drje wšchitko na nim tajke njebė, kaſtež byčž dyrbjesche. Ale Włotś běšče bórzy do toho pschichoſ, zo joho wutroba hubjena njebė; bė so jomu bórzy zdało, zo pod starym klobukom dobrocžiwa dušča bydli. Bjez tym, zo bėchu druzy po pučzu rycze wjedli, taſ njehanbite a nješčwarne, zo Włotšej krej do licow stupi, njebė so August ani junu wufmjak, mjez tym, zo bė so Maks ze smječjom zaduſnyč hcył. Wóh tón knjez běšče taſ wjedł, zo bė Włotś Augusta a Au-

gust Włotša namakał. Wobaj stowaršchischtaj so, a to njebė jeju sčkoda.

Maks pak zloži swojej moczi na wosobnoho psche- kupſkoho z mjenow Noblink, kotryž žno běšče jomu hnydom pschi přenim zetkanju w Drježdžanach nadpad- nył. Noblink mějesche w rucy wosobny kiješch, na woczach do złota zafadžene sčkšlenczki, z tymi rozemjesche wón jara wustojnje wobkhadžowacz a wosebje za mto- dymi žonſtimi so wobhladowacz. Jako wón tehdy ze swěczatym klobuczkom, kiž kšchije na hłowje stojesche, toſte cigarowe mročzele dujo pschěz drohu džešče, wón kaž jendželſki lord wonhladašče, kiž ma z najmjeišcha milion w mošchni.

To wšchaf drje bė nětk krasnosć, kotraž dyrbjesche z najmjeišcha na kšwilu kónc mėcz. Tu kšwilu reſasche na stowczko poskuchacz.

Prěnje sčšěz njedžel pola wojakow njeje žane mēd- likanjo. Wječzor, hdžž rekruczi lehnycž džeču, bėchu mučzni, kaž psy a to běšče derje. Rano zaže započja so kšučba zaſy. Šučba w hróbdžach, eſercirwanjo, instruktion, po jedži appell, turnowanjo a zaſy instruk- tion, rjedzenjo; ze słowom: zo by so mostubžiko, nje- trjebasche ničto storžicž.

Sunu mějadu jechacz. Maks Rudžela sedžesche na swojej „Lizy“, kotraž běšče jako stara, falšdna kobla znata. Kruty „wachmišchr“ bórzy spózna, zo so Makšej zdasche, jako by jomu kral swinje paſł, kaž so praji, a wón sej pschedewza, joho za to ponižicž.

Horby kaž pučel sedžesche Maks na cžornym a myšlesche sej na to, kaſ hce tamnym swoje jecharške kumšchty pokazacz, dofelž žno běšče tola na nanowych konjoch něotre zakrasne kšolowy pschesydał.

„Alej!“ komandirowasche wachmišchr, a zaprasny z kšchudom. Liza počja pomału stupacz; wona hiščeje njewjedžesche, koho ma na kšribjecze a dyrbjesche najprjedy swojoho knjeza zeznacž.

Wachmišchtrej njeidžesche to kšětsje doſč.

„Kóč khort“, zawoła wón, „zasobu, kšětsiſcho!“

Kšchud zaprasny a rubny do Lizy. Ta sčžini mu- žika, z přėdkom stawašče wšoko horje; ale Maks stawa nic mjenje. Snyly stupichu jomu do wóczkow, pschetož wachmišchtrowy kšchud běšče pschipadnje tež joho trjedhil.

Nětk zabėža kón galop. Wachmišchr wołasche: „Pomału, pomału!“ Sěždny so zaſtróži. Wotežki so jomu wufunu, — hlej tu, Liza znaje swojoho muža. Bėži, a nadobo zaſtanje hłowu do zemje, zadł do njebeš, a rekruta wobkuli so ji pschěz hłowu do pěsta, krotomu wachmišchtrej runje pod nohi.

Čjepotajo z hańbu Maks poskoczi a drapasche sej rėž z wšow a z draſty; pschihladowarjo so wótsje zaſmjachu.

„Kóč khort“, zawoła pak wachmišchr, a joho woczki zablyſtnyšchtej so z hñėwom: „Hdže dha mašch swojoho konja, kopole? Myšli tón człowjek, zo my tu

Ł mjeselu stojimy, jako bychmy dale niczo czinicz nje-
mėli, hacz pŝchiladowacz, fak so tajki regimentŝkozof
pŝhez hłomu mjeta? A hlej tu, ta knjezniczka placze.
Knjezniczka Kudzela, njechacze sej zasy po swojoho
konja hicz?"

Wŝcho so smėjesche; Maks pak zlobjesche so a pŝchi-
ŝahajŝche wachmiŝhtrej wėczne njeŝcheczelŝtowo.

Tez August Majer czinjjesche ŝpodzıtwne muziki do
prėdka a do wobegu bokow, hdyz dyrbjjesche do kola
wokola hanjecz, ale wón woŝta tola na konju. Maks
Kudzela woŝta jeniczki, kiz bėŝche so w pėŝtu pomalak.

Wobeshe lubjesche so wachmiŝhtrej Mlots Zakuba-
ŝchome zadzerzenjo. Sunu zarycza wón samo zjawnje
na njoho.

"Hejda, Zakubascho!", zawoła wón, "njerėka wón
Zakubasch?"

"Tak je, knjez wachmiŝhter!"

"Ecze dha wy syn staroho Zakubascha, kiz bėŝche
hiŝchje pola Dıupela sobu?"

"Tak je, knjez wachmiŝhter!"

"Na, dha macze dobroho muza za nana; hdyz
jomu piŝacze, napıŝchjece jomu, hacz hiŝchjece na mnje
mysli — mój smój tŝi njedzele hromadze w kwartirje
lezaŝoj."

"R porucznoŝci, knjez wachmiŝhter!"

Tez kamradzi mėjachu Mlotsa jara rad. Nje-
wusdne zorty, tajkez su mjez młodym ludom bohuzel
tak czaŝto wafchnjo, wón njezczinjjesche; haj, wón so ani
Ł tomu njewuŝnja, hdyz druzy tajke czinjachu, —
to bėŝche bėrzy znate; — tola Mlots bėŝche wjeŝoły czo-
wjeł, kiz jo rady Ł dobromu zortej smėjesche, njewė-
ŝchjesche hłomu, a czinjjesche druhomu rady Ł woli.

ŝejtman bėŝche z nim ŝpokojom, a hdyz dyrbjjesche
jenu cyle rekrutŝtowo za khostanjo dleje ekŝercırowacz,
woŝta Mlots sam z tajŝeje hańby wuwzaty.

Makskej Kudzeli dzeŝche so nėtko, kaj nėhdy egiptow-
ŝkoho Zozefowym bratram, hdyz bėŝche jich bratr piŝanu
ŝukniczku dostał. Woni njemėzachu joho ze zamıŝŝe
wjacy widjecz. Tak zdalowasche so Maks ze zamıŝŝom
wot Mlotsa. Tón pak pytasche jomu Ł woli czinicz,
hdzez jeno mőjesche.

Sunu bėchu njeczėznomu burŝkomu ŝynej ŝchczėtku,
z kotrejz so ŝchłornje czeŝaja, kradnyli. Maks bėŝche hnėwny.

"Chto czi je?" praŝchjesche so Mlots.

"ŝchczėtku su mi wzali."

"Zowle, czeŝaj z mojej."

ŝchtėz pak pozczenju ŝchczėtku zasy njepŝchinjeŝe, bėŝche
Maks Kudzela. Mlots wuprosy ŝebi ju zasy; tu wza
ju Maks a czıŝny jomu ju pod nohi, prajo: "Tajŝe
maliczkoŝce dla njebėch huby woczınik!"

Mlots zbėhny ŝchczėtku, a njeprazi niczo.

Tak dzeŝche dale; Mlotŝej njepopscha joho towarŝŝ
wot małosjece žanoho pŝchczėłnoho ŝłowa, khiba nėtajŝe
kuŝate ŝłowczko, jako: "Ty poŝluŝchny ŝlużowniko" abo
„pılmy ŝulerjo!"

Ćzim lubŝcho bėŝche Mlotŝej, hdyz jo joho Maks
jenu njedzelu z krotka wopraŝcha, hacz njecha z nim
won hicz. Zo jomu njebychu zasy tajkiŝ a hınaschıch
nawėŝcheli, pŝchılubi to Mlots, kiz žno bėŝche ŝej bjez
toho wotmyslił, won hicz. Ale wón kajŝche so hnė-
dom, hdyz widzesche, zo so ŝchamawy pŝchekupŝti Noblink
a wŝchelacy druzy podobneje fortı tez Ł ŝobuhiczu
hotowachu.

Tu ŝtojesche na dobo August Majer w iŝtwınych
durjach.

"ŝhtė dze ŝobu, hólcy?" praŝchjesche so. Nıchtė
njemotmotwi.

"Ja du z tymi druhimi", zarycza Mlots, „pój
z nami."

"Z kim?" praŝchjesche so Majer mjelczo Ł pŝchczėlej
blize pŝchıstupıwŝchi.

"Z Kudzelu a Noblinkom."

"Njeıdż z tymi, pój ze mnu!"

"Nė, ja njemėzu."

"Bėr so na kėdżbu!"

ŝjecz kameradow pŝchııdżechu nımo dwėrŝkeje cyrkwoje,
do kotrejz ludzo z czerjėdami dzechu, dokelz bėŝche runje
czas Ł nėŝchporu. Mlots pŝchımnıy za czapku, kaj bėŝche
to wot domu zwuczjenu, hdyz nımo cyrkwoje dzeŝche; ale
krej ŝtupi jomu do hłowy, hdyz pŝchekupŝti kħrobke hanjo
ŝo wopraŝcha: „Njechaj na popow poŝthacz hicz?"

"ŝhtė?" zahori ŝo Mlots, „na popow? Hiŝchjece
jene tajŝe ŝłowo, a ty zmėjesch ze mnu czinicz!"

"Pomatu, pomatu!" znapŝchczıwi pŝchekupŝti, do-
kelz mėjesche za wuŝchomaj, „njeŝtym dżen to tak zle
mėnik."

"Zle mėnik abo nic", bė hnėwne wotmołwjenjo,
„tajŝe rycze ŝej zakazam, abo ja nımam z tobu niczo
wjacy czinicz."

Emėjo powŝny ŝo Noblink czeŝczėmnıomu mło-
dzencej za ruku a winy ŝo z cyłym towarŝtwom do
Pıwarłec korcżny, hdzez ŝo w jenej zadnej iŝtwıczcy
zeŝybachu, mjez tym zo Noblink za wŝchėch najprjedny
jenu kımjelczku ŝłaza, a potom ŝchleńcu piwa.

"Ty mi njesmėŝch kőde ŝłowo za zło wzacz", smė-
jesche ŝo Noblink; ja mam kħrobku hubu, a njepŝche-
kadu ŝej kőde ŝłowczko; jowle, zażehl ŝej radŝcho jenu!"

Zakubasch njewėrjesche ŝwojimaj woczėomaj; dyrbjal
ŝo wón wopravdze we nım mylicz?

Bėrzy bėŝche iŝtwa z tobatowymi mroczelemi za-
kadżena.

"Tak je prawje", wołasche ŝepela, jedyn ŝłazjenu
ŝtudent, a potom piŝat, „to ŝo mi lubi, hdyz mőjesch
kur lėdma z teŝatom pŝcherubnycz!"

Komuz bėŝche ta wėc najprjedny wostudta, to bėŝche
Mlots Zakubasch. Z prawdu prajicz, wón njebėŝche
kurjenja zwuczjenu. Wón drje žno bėŝche tez druhdy
kurı, ale jeno druhdy, a to pŝchcy wonka w ŝtrowym
powėtŝe. Nan bėŝche jomu prajıł: „Smėŝch kuricz,
hdyz ŝej pjenjezy Ł tomu sam zaŝkuŝıch."

Nětk sedžešče na stólcžku a wjercžešče swoju trubku mjez porstami pať do toho, pať do druhojho boka. Kadšjo hač zo by ju hdyš a hdyš do huby a a z huby brať, pachasče sforo bjez pschestacza; tokšte mróczele běloho kura wudobywachu so jomu mjez zubami z huby.

Kudžela a Roblín mifasčtej na so a pschitwafšchtaj sej schibale.

Wlots pať nicžo njewidžešče a nještysčesče.

„Bróšt, Wlotšo, ja cze widžu!“ zaklincza z Mafsowoho rózka k njomu.

Wlots zwjeseli so, runjež so jomu dale bóle njeľubješče, zo Mafš pscheczelnje na njoho spomina, pozběhny swoju schleńcu, zo by wotmoľwjenjo doľžny njewostať; hdyž pať ju zasj staješče, pschimny cuza ruka wuščto, džeržešče jomu karancžk hiščeje junu k hubje a komandirowafše: „Tať, zasobu, hačž do dna wupicz.“

Pschekupski kwny, 'a karancžk bē zasj poľny. Prjedy pať hačž jón korcžmať zasj na swoje město staji, džesče wón na Mafsowe słowo hiščeje junu k schentwafej a liny mjelcžo schleńcžku palenca do pima.

„Ščto sej zapěwamy?“ prašchachu so wšchelake hłofy.

Bedyń njeľhmany spěw mjenowachu.

Tu žno zaklincza, zo woľna scheczercžachu.

„Nětk zaklincny ze schleńcami!“

Wlots napi so a postaji zasj karancžk. Wón njeľwidžešče nicžo wjacj; lampa rejwafše pschēd joho woczomaj, blido wjercžešče so a wón sam sobu a tať doľhi hačž bē, padny k zemi.

Wlotšo, hdy by cze tu tvojaja macž widžala!

Sylna ruka pschimny a zběhny joho, staji jomu czapka na hłowu a pschitkōcži ju, a domjedže joho won na czešťwuy powětr. Tu pschitndže zasj k sebi.

„Tať, stara koža, praji z derje znatym hłofom August Majer, njeběh-li ja k tomu pschischoť, bēchu te hepele cze ležo wostajili. A kohož bēchu jutse do džery tykli, to bē byť ty!“

Wlots nicžo njepraji; swojomu pscheczēlej na ruku zeprijeny stupašče za poť hodžiny w kasernach po skhodže horje. August pomhaješče jomu so zeslēcacz, a za khwilku pokazaja měrny dyh, zo je spar zastupil.

Wachmišchr njebē nicžo zhoniť.

Kať pať bēšče August runje tať w prawym czasu k tomu pschischoť?

Hdyž bēchu czi pjeczō rjekowje kaserny wopušczžili, njenadžiješče so wón nicžoho dobroho a džesče tohodla mjelcžo za nimi, zo by wohładať, hdyže wostanu. Wón boješče so, zo Mafš Kudžela swojomu pscheczēlej něščto flubu scžini. Hdyž bēšče so zwjeczōriťo, zastupi wón do korcžny a žadašče sej schleńcu pima a pafesče pschi tym swoje wōcžto.

Wón pschitndže w prawym czasu, zo by za Wlotša Satubafša pomocnik w nuzj byl. Nazajtra rano pať

wušwari joho wón, zo njebē nicžo maťo: z přenja, dofelž bēšče z njerodnym pakom bēžal a z druha, zo bē so wopik.

Wlots změrom pschipošuchasče; pschetož bēšče sej epistlu zaslužil.

„Augustcze“, praji wón potom, swojoho wumožnika za ruku pschimnywšchi, „slubju czi: wopik sym so wczera přeni a posleđni krocž. — Ale praj mi jene. Hdyž ty něhdy jducy k wojakam z wulkej palencowej bleschu so na železnicy do woza syny, mējach cze ja za arcy-picžka.“

„Ach haj“, wotmoľwi so smějo Barlinjan, „my Barlinjenjo so rady pokazamy; ja sym khamatški hačž so ždam.“

6. Ğubjcnstwo we wulkich městach.

W měščanzkej czmowej hafcy cžahašchtaj so dwaj mužaj po ždacžu z něčim jara czežkim po wuškim skhodže do mrócželow saħaceje podrožniščeje kaserny horje. Tseczi džesče jako wjednik do předka. Do nizkich duricžkow podtšesčnjeje komorki wjednik zaklepa. Khubže žhotowana žónska wuštwupiwšchi woprašča so wšcha pschestrōžana: „Ščto je?“

„Něwěrnō“, prašesče so muž, „wy scže tola žona našchoho towaršča Šchoťny?“

„Ščto dha z nim je?“ skušchowafše wona dale, a dyh so ji zalěhwasče.

„My joho tu nješemy; wón je so z jonym towarjom zwadžil, a tón je joho ze železnym sochorom pschēz hłowu junyl.“

„Božo Knježe, pomhaj!“

Wboha žónska hladašče z wulkimaj, schleńcžitymaj woczomaj na ranjenoho.

„Hdyže dyrbimny joho položicz?“

„Tu.“

„Za potom zasj pschitndu, někle nimam khwile“, zarycža Ğandrik, kiž bēšče tamnym pucz pokazował.

Kedžblimje položiču dželaczeryjo ranjenoho towaršča na kožo a sobuželnoščiwje na wbohu žonu pohladnywšchi wopušczžiču istwu.

Kurt Šchoťka, po ždacžu sylny žróstny muž, ležešče drje za morwo, tola nic bjez žiwjenja ale z waħa dyħajajo na swojim lěhwje. Čžorna broda wot scžēnabłēdoho mjezwocža z dwēmaj módrymaj blaťomaj na cžole wotestawafše; hłowa bēšče z krawawymy rubiščēžemi zawjazana.

„Kurto!“ zarycža nježbožowna žona, „Kurto, ščto je so staťo?“

Kurt nještysčesče; za to pať wotewridhu so jstwine durje, dželaczerska žona z delnjoho posłhoda zastupi ze sobuželnošču hnutu, zo by ji k pomocy byťa.

„Božo Knježe, pomhaj!“ žalosčesče Šchoťczina rucy sej do woczōw džeržo a swěťke sylžy pschēdobywachu so mjez porstami a kulachy so na zemju.

„Njezhubcze nadzije, wschať 'šhćeje je žiwj; ale lěkať dyrbi pšhincź. Nasch mały njech po njoho doběhnje.“

Dobra žónka khwatašche won a wróczi so za khwilku zasj.

„Ach, tón wbohi człowjeť“, sforzješche wona, „rano hišhćeje tať strowy a nětke tať njezbożowny! Ale pa-czerje spěwacź dyrbimy. Wóh tón knjez je 'šhćeje žiwj.“

Paczerje spěwacź? To njebě Šchołczina dołho wjacj czjuiła. Žónka kłeczješche žno na zemi a czehnješche Šchołczinu pódla so dele.

„Wopomni, o najdobrocziwšcha knježna Marija“, zaspěwa pobožna žónka. Po starym nawuczenju spě-wašche Šchołczina dale: „zo njebu wustyšchane, zo by šhto wopušhczjenu był, šhtožkuli pod twój zakit czełafšche, wo twoju pomoc wołafšche, wo twoju zastupnu próstwu prosješche.“

„Nó wschať“, praji žona, „ja sym was tola pšhęcjy za lutherštu męła; zwotfel dha móžecze tule modlitwu?“

„Dw, ja 'šhćeje móžu wjacj“, běšche z krótka wot-wotmołwjenjo.

Toła tu zastyšchachu nětoho po šthodze horje pšhincź. Běšche to derje znaty lěkať. Šólczec běšche joho na hasy zetkať, a hnydom sobu pšhijwjedł.

Lěkať spózna, zo ma thory nop zlemjenu, a wufaza, zo bychu thoromu lód na hłowu kładli a joho czjiscze we męrze wostařili.

Šólczec, kotrohož běšche wón hnydom do thorownje po lód póstkať, pšhincźnje mjez tym zasj. Lěkať napjelni pušet z lodom a połoži jón thoromu na ranu. Prajo: „Sutje pšhincźu zasj“, khwatašche z durjemi won.

Žłota pruha so khowacoho skónczka zašwęczi pšhęcj wokno a wobšwětli na smjercź thoroho muža a bledu žónku, kiž pšhincź wołnje sedješche a rucy łamasche.

„Tať, a tu“, pšhincźnje powědata žónka zasj po šthodze horje, „tule šhalku thofeja wupijecze sama, a jow je łus pomazki, niczo lěpsche nimam, jęcze, je wam trjeba, a nětł, dobru nóć, hacź do jutřišchoho ranjšchoho.“

A bjez toho, zo by žadyu džat woczakała, khwa-tašche dele.

Pod někotrejškuli khudej dželaczerškej draščiczkju czepje złota wutroba.

Bjez myšlow wza Šchołczina pomazku a thofej k sebi. Wona drje njebě so swojej dobroczetycy po-dzakowala, tola czinjješche ji derje, zo męješche z naj-mjenjšcha něchtó z njej sobuzelnošč.

Dyri šydom; kłakanjo bijješche. Šchołczina spě-wašche „Zandžel Knjeza“ jobu, po dołhim času přeni krócź. Žwony žno běchu dawno wuklincžate, a pšhęcj hišhćeje sedješche wona styřnywšchi rucy pšhincź wołnje. Zeje duch pšhęclezja minjene 20 lět.

Wona so widješche, kať běšche jaťo šhulške džęczo přeni krócź k swj. wopravenjenju šhla a dwě lęcze poz-džišcho ze šhule pušhczjena byla.

„Džęczi“, praji tehdom farať, „wostańcze na wsach,

hdžež 'šhćeje su ludžo dobri, a hęcce-li na službu czałnyncź, dha njezcěhncze do męstow, tam budjecze sfaženi!“

„Šdy bęch joho tola posřhala“, zdychny wona mjełczo. Ale služowne holcy z Dólcow, kotrež w męšcze služachu a z czałami domoj pšhiskhadžachu, ji hłowu zawjercžachu. Wone powědachu ji wo męščzanškich krasnoscach, hdžež młóćicź a swinjom kładč njetřebasch, hdžež smęsch so rjany hotowacź, na reje khodžicź a wsche móžne rozwjesełenja wužiwapč, hdžež je z cyla czjiscze hinasche žiwjenjo, hacź holcy na wsach maja.

Druhe žiwjenjo drje, ale hacź je to pšhęcjy žiwjenjo njewinowatoscže?

Z krótka z džewjatnatym lětom njeda so Marhata wjacj džeržecź, wona czehnješche do męsta.

„Ty hęcch potajkim teź šthody mješcź wuřnyncź?“ prašješche so ju farať ju zetkawšhi.

„Ja hęc do męsta na službu“, wotmołwi knježniczka.

„Šaj, wschať ja praju, šthody mješcź wuřnyncź; pšhęcťož niczo druhe w męstach tola njenawuknjecze. Toła jene czi praju, Marhata“, pocracžowašche, ju za ruku pšhincźnywšhi, „wostań bohobojazna a njezapocźni žane znajomštwu. Šhęcch-li pať so pozdžišcho wudacź, dha wzmi sej z najmjenjšcha katholicka a nic druho-wěrowoho!“

„To wam slubju, knjez farať.“

„We Božim mjenje!“

Za dwě lęcze žno běšche Marhata z młodym czło-wjekom z Drježdžan po slubje, kiž w Šhmařkelesowej fabricy dželafšche. Za kať zbożownu so męješche! Wón lubješche ji złote hory a hęcšche ju na rukomaj nošycź — pola njoho dyrbješche so wona męcź, kať w njebjesach.

O mój Božo, potom zapocza so lěto hręcha, a nazymu stojješche por pšhed wołtarjom w lutherškej cyrkwi, zo by so zwěrowacź dať. Marhata drje ža-dasche sej katholicke wěrowanjo, ale Šhotta wotręcza, zo budze sej ju jeno bracź, je-li do lutherškoho wěro-wanja zwoli.

Zo by tu hańbu njemęła, ze swojim džęcžkom sedžo wostacź, zwoli do toho. Swojtinať staršhimať zwěri sej to halle po wěrowanju wozjewicź. Šubjenštwu za-pocza žno so přenje šhtyri njedzele. — Ale ach, šhto dyrbjatoť stare mjerzanjo zasj wobnowicź? Šhotta běšche wjeřoty człowjeť, kiž hęcšche žiwjenjo wužicź a dyrbješche kóždy wječor do kórcźny. Marhata nje-rozemješche niczo do hospodarjenja, a njewjedješche niczo wo lutowanju, a šhtož k tomu słuscha, muzej dom luby scžinicź. Tohodla wostawašche Šhotta džen a dlęje w kórcźmach a běšche pšhęcziwo nej dale wostu-džiwšhi. Bórzy so zwadzřičhtaj, muž šhowa sej swoje cyłe pjenjezy sam a Marhata dyrbješche nětł teź w fa-bricy dželacź. Zeje džęcžko wumře bórzy. — Najke njezbožo w tnhle 10 lětach! Tu lęcješche nětł na smjert-nym kóžu, kiž běšche jeje młodošč tať njezbożownu czinic; ale ně, njebješche wona joho njezbożownoho

szczeniła? „Za sym wina na tym“, wołała w jeje wutrobje; „bēchli knjezej fararjeje postkłała a na wsach wostała, nētikle bēch byla zbożowna; wón snano bēch se j lutheristku hólczku wzał, schtōž bē za njoho a za mnje kēpe bylo. A nētł sym najnježbożownička na swēczje. Niman na cztym swēczje nikoho, kiž by so po mni horjebrał.“

Nimasch nikoho wjacj?

Sy runje spēwala: „Njebu wustyščane, zo by schtō wot tebe wopuszczjony byl.“

7. Manöver.

Wlots bēchje słowo dzerzał. Wón so ženje wjacj pola wojakow wopil njeje. Pšchēz tamny njedzelski popođniščki podawł bēchje nazhonil, zo dyrbi cztowjeł kruny a wobstajny bycz.

Sdyž junu kompanija w kasernach na dworje pšchi apellu stojesche, pohlada hejtman naschomu rjekei kručje do woczow a zawola: „Zakubasch!“

Wlots wustupi a zasta 3 kroczele pšched swojim pšchedstajenym.

„Wy budzeczje mój słužownik“, bēchje krotka hejtmanowa rozprawa, kiž so ke korporalei wobrocziwšchi rjekny: „Tón muž ma jutse rano pola mje jako słužownik nastupicz.“

„Po porucznosci, knjez hejtman“, rekasche wojeršta wotmołwa.

Nazajtra rano zastupi Wlots swoju kistu na khrubjece do hejtmanowoho wobhydlenja. Hejtman pokazajomu joho kōžo, rozestaji jomu joho słužbu a praji: „Dzerzeczje so derje a njezmējeczje skorzicz.“

Tak bēchje wopravdže.

Mjez tym zo druzj wojacj w próšche a horcoczje effercirowachu, wuklepowasche Wlots swojoho knjezowu draštu, cjesasche konje, mazasche schłornje a došelz jomu džekło wot rukow džesche, mējesche pšchecy hiščczje czaśa doščz, w rjanej zahrodže dželacz abo we domje wschelake mjenišche słužbiczi czińicz.

„3 nowym słužownikom smy derje trjehili“, praji za dwē njedzeli knjeni hejtmanka k swojomu mužej, „a Fryc je cziščje do njoho zalubowany.“

Fryc bēchje 9lētny hejtmanowy synk a maczjenny zaplenczjony lubuschk.

Wlots rozemjēsche joho sobu k džeklu w zahrodže pšchiwabicz, a hdyž mējesche Fryc hdy pol hodžinki khwile, mōžesche joho w zahrodže namakacz, hdyž Wlotsej pomhajsche kwētkam pšchilowacz, shtomiki wobrzowacz abo sežežki nashypowacz.

Hejtman pšchihladowasche junu ze spodobanjom z wołnow dele, tak so taj dwaj popođnju wokoto shtyrjoch hodžin w zahrodže poczēschtaj.

„Wlots!“ zawola wón na dobo.

„Po porucznosci, knjez hejtman“, wotmołwi tón, a dchysche po shtodže horje bēzecz.

„Scze žno konjei pšchjēschał?“

„Nē, horcoty dla; to mōže so hnydom stacz.“

„Wlotso“, juskasche Fryc, „ja pojēcham sobu.“

„Najprjedy maczerje so praschj!“

„Do njeje trjeba.“

„Hewak njejmēsč sobu.“

„Hura, mama, smēm ja sobu jēchacz?“

Knjeni hejtmanka ze Dalgowic so swojomu synkej mało njedziwasche, kotromuž dotal ženje na mysle pšchischko njebē, wo dowolnoscz so praschecz.

Za pol hodžiny jēchaschtaj dwaj jēzdnaj z wrotami won. Wojak džerzēsche kēžbnje hólczecowoho konja za pas.

„Wlotso“, praji tutón, „wēsč žno to, wczera su do jeneje z tych zadnich kšēzow morwoho muža nutš nješli.“

„Schtō dha je so z nim stako?“

„Za njewēm, ludžo praji, zo su joho zarazyli.“

„Sy joho ty widžak?“

„Haj, ja sym jducy ze schule nimo dželaczjēsčich wobhydleni schtō.“

Tele kšēze pak stojachu z posleńcu k zahrodže.

Pšchjēschanjo bēchje bōrzy nimo. Wlots sydny so w swojej istwi khwilku k wołnej. Tu widžesche pšchi wołnjēschtu na tšēsche jenoho z dželaczjēsčich domow žonstu ze shtyknjenymaj rukomaj w klinje sedzecz.

„Hacz snadz je to žona toho zarazjenoho?“ pomysli sebi sam pšchi sebi, „wona niczo njedžela“. Žonsta sedžesche za pol hodžiny hiščczje na famsnyum mēščje. Wojak sebi wotmysli, zo dce so za nej napraschowacz. Nazajtra žhoni, zo je muž na smjercz kthory, žona pak ani khlēba nima.

Schtōž bēchje sebi wotmyslił, dchysche wuwjēsč.

Tola dčemy najprjedy nēsčto druge powēdacz.

Na jenym kšłōdnym ranju w septembri zazbēhny so w mēščezanskich hasach bubot a piškot wojeršteje hudžby. Wojacy cšehnjedju do manōvra. Prēdku dołhe rynki hólczatom, kotrej so za rucy dzeržachu. Zady wojeršteje hudžby sedžesche brigadur wyjoto na konju, a za nim 4 regimenty. Potom sežēhrowachu wschelake baterije a na posledku pionirrowje.

Tež Wlots bēchje mjez nimi.

Schtōž bēchje naschomu rjekei najwjetsche wjeselo, bē to, zo dyrbjesche manōver w Dólczanskej wokolnoscz, potajkim w joho domiznje, bycz, a zo budže tak swojej staršchei zasy widžecz mōc.

Wodnio rekasche dołho nōžkowacz, wjeczōr pak bēchu z wjetscha dobre kwartiry, z najmjenišcha za Wlotša, kotryž dyrbjesche jako słužownik w blizkosci swojoho knjeza bycz.

Tež njeczimjēsche sebi Wlots niczo z toho, hacz dyrbjesche biwak bycz abo nic. Sdyž druzj wojacj na to swarjachu a zelachu, myslesche sebi Wlots: Za sym mōdny cztowjeł a kuska napinanja dla kōnca njewozmu.

Junu popođnju doczeže stōncznje regiment do Dólcow. Wlots bēchje swojimaj staršchimaj hižo pšched manōvrom swōj wopyt wozjewil. Wutroba jomu pukotasche, hdyž

zasy do wjesnych pomjezow stupi, hdzež bęšče jomu kóždy sčtomik a kóždy kerf stary znaty. Za hórku polazowasche žno so cyrkwinu wěža, jako by znatoho cuzbnika witacž dcyta, a žanu křwilu njetrajěšče, a kanony wrjěstotachu po wjesnej drozy dele.

Cyła wjes so zběža — same znate mjezwocža — a woprawdže, tamle stojěščaj tež nan a macž Sakubasčec, a wobhladowasčtaj so za swojim synom, kotrohož lěto a džeń wjac widžaloj njeběščaj. Pačoł pak njesmědžišče wustupicz a k nimaj pschescocžicz, haj wón jej ani postrowicz njemōžěšče; ale wjesoły na njej pokiwny, hdžž macž nana storcži prajo: „Tamle je!”

Na wjy pola cyrkwje bę zastanišćejo. Kóždy wojaf dosta swój kwartěr na papjercy napisany, a křwatajcy rozeńdžechu so, dofelž bęchu mucžni, zo jich stawy lědma dđeržachu.

Mots dyrbješče najprjedy swojoho knjezowe wěcy wobstaracz. A tón bydlešče na farje.

„Kóctawzyn“, praji stary faraf, hdžž so Mots z koframi na faru poda, „to džen je Sakubasč! Hólcže, pohladaj mi do wocžow; nadžijam so, zo sy pěkný wostał.“

Mots pohladnjenje wudžerža a zhladowasche dostojnomu knjezej tał wjesele do wócžfa, zo jomu tón ze spodobanjom pschikiwnywšči, joho na ramjo placasche prajo: „Donjes te wěcy horje, potom pschindž do křčiny na křofej!”

„Knjez faraf“, wotmołwi tón, „je-li mi hejtman dowoli, bydž rad pola starščeju bydlit.“

„Haj tał, mojedla; ale jěšč a picž budžěšć pola nas, a prjedy hacž woteńdžěšć, wupijěšć tu křofej.“

Knje bęšče hejtman tesaf so wotpasaf, hdžž Mots hižo k njomu zastupiwšči koffer wotewri, tofse a cžište nohajcy wucžeže, mydło a sčččččč na myjace blidko položi so prafčejjo: „Sčto knjez hejtman hišćče wjacu poruczaf?“

„Hdže ležišć w kwartěrje?“ woprasča so tón.

„Tu pola knjeza fararja“, bęšče wotmołwa, „tola bydž rad pola swojeju starščeju bydlit, hdž by knjez hejtman to dowolit.“

„Bydlicž? Na mojedla, ale swoju słužbu masč pilnje wobstaracz.“

„Po porucznosčzi, knjez hejtman.“

„Směšć hič.“

Pačoł lečěšče bóle dyžli džešče. Knjeza fararjowe pscheczělnje pscheprowšćenjo, najprjedy křofej picž, bęšče zabyte.

„Budž křwaleny! nano! macži!“ wołasche žno wón wot nazdala do domu, z kotrohož jomu starščeju žno napscheczjo wustupiščtaj.

„Hólcže, hdže wostanješć tał dołho?“

„Dyrbjach jako słužownik najprjedy hejtmanowe wěcy wobstaracz.“

„To so rozemi“, wotmołwi nan; „najprjedy džeło, potom wjeselo. Wjy mamy tež wojafa, je to dživny cžłowječ.“

„Kał dha rěka?“

„Na kwartěrpapjercy stoji: August Majer.“

„Sura“, zawoła Mots, ištwinie durje pschi samym wutkócžiwšči, „Augusto, stara křęža!“

Macž rucy stykowasche, a njewidžěšče nicžo wjac hacž swojoho Mofsa. Tež nan hladasche wot boka so posmēwkujo na zdobnoho wojafa, hušte mrcōžele ze swojeje fajfy pak na prawu, pak na lěwu stromu pachajo.

„Hólcže, nětk pōj, jěž a pij, kał dha so cži wjedže?“ prafčěšče so macž bjez wodychnjenja.

„Dw macži, mi so derje wjedže; ale kał tebi a nanej?“

„Namaj tež, namaj tež“, směješče so macž, jomu pōt z cžoła trějo; „jeno zo je nan někotre nježele dołho krute hłowubolenjo mēč.“

„Kotrež pak je so nětkle cyłe zhubiło.“

Nětk zapocža so powēdanjo a prafčćenjo bjez kōnca. August mjelcžo pschipošćuchasche, jedžěšče a pijěšče, a hdžž bęšče hotowy, wucžeže swoju fajfu z křpny a pocža ju zažehlecž.

„Najprjedy dyrbicže fajfu wuklepacz“, praji nan.

„Pomaku nano“, wotmołwi Barlinjan, „cžasy su hubjene, a ja mam hišćče cžwał nutfa.“

„Tu je tobat“, džešče nan, swoju mōščeń na blido položiwšči.

Prjedy hacž so dohladachu, bijěšče cžasnik sčččč.

Mots stany; „ja dyrbju hič, nima-li pak August nicžo pscheczěwo tomu, budu tu lešacz.“

„Hdžž hinał njeje, tež prawje“, wotmołwi Barlinjan.

„Hólcže“, woprasča so macž iducy pičez zahrodu, „ty sy mi wěščze prawy pohau? Spěwafšć dha hišćče paczerje? Hdž dha sy posledni křóc k swjatym sakramentam był?“

„Pšched tšjōmi nježele mi, macži, křodžu kóždy mēšac, tał dołho hacž sym słužownik.“

To džen je za macžerņu wutrobu najwjěšča starošć, kał z džešččowej duschu stoji. Widži-li wona, zo syn stromy a hylny pšched njej stoji, wěščče macž so wjeseli, ale wona chce hišćče wjacu widžecž. Starošćiwu pruhuje wona joho wócžko, joho rycže, joho woblecženjo, hacž nicžo w tym njenamafa, sčtož by ji prajiło: „Njeje wšćitko w rjedže.“ Ale kał wulke je macžerne wjeselo, hdžž mōže sej prajicz: „Džakowano Bohu, wón njeje sčażeny; myslach sej, zo mam wocuzbnjenoho cžłowjeka zasy; ale ně, wón je so tajki wróciz, kajž je wotěšok.“ Tał bęšče ze starej Sakubasčowej. Wona bęšče z wuspěchom swojoho sčuchowanja spokojom, a sčtož hišćče dcyšče hewaf wo swojim synje wjedžecž, žhoni wot joho pscheczela Augusta Majera.

Hdžž so Mots w džewjeczich wróczi, pschinjese swojomu nanej powjescž, zo chce nazajtra hejtman joho wopytacž, dofelž njemē, hdž je sam doma, abo žadyn

druhi wopyt nima. Stary Zakubasch mjenujcy wjedŝe so do ludzi ŝchikowacz, a bęŝche pŝchez Mlotsa wo dowolnoŝc proŝyl, hejtmanej swojoho syna so pŝchedŝtajicz.

„Tak“, praji wón, „dychy wŝchak widžecz, hđže je mój ŝluŝownik doma. Rěčtawzynnt, tu je porjad“, džeŝche hejtman do Zakubaschec kŝeŝki zaŝtupiwŝchi.

„Tu je mój nan, a tu moja macz“, praji Mlots, durje wotewriwŝchi a knjeza nuts puŝchcziwŝchi; sam woŝta wonka.

„To mje jara wjeseli“, poŝtrowi officēr. „Madzi- jam so, zo so wam derje wjedže. Ťhych wam jeno prajicz, zo sym dotal z waŝchim synom ŝpokojom; a je-li tajki woŝtanje, budže drje wón to tež.“

„Ach, knjez hejtman“, pŝchetorhny joho macz, „po- ŝkha dŝa tola? Hejtman pohlada do duri a widžiwŝchi, zo su wopravdže začinjene, položi porŝt na hubu prajo: „Duŝchny jako žfoto.“

Hejtman rozmoŝwjeŝche so hiŝčezje ŝhwilku ze stary- maj čžowjekomaj, a rozžohnowa so z nimaj na naj- pŝchedczelnišcho. Potom ŝhwataŝche na faru, hđžez žno bęŝche Mlots čžornoho zgratował. Knjez farar ŝtojeŝche z dolhej fajfu w kŝežnych durjach a zawoła, hđž so officēr na konja winy: „Njezabudžezje pak zaŝy pŝchińcz!“

„Njemějeze ŝtracha, knjez farar“, bę wotmołwjenjo, „ŝchtož je pola waŝ w kwartěrje był, pŝchińdže za- wěŝezje zaŝy“.

Manöver trajeŝche cyty džeit. Mlots dyrbjeŝche ŝtajnje pŝchi ŝwojim knjezu bycz. Hđž pak wječzor módrí hólcy zaŝy nuts čžehnjechu, njewjedžeŝche joho pucz najprjedy k ŝtarŝiŝtomu domej, ale k malej kŝežcy, kotraž ŝkónc wŝy ŝtojeŝche. Stary mužik mjezeŝche pŝched njeje ze ŝekeru džeło.

„Budž ŝhwalemy Žezus Chryŝtus, miŝchtrje!“, ŝtro- wjeŝche wojał.

„Nó wŝchak tola, to džen je Zakubaschec Mlots, wujo, kak ŝy naroŝti!“

„Baj wŝchak tola miŝchtrje, njeŝymy tola wjacj džečzi, kotrež roŝtu.“

„Aha, sym čži ŝchibudu ŝčžinił“, wotmołwi ŝprawny bętnač. „Na pój nuts a powědaj mi něŝchto.“

Macz, kotraž runje butrobas mjjeŝche, njewjedžeŝche, ŝchto ma tutón wopyt rěčacz.

„Ach“, zdychny wona, „zo byčhmój mój naŝche džečzo tež hiŝčezje měžoj!“

„Ťchto mēnicze, čžeta“, wopraŝcha so Mlots; „ry- čžezčezje wo džečžu?“

„Haj, mój mamoj tež jene džečzo, je hołczka, ale čžemny radŝcho mjelczecz!“

„Wo tym tola prjedy ženje nicžo ŝlyŝchak njeŝym.“

„To wěrju“, praji nan, „pŝchez tu zrudiu ŝtawiznu žno je wjele wody pŝcheběžato. Tola zo by wjedžak, wona je najprjedy do mēŝta začahnyła, tam je so do njeroby podała a je so na druhowěrriwoho wudała. A něč ŝtaj wobaj něhđže w Dreždžanach a ničtó

nicžo wo nimaj njewě. Tola powědajmy ŝej wo ničim druhim!“

„Ně, miŝchtrje, wo waŝchej džowcy dychy runje z wami rycžecz.“

„Wěŝch dŝa ŝchto wo njeje?“ wopraŝcha so bętnač, poŝtocžiwŝchi a ŝwojomu hoŝčezej rucy na ramjo položiwŝchi.

„Bomaŝu, miŝchtrje, ŝchto dŝa je?“

„Wujo, wěŝch wjacj, hačž prajich?“

„Ťydnice so, miŝchtrje, wŝchitko dyrbicze žhonicz.“

Z krotka powědaŝche potom, kak bęŝche žhonił, zo w jenym džełaczjeŝkim domje bliŝko joho knjezowej za- hrody kŝuda žona bydleŝche, kotrež muž bęŝche čžezcy ŝho- rjeł. Zo bęŝche wón pŝchpadnje do domu pŝchichol, — zo je z wotpoŝhladanjom ji pomŝacz tam nuts ŝchol, to zamjelca, — a tam runje k mužowej ŝmjerczi trečchit. Wón je wěc knjeni hejtmancy powědaj; ta je so po žonje horjebrata a tež žhoniła, zo je žonka z Dólcow. Dokelž wón, Mlots, prjedy ženje ŝlyŝchak njeje, zo ma miŝchtr bętnač žanu džowfu, je jomu žonka wězo nje- znata byla. Žona je joho něko proŝyła, jeje ŝtarŝej w jeje mjenje wo wodačzo proŝycz, dokelž ŝej ŝama wěricz njefině, tutym na woczí pŝchińcz. Mlots je ji rycžak, zo jeno by ŝobu pŝchichła: pŝchetož tak daloko znaje wón jeje ŝtarŝej, zo wě, zo ŝtaj wonaj žno je wodałoj; ale Ťcholczina je pŝchi tym woŝtala, zo čžce radŝcho w mēczje woŝtacz a zo njedŝa ŝtarŝchimaj k wob- čžeznočzi bycz.

Hđž bęŝche doryczak, dzeržeŝche ŝej macz ŝalu pŝched woczí a pŝkaŝche hiŝajo kaž džečzo. Rědma dychu ji ŝłowa pŝchez jazyk: „Wona dyrbi zaŝy pŝchińcz.“ Žeze muž pak kŝodžeŝche poŝhmurženy po iŝtwje prajo: „Tu mamy haibju; čžłowjek njemōze ŝo pŝched cykej wŝu wjacj po- kažacz; zo dyrbiŝch tajke na ŝwojim džečžu dožiwicz!“ Mlots čžujjeŝche ŝo pohnuty, na ŝhwilku ŝtarej wopuŝchczicz a do zahrody hič, zo móhłoj ŝo w mēzje rozryczecz. — Knjeza mēŝchcenjo drje mēnja, zo tajku čžuczíwoŝez ŝami wobŝedža, tola wona je na wŝach čžasto wjele ŝlubje we wutrobach, hačž w mēŝtach. — Ťchto pŝchi tym won pŝchińdže, na tym wón njedwēlowaŝche. — Wopravdže, za ŝhwilku pŝchińdže miŝchtr tež za nim won. Wón da jomu ruku a wopraŝcha ŝo:

„Hdy wy zaŝy do Dreždžan čžehnjece?“

„Pjatt“, bęŝche wotmołwjenjo.

„Derje, tak budu ja tež pjatt do Dreždžan pucz- wacz a ŝobotu powjedžeŝch mje k mojej džowcy; mój čžcemoj ju zaŝy k ŝebi wzacž, dokelž ŝmój ŝamoj ŝtarej a kŝiprej.“

Nazajtra rano čžehnjeŝche regiment z trompetami a hubonami ze wŝy.

„Ťtara hromada kamjeni ŝtoji hiŝčezje na ŝtarym mēczje“, rjekny Barlinjan, hđž ma mēczžanŝki pleŝtr ŝtupichu.

8. Koži woheń.

Stary Zakubasch namata pŝchichodnu njedželu w ŝwojej najlěpŝej ŝukni ŝwětky toleč. Tón je dyrbja

pał sam nuts zalęcź pał wot někoho nuts tyfnjeny byč. Štů pał móže tutón něchtů byč? Wón sam to njeje był; to bė wěšte; macź tež nic, jenicźki, kiź je to zawinycź móhł, móžešće Włots byč.

„Wotorhnje sej hólc kroschki wot huby?“ praji starý, „na čakaj, pjenjezy skuščeja hólcj a wostanu jomu, ja je jomu sřhowam“.

Kudželina běšče ze swojim synom mjenje spoťojom. Wón běšče so cyłe pšchemėnik. Šdyž tež to běšče wón pšhecý lořta nůžka był, wjesołu a dobroćiwu wutrobu běšče tola pšhecý měł; ta běšče so zhubila, a na město toho falschne a hrube waschńjo stupiko. Nimo toho njeřotaza wulku žadosčź za wóćzińskim domom; wón běšče so tam jeno dwójcy widžecź dał, a to jeno na mału řhwilku. Duchownoho knjeza, swojoho přjedawšoho wuczerja, postrowicz hieč, to jomu ani na myśle njeřščińdže. Wjele hólc řezahny wón bóřzy nana na řtronu, zo by sej pjenjezy řazal. Nan da jomu tolet, kotryž wón bjez toho, zo by so jomu ze řłowcźkom podřakował, do kapsy řuny. Potom džěšče do řorcźmy, a macź žhoni pozdřiřcho, řak je jeje Właks z pičjom a njeđušchńymi řpėwami wřchėch pšchetřechil.

Řa wiczeřstwje njebė wjacý řak přjedý.

Řa jene lėto běšče so wjele pšchemėniko. Wone njebė řadyń řjad a řana wjesořořčź wjacý na řuble. Bė, jako by na wřchitřich něřakřa potajna bojoseč, wěřty njeřer wotpocźowal, kotryž přjedawřhi řošřt do džėta řazěšče. Z druřa njebė tež zamožitořčź wjacý řak řak přjedý. Wiczeřńny řur běšče so swojim nowym pšhecźelam naryčecź dał, řwój řkót pšchemėnicź, a na město přjedawřcheje řrajneje řasy małe Liebhenthalerske řrumicźki sej nakuřowacź. Wězo řjana wėc, ale jeno je-li so po něčim zawiđe, řewal je řara wjele pjenjez řřebne. Kudžela pał kupi wostajřhi wřchoho jenoho řyřa a 10 řrumow. Řřebne pjenjezy poźčři sej wot řida, přchetož wot řusoda sej poźčřowacź, běšče řoho řańba, a podřisa za to wěřřil. Řa, řuril a wěřřil! Řur, kiź wěřřil podřisa, sej řuři řastřzi. Wón za džernje sej řam řchřnyř za řchřju a da řon řidej. Šdyž so wěřřil pšhedpořoži, móžešće Kudžela řak mało płačičź, jako přjedý. Řó, řid podřėřhi čřas, ale jeno za nowý, wjele wřchřřhi wěřřil.

Wicřaz, řak řudželu we wřý mjenjeřachu, řhodžěšče tež na řoitwu. Řa řajńřowu řadu běřchj sej řoitwu wotnajał. Řajacy řezatřela wězo řajńř, kiź měješče dowolnořčź na řudželowy řewer řhodžicź. Wicřaz měješče mało řboža na řoitwje.

Toho řėřna řona njeřmėdžiřche niczo do toho prajicź. Čchřřche-li řłowcźko piřnycź, nabawa ji wón řakřich a řinařchich „řřupřý řonom“. Zo pał by tola řwoju winowatořčź čřinila, zmuži so řunu njeđelu řopořđńju, řdyž řėřu džėcři a čřeledź ř řėřřpory, a Włerczin so džens dořčź wjesořy a ř rycřam byčź řdařche, a zaryčza: „Włercźino, řym čři něřchřo řjec řchřla“.

„Ale řane řřėrowanjjo, to sej wupřořřu!“

„Řř, Włercźino, řakře je to něřřle řiwjenje wo domje!“

„Njeřnicźomne řoniřchřza“, zareji řur, tořakowu řajřu wo řemju čřiřnyřwřhi, řacź řiřana řłowcźka na řruři rozłecza, „čřinja cyły džėń mjeřwoczo, řak řchřři njeđeje řrozne wjeđro, a potom řčedžřa nășchom řenom winu přchicpėcź!“

Řacź so řwarjenje zatschřny, zapprořnyřu so řurje; Włerczin džěšče do řorcźmy, a řdyž řařý přchĩńdže, běřche wječřor wo džěřacźich.

Kudželina namala jenicźki řrořřt wo modlenju a woczeřńjenju tamnyř džėcři. Druřdy řchřře řřoro zadiwėlowacź; a tola běřche ji wo najřrudniřchich řodžĩřakch, jako by ji něchtů do wuřa řchēřtal: „Włėj do wėřu, wřchitřo přchĩńdže řařý na řrawy pucź!“

Woseřje přchĩřotowajřche ji řada najřwacý wjeřela. Džėczo měješče tež řwoje řrachi — čřłowjek njeje řandjel. Ale řbžėž běřche so řane řřwjełcźřo řjanři pokazalo, běřche je macź z wutrobicźki džěřčza wupłėwa. Šdyž řada řwoje paczerje řubjenje řpėwajřche, praji macź: „řada, řwoja modlitwa njeřmėže so řohu řubicź“, a řnyđom řpėwajřche džėczo z nowej řorłiwosčřju. Włotajřche-li macź, a řada řnyđom njeřřchĩńdže, praji wona: „řada, wřchitře řėřne džėcřatřa řad řhėřřje pořřhaja. Řak řomału a mařnje so řohu tomu řnjejeř njelubi.“ ředžěřche-li řada wo řucřitu a řėłeřche-li neple, by prošřla: „Macźi, powėđaj mi něřchřo.“ Potom powėđajřche macź wo řėžus-džėcřatřu wo řřobitu abo wo řwřatřý řřoř řralach, abo wo wiořorje na řorju, řdyž řapošřřoł po wodze ř swojomu miřřřřej řhwatařche, a bė přři řamym so řonuril, abo řak řu řidžřa jenořrowđženoho řřna řožoho, nășchoho najřwjeřřchoho dobročzerja a wumožńika, na řchřž přchĩbili. Potom wifajřche džėczo na řubje řwojeje maczerje a wo řoho wulřimaj řwėřřymaj wóćřomaj pokazowajřche so řak řnutřna řobuřelnořčź, řak wjesořořčź a řřodobanjjo. — Šdyž běřche řada něřdy něřchřo řchřala, řřekńý macź: „Džėczo, řchēřch řý tež řomřacź řřobźńika řchřřowacź?“ — „Řa to njeřcham řařý čřiničź“, wotmołwi džėczo. Šdyž pał njeđiwajcy dobrořho pšhedewřacźřa pozdřiřcho tola řařý řelřa, wřa sej macź řrut, řada dořřa řuři a to řrucze.

řana řładařche na to, zo měřřachu džėcři pšhecý něřchřo za džėlo. Njeřřajřchu-li a řėřu-li řchulřke džėla dořojane, řybřřajřu ji ř řucý byčź, řak wo zãhřocę, řak wo řuchini, řak řu, řak řam.

Nimo wřchoho toho řak móžeřch sej myřřicź, zo měješče wřoha řona něřotruřřkuli čřėřku řodžĩnu. Potom wuczeřńny wona do řwojeje řomokři pod wobraz najřřwječřĩřcheje wutrobý řėžusowej, kotryž řam nad jeje řozom wifajřche. Wona zřajěřche řřubjenje, kotřez je řřobźńik řřobźnej řarřacze Włacoque dał: „Řa řam řiřč domej řer.“

řunu přchĩńdže wokrěřřny řejřman z něřotřymi řanđarmami do dřwora a přchĩřewi řurej, zo ma přchĩřazńju

joho dwór pschepytać. „Šhto? dom pschepytać?“ zawoła tutón wobłědnymšči kaž scžena.

Hejtman pokaza jomu pišmo wot wojerštske wyschnosceje w Dreždžanach, w kotrymž bu jomu zdželene, zo je kanoner Rudžela wot wojałow czeknył, hdyž běšče spjeczenja pschecziwo jenomu pschędstajenomiu dla do czornoho arresta wotšudženy był; czohoždla so z tym wschitkim wyschnosczam porucznoščj napołoža, hdžezkuli so. trjedži, joho zajecj a pschędwjeczj.

„Šhto to nětk zasy je?“ zazdnychny žona rucy k njebjm stynnywschj a płaczo zwjesy so na přenju bližschj kawku: „Hdže dha je?“

„Mysla sej, zo smadž je pola was“, wotmołwi hejtman, „a tohodla dyrbyju wasch dwór pschepytać“.

„Ja toždoho zaražu, kiž sej zwaži, mój dwór pschepytać.“

„Budžce změrom, Rudžela, napominašče zastojnik, „wy móžecje to runje tak mało zadželacj jako ja, z napscheczimjenjom pał so wěc jeno pohóršči.“

Šhtož hiščcje so ženje stało njebě, tak dołho hač wiczejstwo stoješče, to sta so nětk; policajške pschepytowanjo domu.

Wěrczin sedžešče we jstwjje hłowu na rucy zeprijenu kaž Mecklenburgšči wopon. Hdyž běšče hejtman z doma, džešče Wěrczin runu scžežku do koczmy.

Tam sedžešče žno wjeiny kowar Hans Kołobicj.

„Na“, wolašče czorny hobr, „šhto dha sy ty dženja do wopyta mēk?“

Tajke prašchenjo njebě wězo za tym, zo móhło burowe mjerzanjo změrowacj, wón borbotašče něšcto wo wjedrownych zastojnikach, kiž jeno ludži pschescžehaja, a wula dwaj palencaj za sobu za lac.

Šhtóž k wjeczeri domoj njebě, běšče Wěrczin.

Joho žoninej wóčcy běšchtej czetwjenej wupłafanej; wona staji jescj na blido, potom chwatašče won, salu sej mjez woczji djeržo.

Praji so: Zene njezbožo z wjetšcha same nje-pschindže.

Hdyž Wěrczin wjeczor pozdže domoj pschindže, rozmysli sej, zo chce radščo, zo by žonje z pucza šchol, w bróžni pschenocowacj. — Tak tež scžini.

Chcysche žno so lehnyč, tu so dopomni, zo chce hiščcje pohladacj, kał na časju je.

Wón gnórny schwabliczku wo kholowu, wona so njepopadny, — přecj z nej! Druhu jow! — Tak, běšče rano w schtyrjoch.

Hdyž wotrocžt po schtyrjoch stany, začju jducy pschěž dwór, zo za smudženym smjerdži; tež pytny, zo so z bróžnjacymi wrotami won kuri.

„Na pomoc, na pomoc!“ wolašče wón, „woheń, woheń!“

Wón wotrochny bróžnjace wrota. Joho wóčzko dohlada so najprijedy na joho hospodarja, kiž na zemi ležo spasche. Wón pschimny joho a wuczeje joho won. Pschěž tajke powoczimjenjo dosta woheń lošt a w samš-

nym wokomiknjenju wudryi czetwjene plómjo pschěž ponješčt, a přjedy hač so człowjek dohlada, stoješče cyla bróžen w plómjenjach. Na hašchenjo njeběchu žane mysle. Hdyž sylawa pschijedže, so runje kozoty a tšecha hromadu sypnychu, hač wušny. Tež domjace běšče Woži woheń zapopadnył, a jeno z napinanjom wschěch mocow radži so wjeinanjam džel tohosamoho zdžerjecj.

„Woža wola so stati!“

Pschęd něšcto dnami hiščcje tak horby, stoješče Wicjaz džensa pschęd so palacymi rozpadankami swojoho pschitnoho domu. Wón pał dołho změrom nje-stoješče; běhašče tu a tam. Swědomjo njeba jomu mēra. Wone wolašče jomu na stajnošči do wucha: „Ty sy w swojej pjanošči dwór zapalił.“

Pokaza pał so tež tu zasy, šhto wopradowže Wožu podata wutroba zamoži.

Rudželina, runje sama tyščnosczow połna, běšče, kotraž swojoho muža nětk stróšctowa. Wona njepla-czešče zapalerjej a wopincej žle ze žnym za to, zo bě ju tak krjudował a pschescžehał. Niczo tajke. Hdyž běšče woheń zhašchowany a ludžo so wotšalili běchu, nje wotstupi daloko wot njoho, zo by czorne duchy z joho wutrobny wuhnała.

Wěrczin sedžešče w zahrodže w kžěcy, po swojim waschijn hłowu do rukow zeprijenu, hdył Hana zastupi.

„Wěrczinje“, praji wona mērnje, „daj sej byčj, njebudže tak žle“.

Žane wotmołwenjo.

„A wscho njeby nicžo z toho było, hdy jeno byčmy wjedželi, hdže Maks je.“

Žane wotmołwenjo.

„Ženo njeboj so. Dołh nas njebudže skóncowacj.“

„Že wjetšči, hač mēnišči“, zabórbota bur do brody.

„Ja to wēm, Wěrczinje, ale wiczejstwo tež žana pškwowa jama njeje. Stary Bóh je hiščcje žiwy; wón žno je nam tak czasto pomhał, a budže to tón króčj tež.“

Němoj sedžešctaj mandželstaj pschi sebi.

„Bój, Wěrczinje“, praji pěkna žona, „tu je zyma, pój nuts, ty hiščcje bjez toho nješty kšofej pił“.

Tu postany muž, pohlada na swoju žonu a praji:

„Žona, ty sy jandžel, ja pał sym satan sam.“

Wón dyri so z pjašču do czola a džěšče z wul-kimi krocželemi do domu.

Hana da jomu byčj; ale wona czujesche, zo tež w nim schkrěčzka so žehli, a zo je wschitko dobre, je-li schkrěčzka zasy njehašnje.

9. Kónc.

Mamy hiščcje powědacj, šhto je so z njezbožownej wudowu Scholczinu stało, na kotruž budže so pscheczelnj czitaj hiščcje dopomnicj mōc.

Młotk Zafubasch wjedžešče na postajenym dnju staroho bētnarja po šchodach dželacžerškoho domu horje.

Mots pokaza na jene durje a hčyščy zasy dele, zo by staroho muža na drózy woczałaf.

„Wujo, pój sobu!“ pšcheprošy tón.

Tu motewri žno so jstwa, bléda žónfka wobja staroho muža wokóto šhije a padny jomu k nohomaj zawoławšči: „Nano, wodaj mi!“

„Ty sy nas jara zrudžila, ale nó — njech je, kaž hče, je wodate a zabyte.“

„Nětko pať dyrbišč tež zasy sobu domoj.“

„Ně, nano“, joho džowka pšchetorhny.

„Žane napscheczoryczenjo. Macz naj woczałuje, a w tešje zymnej džerje bjez toho wostacž njemóžejšč.“

„Ow nano, tak sym sej to zaslužila? Ale zawěšče, ty a macz, nětk dyrbitaj wjeselo na mni mēcz; hču hórku zrudobu z tysacorej lubošču zasy narunacž.“

„Pój, holcžka, pój, wščitko je zasy dobre.“

Popotdnju samnoho dnja jědžestaj nan a džowka zasy domoj a móžejšč sej macžerne wjeselo myslíč. Na zajtra rano džestaj macz a džowka hromadže ke knjezej fararjej. Tež tón wjeselješče so wutrobnje; bēšče džēn žhubjena woweka zasy namašana.

„Hdy bēch tola tomu posluhala, šhtož šče nam holcžatam, knjez farať, tak čzasto na wutrobu kładli: Wostančje na wšach; w městach budžecje sražene.“

„Nó, to so nětk njehodži wjacj pšchemēnicž“, wotmołwi čzescjedostojny starc; ale hdy by ty to naščim wjesnym holcžatam hčyla wotradžecž, by móhla wjele dobroho slufkowacž, dofelž z nazhonjenja rycžičšč.“

Pšchichodnu njedjelu wujedna želnoščizwa spowjedž — přenja za wjele lēt — nježbožownu žonu tež z Bohom Knjezom. A hdyž wot swj. wopravjenja pšchindže, bēšče ji, jako by k nomomu žiwjenju stanyla. Z cylej wutrobu džakowasche so wona najsmilnišče wutrobje hōjstoho dobroho pastyrja.

Łto so miny. Wiczejštwó bēšče nowe stanylo. Domške a brōžnje zasy stojachu, drje nic tak wulke kaž prjedy, ale lēpišče jako prjedy, pšchetož w nowym bylesche spokoynošč, kotraž w starym njebē byla.

Čzežke nježboža bēchu Mērcžina do rozoma pšchijneste, a duchi hordošče a kaž wščitke te druhe reľachu, z njoho wuhnať. Na hoitwu wjac njehodžesche, nje-wopta žaneje kapki palenca wjacj. Na wiczejštwje drje bēšče hiščče něšhto doľha, tola nic pola žida, ale pola sprawnoho suľoda. Druhi doľh bēšče na knjeza fararjowu radu z tym wuplacžil, zo bēšče dwacyči kōrcow pola pšhedaf.

Šhto je so z Mafkom stało? Njewēm. Žoho staršče modlesčtaj so wšchēdnje za njoho, suano, zo so hiščče wrōcži.

A Mots Jakubasč? Tón bēšče z dwēmaj lētomaj wot wojakow pšchichol, a je so w Dólcah za wotrocžka pšchistajil. Hdyž bēšče macz wocži zaidželila, a nan rjekny: „Mofjo, ty dyrbišč so ženicž“, dha njehladašče wón na kubto a pjenjezy, ale wjedžesche křudu tola

pěku holcžku k wolkarjej. Na nim dopjelni so słowo: „Nanowe žohnowanjo twari džēcjom domy.“

Smy na kōncu naščeje stawizny. Šhto dyrhju tebi, čžitarjo, hiščče na wutrobu položicž? Stare słowo: „Njepšchēzbēhñ so!“

Njepšchēzbēhñ so, nano, njehladať zawistnje na knjezow mēščzanow a na twojoho bohatoho suľoda, ale džetaj w pocže swojoho woblicža. Njepšchēzbēhñ so pšchēz swoju čzeledž, ale budž z njej jako přeni z nič, budž z nimi, jako nan ze swojimi džēcžimi. Džerž rjad w domje a njeđaj lichownikam do domu. Njepšchēzbēhñ so pšchēz Boha Knjeza, ale dawaj jomu samomu čzescž. — Njepšchēzbēhñ so, ty macži, pšchēz druhe žónfke, a njemyšli sej, zo su tvoje džēcži šhto křmanišče hačž druhe, hladať, zo so njepšchēzbēhñu, so pšchēne njenawucža. Staraj so za to, zo bychu džēcži pěkne wostale, a sy wjele čžinika. Šlej, to njewucžini, zo móža prawje pšchēnje stupacž, wofobnje so zadžeržecž, derje němšcy a francoščy powēdacž; ně, wutroba dyrbištrowa a dobra byč, potom je wščitko derje. — Njepšchēzbēhñ so, ty holicž, wostan na wšach. Ty nje-trjebasč žana mēščzamska „dama“ byčž, njetrjebasč wupšchena stacž, kaž Salomonowy templ. Ně, njezabudž słowo: „Žbōžni su, kotřiz maja čžistu wutrobu, dofelž budža Boha widžecž.“ — A nětko, hōlcže, wobrocžu so k tebi! Ty hladašč tak wjeselo do šwēta; by mi žel čžiniko, hdy by tvoje wjeselo wōcžko swōj blyščč žhubilo. Toľodla praju tež tebi jene: „Njepšchēzbēhñ so“ pšchēz wēru a njewinowatošč. Dyrbisch-li do šwēta, njebudž žane male džēcjo. Wuznaj swoju wēru, njezabudž swoje pacžerje, křodž njedželu ke mšchi, naščž swoju młodu wutrobu z Žezusowym mjasom a kreju. Čžin to sam sebi k woli a njespēwaj žane mazane spēwy, — je tak wjele rjaných serbskich spēwow, njepšchidwaj, zo by twōj jazyl njekřmane rycže po druhimi rycžaf. A tak zadbajmy jēbi rucy a rozēicžmy so z hēškom: „Njepšchēzbēhñ so, njepšchēzbēhñ so ženje pšchēz swoje powołanjo!“

Žymna woda — wofobne lēkarštwó.

Łuby krajano! Hdyž ze swojoho wōtčnoho kraja ke krotkomu wječjoru pucžujesč, pšchindžesč do Bayerškeje. To je čži cyle rjaný kraj. Wobhladujesč so tam prawje wčžipnje, dha widžičšč, zo je tam něščtožkuli hinať, dnžli pola nas; tak je n. pšch. bayerške blōto z blakami bēle, mjez tym zo je našče ščere-čzorne; ně-kotre rēki maja po dešččžiku tež bētu wodu; tuž móžesč lohcy do spytowanja pšchicž, tule woda za mloko abo smjetanu mēcz. Z najmjēnšcha we tebi myslíčla wustupuje: tu mohle našče hospozny, kotrež mloko pšchēdawaja, lohcy — „kawšchowacž“. W Bayerškej su w zaidženym lēczu, kaž we nimale wšchēch krajach, wulku wodu pomeli; šhtož tamniščim wobydlewjam na žane

waschnjo zawidzecz njechamy. Radšcho sebi zaspěwajmy schinczku: „Wostai w kraju, to czi praju, w twojim kraju narobnym!“ W Bayeriskej maja pak hižo někotre lěta z wodu wjele czinić. Tež puczuje njepšchewawajcy mnoho ludži do jeneje bayeriskeje wsy, zo bychu tamnišchu wodu woptali a jeje spodžiwnu móc nazhonili. Se to wjes Wörishofen. To je farška wjes a ma za fararja Bosczija Kneippa. Tutón knjez běšče w lěće 1847 tak czežno schorjel, zo běchu joho wšchitcy lěkarjo k smjerczi wotšudžili. Wón tež běšče so na tajki wotšud derje pschihotował. Ale kaž kóždy khory, tak mějesche tež wón hišćežce žadoscž, zo by zasy wotšchorjel a swoje mješchniske powołanjo k Božej czeščzi a dušham k spomozenju dopjelnicž mohł. Tuž cžitasche tež wšchelke lěkariske knihi. Mjez druhimi běšče jomu jena knižka do ruki pschisćla — najskerje je jomu tujamu Wóh luby Knjez pschěz swojoho jandžela pschipošlat — kotraž powědasche, kač woda khorosče wuhaja. Běšče tam tež wo cyle podobnej khorosčzi ryčž, na kajtuž wón sam czeřpješche. Tohodla nałožowasche rady a sředki, kotrež běchu tam napisać, na sebi, a hlej, za krótki čas so polěpschi a za 7 lět běšče docyła strowy. Dokelž so ludžo dodžiwacž njemóžachu, kač je z ruki smjercze na kłětku wuczeknył, pocžachu czežno khori swoj wuczek k njomu bracz. Z wjetšcha so jomu joho lěkarjenjo poradži a z tym roščesche stawa knjeza Kneippa wšchěduje. Dženšišchi džen je spomnjeny knjez farač 70 lět stary a strowy kaž ryba we wodze, prjedy hacž na wudži wišy. Spochi a spochi puczuje wulka syła khorych do tamnišcheje wsy, kotraž mohła so khorownja mjenowacž a kotraž wopravdže džiwu skutkuje. Ale tutym džiwam brachuje wosebitošč „pschėznaturiske“ a potajkim žane džiwu njejsu. Kneipp ludži mjenujcy z wodu a ze zelicžkami wuhaja. Tajkich sředkow ma kóždy na došč we swojej mocy.

Hižo dvě knižcy je tamny farač wo swojim wumještrowje napisał. Jene nam powědaja, kač mamy živi byčž, njechamy-li schorjecž, te druhe, kač so khorosče haja. Radžu tebi, luby krajano, zo sebi wobej knižcy kupiš, nještej drohej, płacza jene wočo 3 hr. Šcho to je, hdyž 2 tolerjeje za swoju strowotu wudaš. Tola něšto hcu tebi prjedy wopowědacž, hacž sebi tutej knižcy kupiš. Wojiš-li so zymneje wody, dha sebi radšcho tej 2 tolerjeje w móšchničcy sšhowaj. Dokelž w zymnej wodze dyrbiš so mycž a kupacž, hčesč-li strowosčž wobšhowacž abo zasy dostacž. Šwadž je tebi lěkar we wěštych khorosčach hižo zymne wobalki wukazał, a wěš, kač derje czinja. Farač Kneipp nałožuje zymne mycža (dyrbiš so we zymnej wodze mycž), zymne wobalki (dyrbiš so clył abo z džela do płachty zawalicž, kiž sy we zymnej wodze womacžal), zymne poliwanja (dyrbiš zymnu wodu na so lecž) a zymne kupjele (dyrbiš so we zymnej wodze kupacž). Nětko, luby krajano, sebi myšli, kač by tebi cziniło, hdyž nětkle pschi tajkej zymje, kajtaž dyrbi wočoło nowoho lěta knježicž — ke kotromuž tebi wjele zboža pschjeju — kaž tež k tomu, šchož dyrbiš

tudy spytacž, hdyž n. psch. kamu zymneje wody wozmjesch a sebi na czeło wulinješ. „Hu, hu, hu! Šcho sebi tola myšliš; kajke wěcy nam tola powědasč; macži rucze pschipolož hišćežce sččepku do kašli! A šcho Dyrbju so do lódzymneje wody synycž a so kupacž? Ně ludžo, wy mačo mudri nješčje! A to dyrbi hišćežce strowe bycž? Ně, to sebi radšcho za sčšecž markow drjewa wjac kupju, dylili tej dvě knižcy wo zymnej wodze.“

Alle, mój luby krajano, změruj so zasy, hčemoj so doryczecz a dorozemicž. Hižo je mnoho ludži tak spěwako kaž ty. Ale hdyž na smjercž hotowy ležiš, cziniš radlubje, šchož czi wukazaja, bórnje njeluboznišche bylo. Wšchaj tebe lěkar tež z mjedowymi pomadžkami a kłóšćeniškami njehoji, ale z njedobrymi křepčkami, kotrež su z wjetšcha jědojte; a tola je pijesch. Hdyž pak so z wodu macješ, wěš z najmjenscha, zo nicžo jědojte njewužiwasč.

Nješměš pak mi wopak zrozemicž. Njeměnju a njeradžu tebi, zo by so na dobo wusšekal a do zymneje wody stoczil — mohł sebi zeschłodjecž. Hdyž pak w horcym lěće zapoczńješ, so ze zymnej wodu mycž, a hdyž to nazymu dale cziniš hacž do zymy, njebudže so czi to tehdom džiwno zdacž, ale budže czi tak prawje, a pschėd zymnej wodu tebe wotšchafowacž njebudže. Budže tebi czim czoplišcho, hdyž so zasy zwoblekaš. Zawěcže sy sebi we zymje hižo rucy w studni wumyl; pschi tym sy widžal, kač so tebi wot rukow kuri; telko czoploty zymna woda nacžini. Šy-li pak so w czoplej wodze wumyl, hušćla tebe na wšchěch stawach a móžesch so lědma we wulkim kožušče a wuchatej czapcy zhrēcž. Zeli by nam we zymje czopla woda strowscha byla, by nam Wóh luby wšchohomócný knjez zawěcže we zymje reki z czoplej wodu napjelnił.

Wšchitcy ludžo boja so zymneje wody, hdyž su pschėpoczeni; ale to je podarmo. Šy so prawje pschėpoczil, njepschinjese tebi došč wolóžnosče, hdyž sebi „schklenczku“ kupiš, ale wusšekaj so a stocz do reki, ponur so a zwoblekaj so zasy hjez toho, zo by so wutřel, a potom džekaj zasy rucze dale abo khodž tak dolho, doniž so zasy dospoinje njezhřješ. To spytaj a žhoniš, kač derje tebi czini. Šedžbuj pak, zo praju: Wusšekacž, do wody stoczicž a zwoblekacž — wšcho dyrbi za mješčinu, to je za minutu, hotowe bycž. Dvě mješčinje abo hišćežce dlěje nješměš we wodze wostacž. — Zymna woda je jara dobry sřed psche horcotu. Gusto žniency skorža: Šchoda, zo sebi njemóžemy ze zymy něšto zymy sšhowacž; nětkle bychmy ju derje wužicž mohli. Luby krajano, to so hodži. Zara jednory sřed je tutón: Prjedy hacž do džela džesch, polji swoje czeło ze zymnej wodu, zwoblekaj so na mokre czeło a dži k dželu. Njebudžesch so pol tak pocžicž, kaž hewal. Ty mi nje-wěriš, luby krajano, ale spytaj — ja sam to tež nješym wěrit; ale spytal sym a sym so wjeselil, kač dobre je. Šy-li 4 abo 5 dnow to czinił, zawěcže wjac nje-

pschestanjesch. Njetrjebasch potajfim žanych pincow, do kotrychž by chcył zymu zawrjecz a hacž do žni skhowacz, ež njetrjebasch zymu na kšake klascz.

Dale je jara strowe za zdžerženjo swojeje strowoty .o bohy kšodžicz, wosebje we wodže abo na mokrej zemi, trawje abo kamjenjach. Wšech tola z nazhonjenja, zo džeczi ničžo radšcho njecžinja, dnyžli sebi kšolowny wu-hornu a do hata zalėzu tak daloko, zo so hišchcže druhdy tola kšolowny wotunknu, abo zo so rady we wodže a blócze pancaja a plincy abo kulki pjeku. Te džeczi su najštrowsche, kotrejž so najwjac w mokrym pancaja. Z toho spóznajesch, zo ma cžłowjek kaž kacžka wěstu žadoscz za wodu pschinarodzenu. Tule žadoscz pak sami podušchamy, dokelž smy rady cžisecz a puschni — njemėnju wschat, zo rady we židžanych falach kšodžimy.

Wšech nėtł nimale doscz wo zymnej wodže. Dyrbjate so tebi tajke znajomstwo z nej spodobacz, kup sebi: „Meine Wasserkur von Sebastian Kneipp.“ Tam nazhonisch hišchcže wschelate drobnoftki, kiž mohle tebi a nėtromužkuli krajanej spomožne bycz.

Druha kniha, kotruž hižo naspominich, ma napismo: „So sollt ihr leben.“ Napismo hižo praji, sčto chce nas k. farač tudy nawucžicz. Wón nam powėda, zo su Serbam w Budyšchskej a Radwošskej wosadže bėrny, Kulowczanam kulki a Serbam druhich wosadow neple najštrowsche. Póbdla bėrnaw, neplow a kulow podawa nam wschėdny Boži kšlėb najwjac cyroby. To nas zawěscže zwjesela, zo so bayerški dušchowpašnyr na našču prostu jėdž dopomni a zo ju bóle hacž bayerške pivo wukšwaluje, kotrejž my tola nimamy. Ale nėsčto druhe so našchej macžeri tak njepodoba! Dyrbimy mjenujcy cžorny — wotrubowy kšlėb jėscz a nic bėly, kasčiz hewak našchi mžyncy na našche mžyny pjeku; a tónle cžorny kšlėb dyrbimy hišchcže — o jaw, jaw, jaw — we wodže, nic pak we žłotym — chcyh prajicz w žolčym — kofejnu namocžowacz. Kofej ma we sebi sylny jėd, kotruž nam ženje njetyje. Sčtózž pak so tola bruneje juščki wostajicz njemóže, njech radšcho žito pali a wari.

Wjele strowscha, dnyžli wscho druhe, je młokowa poliwka. Tuž wužiwajmy tutu dobru, tunju a strowu pojedž prawje husto. Hdyž sym so tajkej poliwki najėdł, njetrjebam žanoho kofeja. Pschisłowo: „Sčtózž najdlėje poliwku jė, je najdlėje žiwu“ je dospoknje prawe a wėrne. Wosebje strowy je tež „kač, kiž je Wóh tym buram dač“, a kotruž so nam prawje schwarnje po schiji suwa, hdyž je džewjecz krocž pschihřewany a kóždy raz z nowa zacžinjenny.

Tajka knižka mohla so tebi tola spodobacz, kiž našche jėdže, kotrejž našche kuchacžki jene pschipoždnjo kaž druhe z kacžli cžahaja a na blido noscha, tak wukšwaluje. Tež nėsčto druhe jara lubožne nam farač Kneipp we svojich knižach powėda, nėsčto wo zeliczkach. Wón je pruhowal, psche cžo žana trawiczka skutkuje, a

to nam wón pscheradža. To je nėsčto za našche stare macžerki. Tu pschindu zelowe žony zasj k swojej zasluženej cžesczi. Róžda zelowa žona dyrbjata doktoritil mēcž!! Sčtózž sebi spomnjene knižki kupi, njetrjeba potom wjac k zelowej žonje bėhacz, ale móže sebi zela jducy z pola nahromadžicz a je ma, hdyž je trjeba — a to darmo. Da-li Wóh luby knjež, móže tebi krajani k lėtu nėtotre tajke srėdki nadrobnije napisacz. Tuž božemje na strowe zasjwidženjo k lėtu!

Dr. Woda.

Styřkanjo.

Hdyž dyrbi cžłowjek do cuzby, so jomu z wjetřcha njecha a jeno nuža zamóže mnohich, zo proř wótčnoho domu wopušchcža. A je-li na cuzbje, wjedže joho přėnja mysl zas wróczo domoj, k honam wótčinskim, tam, „hdžez našch dom a kšėja je“, hdžez so hory rjeńřcho módrja, kufi, haje rjeńřcho zelenja, hdžez mi luboscz křwa, luboscz mojich drohich lubyč. — Ale ač — daloko je mój wótčny domczk, mój kšos tam njedocpėje, moje zdychnjenja tam njedóndu. Sym wopušchcženy, jow na cuzbje mi ničtó njerožymi . . . mi so styřka!

Dyrbimy-li toho wobžarowacz, kotromuž so styřchcže, móhli we mnohim nastupanju hišchcže bóle tyčch wobžarowacz, kotrymž so hižo wjac njestyřka. A tyčch je — zo dyrbju je prajicz — džen a wjac. Kač husto dyrbi so tež serbska macž rudžicz wo syna, haj tež wo džowku, „kiž ju zacpė, w cuzbje kłudzi!“ To su žhubjeni synojo, kotrymž bu serbski dom z dobrym, kšchecžanskim waschňjom wuzki, jich wabjesche swobodne njepócčžiwje žiwjenjo won do šchėrokocho swėta, hdžez jich ničtó njeznaje, ničtó njenapomina, hdžez jim ničtó nicžo njeporokuje. Kač derje by bylo, hdy by so tutym njeporadnikam w cuzbje zasťyřkalo po domje svojich pobožnych, póccžiwnych kšchecžanskich starřchich, hdžez ju lėta njewinoscže w najwjetřchim zbožu pschėžiwili!

Sym wjele krocž wótčnu Łužicu wopušchcžicz dyrbjal, sym cuze rjeńřche kraje widžal, njebjofahate Alpy z wėcznym snėhom a radořtnym hórřkim spėdom, sym rjanych měřtow nawidžal nad módrrej Dónawu a nad zelenymi alpskimi řekami, sym tam tež pėřnych ludži a počne krafne domy Bože nadeřhol, ale — jich ryčž, jich waschňja bėchu cuze a wscho mi jeno to jene řłowczko wotmólwjesche:

Wostan w kraju,
To cži praju,
W swojim kraju narodnym!
Sy tež křudny,
Žiw so tudy
Po cžesczi a řpokojom!

J. L.

Kraje a jich wjeřchojo.

Němske kraje.

Sakſka: 271,83 □mil abo 14,992,9 qkm.; 3,179,168 wobydlerjow; (86,952 katolikow, 59,756 Serbow). Kral Albert I., rodž. 23. hapr. 1828, na trón pšichol 29. okt. 1873, žwěr. 18. jun. 1853 z Karolu z Waja, rodž. 5. aug. 1833. — Princelna Hilžbjeta, rodž. 4. febr. 1830, wudowa wójwodny Ferdinanda z Genuy. — Princ Jurij, rodž. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Mariju Hanu, sotru portug. krala, rodž. 21. jul. 1843, zwudowjeny 6. febr. 1884; jeju džěczi su: Mathilda, rodž. 19. měrca 1863; Bjedrič August, rodž. 25. meje 1865; Marija Józefa, rodž. 31. meje 1867, wudata 2. oktobra 1886 na Kafustoho wulkowójwodu Otto Franc Józefa, rodž. 21. hapr. 1865; Jan Jurij, rodž. 10. julija 1869; Max, rodž. 17. nov. 1870; Albert, rodž. 25. febr. 1875.

Unhaltſka. Wójwoda: Leopold Bjedrič, rodž. 29. hapr. 1831.

Badenska. Wulkowójwoda: Bjedrič Wilhelm Ludwik, rodž. 9. septembra 1826.

Bajerska. Za khoroho krala Otta I., rodž. 27. hapr. 1848, knjezi pryncregent Luitpold, rodž. 12. měrca 1821.

Braunſchweigſka. Wójwodstwo. Princ-regent: Albrecht, pruski princ, rodž. 8. meje 1837.

Heſſenska. Wulkowójwoda: Ludwik IV., rodž. 12. septembra 1837.

Lippe=Detmold. Wjerch: Bjedrič Wolde-mar, rodž. 18. hapr. 1824.

Lippe=Schaumburg. Wjerch: Adolf, rodž. 1. augusta 1817.

Mecklenburg=Schwerin. Wulkowójwoda: Bjedrič Franc III., rodž. 19. měrca 1851.

Mecklenburg=Strelitz. Wulkowójwoda: Bjedrič Wilhelm, rodž. 17. oktobra 1819.

Oldenburgſka. Wulkowójwoda: Bjedrič Pětr, rodž. 8. julija 1827.

Pruska. Kral: Wilhelm II. němſki kejšor, rodž. 27. januara 1859. Krónprync: Bjedrič Wilhelm, rodž. 6. meje 1882.

Reuß=Greiz. Wjerch: Hendrič XXII., rodž. 28. měrca 1846.

Reuß=Schleiz. Wjerch: Hendrič XIV., rodž. 28. meje 1832.

Sakſka=Weimar=Eisenach. Wulkowójwoda: Karl Alexander, rodž. 24. junija 1818.

Sakſka=Meiningen. Wójwoda: Jurij II., rodž. 2. hapr. 1826.

Sakſka=Altenburg. Wójwoda: Ernst, rodž. 16. septembra 1826.

Sakſka=Koburg=Gotha. Wójwoda: Ernst II., rodž. 21. junija 1818.

Schwarzburg=Sondershausen. Wjerch: Karl Günther, rodž. 7. augusta 1830.

Schwarzburg-Rudolstadt. Wjerch: Viktor Günther, rodž. 21. augusta 1838.

Waldeck. Wjerch: Jurij Viktor, rodž. 14. jan. 1831.

Württembergſka. Kral: Karl I., rodž. 6. měrca 1823.

Druhe europske kraje.

Belgijska. Kral: Leopold II., rodž. 9. hapr. 1835.

Boharska. Wjerch: princ Ferdinand z Koberurga, rodž. 26. febr. 1861.

Čjornohórſka. Wjerch: Nikola I., rodž. 25. septembra 1841.

Danſka. Kral: Khrystian IX., rodž. 8. hapr. 1818.

Francóžſka. Pšchedſhda republiki: Sadi Carnot, rodž. 11. augusta 1837.

Grichſka. Kral: Jurij I., rodž. 24. dec. 1845.

Italſka. Kral: Humbert I., rodž. 14. měrca 1844.

Jendželſka. Kralowna: Alexandrina Wiktorija I., rodž. 24. meje 1819.

Liechtenstein. Wjerch: Jan II., rodž. 5. okt. 1840.

Monako. Wjerch: Albert, rodž. 13. nov. 1848.

Nižozemſka (Holland). Kral: Wilhelm III., rodž. 19. febr. 1817.

Portugal. Kral: Karl I., rodž. 28. sept. 1863.

Rakuska (Awſtrija). Kejšor: Franc Józef I., rodž. 18. augusta 1830. Krónprync: Ludwig Józef.

Rom (cyrkwinski ſtat). Bamž: Leo XIII., rodž. Joachim Pecci w Karpineto 2. měrca 1810,

wuzwoleny 20. febr. a krónomany 3. měrca 1878.

Rumunſka. Kral: Karl I., rodž. 20. hapr. 1839.

Ruſka. Kejšor: Alexander III., rodž. 10. měrca 1845. Krónprync: Miklawſch.

Serbiska. Kral: Alexander I., rodž. 14. aug. 1876.

Španiſka. Kral: Alfons XIII., rodž. 17. meje 1886. Kralowna-regenczina Marija Khrystina.

Šhwajcarska. Republika.

Šhwajdska. Kral: Oskar II., rodž. 21. jan. 1829.

Turkowſka. Sultan: Abdul-Hamid-Khan II., rodž. 22. sept. 1842.

